

אנשי הקו במערכה

נדערכות

חינוך

העורך: רס"נ צבי פלד

כתבו בחוברת: זיוי שורר

(לעי' 7)

משיכונים ארעי של הקרבות בגזרות חשונ'ם
אברהם דיסון
איתן דנציג

תוכן העניינים:

2	חיל-החימוש במלחמת יום הכיפורים
2	תא"ל ד"ר אלעזר ברק
8	יזכור
10	כשמתרגלים עובדים תחת אש
13	לילה אחד של חוליה טכנית
16	סמג"ד ליום אחד
23	תחמושת — אלף סוגים
24	עורקי התחמושת של הטנקים
27	דף לחייל החימוש (מס' 1)
28	הרשימה למחצה אבל מוצגת לפעולה
30	18 טנקים נעו עם שחר
34	פלוגה בכור ההיתוך
38	הבלונדי עם המפתח השחור
41	משיקום טנקים — למרכז השיקום
44	כי גינגי זה אופי
46	ספורי בוגי ברמת הגולן, כוחות
57	לספק מהלכים מוחלטים דר גז
59	מחיפה לקהיר וחזרה
63	דמותו של האיש האפור
66	במרכז השיקום העבודה לאורך
69	דף לחייל החימוש (מס' 2)
70	עבורנו המלחמה טרם נסתיימה
72	טבילת האש של רב"ט אריה
74	דמויות של יום חול
	אנשי החיל יומם ויליל
	לעבוד לא רק לתכנן
	הסבת מנוע בטנק
	המכשירים פשטו על הטנקים
76	כוח חשון בתחילת הקרב
	חיל-החימוש בראי העתונות
	הם מרפאים את הכלים — משה דור
	צייד הטנקים הפגועים — אשר רייך
	האדם הוא הפלדה — עליזה אורבך
	דם ושמן מכונות — אהרון בכר
80	להספיק יותר בפחות זמן — אלה ברקת
86	חימוש בחרוזים
88	דף לחייל החימוש (מס' 3)

(דובר צה"ל) - 6.10

הגזרה המצדד: העורך

קורא יקר!

גליון מיוחד זה מקפל בחובו את סיפורו של חיל החימוש במלחמת יום הכיפורים.

סיפורו של חיל במערכה, מהכבוד שידענו מעולם.

סיפורו של חיל טכני — דוקא מצידו האנושי

דוכמים של החיל כפי שהיו מצטייני בעיני עתונאים שסיקרו את המערכה.

המתווה הכלולות בגליון זה משקפות חתך של אנשי החיל על מרבית מרכיביו, אף כי אינן מקופות את כל שניתן היה לספר.

את החסר בכתבות השתדלנו להשלים בצילומים שזוהם צולמו במועדים שונים מתקופת המלחמה.

שורת האירועים שבכתבות.

עודה ליקסי וזוטי על ציודות אחרונות לפעולה ובולמים

אשר העמיד לרשותי מאות צילומים נפלאים.

הנה גם לאנשי מעבדת הצילום במפקדת קצין חימוש ראשי, אשר סייעו לי רבות.

אחרים החיבים אודה לכל אנשי החימוש באשר הם, שבואיינו או שלחו לי סיפוריהם וצילומיהם שמתופם הרכבנו גליון זה.

יסלחו לי כל אלה שרואיינו וסיפוריהם אינם נכללים בגליון.

העורך

חיות האויר של מצרים וטוריה תקפו את קוי כוחותינו

מטוסי חיל האויר שהוזנקו מול מטוסי האויב נכנסו על לקרבות אויר

ומעך פנתיל האויר השפאלי בטיוע לכוחות הקוץ בתחילת את שידריון

ומעך פנתיל האויר השפאלי

האין החייל משה ברימר
צוות המערכת: רס"ן ש' אביבי, סג"מ ק' כותני
מרכות המערכת: מ' דרור
מערכות: קצין עריכה סא"ל א. פלד
מערכות פלס: קצין עריכה מהנדס דן גורדון
העריכה: קצין עריכה רס"ן י' ירבלום
קשר ואלקטרוניקה: קצינת עריכה מלכה שניר

18:15 דג/חש

חיל החינוך במלחמת יום הכיפורים

ראיון עם:

תא"ל - אלעזר ברק

קצין חימוש ראשי

מלחמת יום הכיפורים אופיינה על-ידי שלוש עובדות-יסוד:
א. היתה זו מלחמה, שנערכנו לקראתה ללא התראה מוקדמת.
ב. שלבי הלחימה המוקדמים אופיינו על-ידי פעילות לחימה אינטנסיבית ביותר, שגרמה לשחיקה גדולה מאוד של ציוד לחימה אצל הכוחות הבולמים, שעמדו בנחיתות מספרית בולטת לעומת הכוחות התוקפים של האויב.
ג. המלחמה נמשכה הרבה יותר מאשר המלחמות הקודמות שניהל צה"ל (פרט למלחמת העצמאות, כמובן).

המלחמות של צה"ל, מאז מלחמת העצמאות, היו מלחמות קצרות מאוד, שנמשכו לכל היותר שבוע ימים, כאשר צה"ל ערוך למלחמה עוד לפני פרוץ הקרבות. במלחמות מסוג זה שהיו מלחמות-תנועה מהירות התבטאה תרומתו של חיל-החימוש בעיקר בשלב ההכנה ובשלב שלאחר המלחמה. בימי המלחמה עצמה, בתוך מלחמת התנועה המהירה, המבוססת כולה על התקדמות כוחותינו, לא תמיד הספיק הכלי המתוקן על-ידי חיל החימוש לשוב ולהשתתף בלחימה. לעומת זאת, במלחמה זו באה פעילותו של חיל החימוש לידי ביטוי רב בהרבה. אפשר לומר, שזו היתה המלחמה של החימוש.

המלחמה של החימוש

מלחמת יום הכיפורים מתחלקת לשלושה שלבים: **שלב הבלימה** וגיוס המילואים אשר הובאו לחזית — דהיינו בלימה, גיוס ותנועה; **שלב הבלימה וצבירת הכוח** ו**שלב מתקפת הנגד** בה נטלנו היוזמה לידינו.
המלחמה היתה, לפחות בימים הראשונים, מלחמת בלימה, ללא התקדמות. בתוך השחיקה הגדולה של המערכה הזאת נודעה חשיבות עליונה לכל כלי שתוקן. כל כלי שהוחזר לקרב שיפר את מאזן הכוחות לטובתנו.

גם בימים שלאחר-מכן, לאחר הבלימה, היה קצב ההתקדמות אטי יותר מאשר במלחמות הקודמות, וכל כלי שתוקן על-ידי חיל החימוש שב ליחידתו והשתתף באותה מערכה, או לכל היותר בהמשך המערכה ביום הקרב הבא.
בשלושה-ארבעה ימי הלחימה הראשונים עמד גורל המערכה על לשון המאזניים ולביטוי כוחו של חיל החימוש נודעה בימים אלה חשיבות רבה ביותר. בראש וראשונה היה על חיל החימוש לעצור את שחיקת המערכת על-ידי החזרת כל כלי,

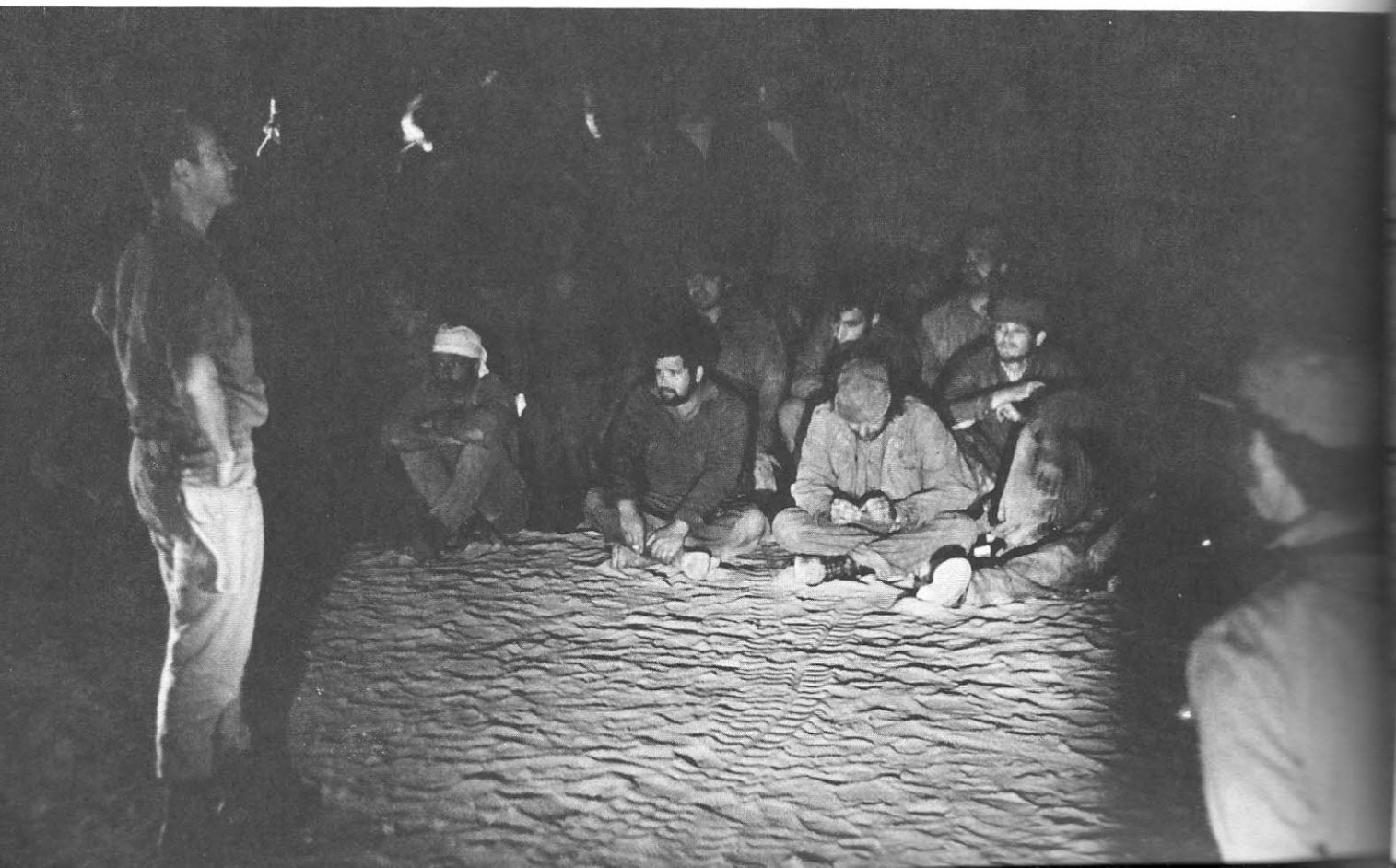
במהירות הרבה ביותר למערכה, ולאחר־מכן לתרום ליצירת אותו כוח עדיף, שלו זקוקים כדי לצאת למתקפת־נגד ולקרב הכרעה. וכך, בצפון ובדרום, תרם חיל חימוש בצורה מכרעת לשיפור מאזן הכוחות ולשינויו. באותם יומיים שבין שלב הבלימה ושלב המתקפה הצלחנו ממש להכפיל את כמות הכלים הכשירים של כל הכוחות.

שילמנו מחיר יקר

קרבות הבלימה הראשונים נערכו על־ידי יחידות קרביות סדירות, שלהן היו יחידות חימוש אורגאניות משלהן. יחידות אלה החלו בביצוע תפקידן מעת פרוץ הקרבות. בעייתם הגדולה של חיילי החימוש הסדירים היתה הפעולה בתוך מלחמת בלימה וספיגה, לפעמים תוך כדי תנועה לאחור. במצב זה נוצרה תמונה אופיינית, שחיילי החימוש מצאו עצמם מתקנים טנקים לפני קו החזית מפני שקו החזית הועתק לאחור בעוד הם עסוקים בתקון. חיילי החימוש עבדו, איפוא, בתנאים קשים מאוד, תחת אש, לפעמים אש יעילה וקשה. בתנאים אלה שילמנו מחיר יקר באנשים. מספר נפגעי חיל החימוש היה רב בהרבה מאשר במלחמות הקודמות. יתכן, שאפילו יחסית לחילות אחרים היה מספר הנפגעים בחיל החימוש גבוה. מצב דומה שרר גם בחיל הרפואה, מאותן הסיבות של היצמדות לכוחות הלוחמים בקרב ניח ובקרב תוך כדי תנועה לאחור, בעיקר בימים הראשונים.

גם בימים שבאו לאחר מכן היו לחיילי החימוש נפגעים רבים, בגלל ההפגזות וריבוי התקפות אוויריות. אפשר לומר, שיחידות חימוש הותקפו מספר פעמים רב יחסית ליחידות אחרות. אך לא ניתן לקבוע, אם היתה זו כוונתו המיוחדת של האויב לפגוע ביחידות חימוש בגלל חשיבותן הסגולית למערך הכללי.

אפיון מיוחד, שונה מבעבר, של המלחמה הזו היה תנועה ארוכה מאוד של כלי־נשק, ורכב־קרבי משוריין אשר נעו על גלגליהם וזחליהם מיחידות המילואים החיליות אל קוי החזית. לפעמים היתה זו תנועה לאורך מאות קילומטרים. תנועה כזו כשהיא לעצמה מהווה משימה קשה לגבי הכלים ותובעת מס כבד בהישחקות ציוד. טיפול מזורז ומאומץ בכלים שהגיעו לקוי החזית כדי להעמידם מוכנים לתפעול במירב המהירות נדרש בו במקום מחיל החימוש.

אותה שעה כבר החלו לנוע אל קוי החזית כוחות המילואים של חיל החימוש. בעוד שבמלחמות הקודמות הופעל חיל החימוש ראשון (בהתאם לסיסמה שלנו "מגיעים ראשונים — עוזבים אחרונים") לא יכול היה לקרות כך במלחמה זו. אולם כוחותינו שהיו בשטח עשו, כאמור, את שלהם. עם קבלת ההתראה הראשונה התארגן חיל החימוש למשימות המיוחדות של מלחמת יום הכיפורים. **מיידי** עם פרוץ המלחמה עשינו במפקדה הערכת מצב כיצד יכולים אנו לבוא לעזרת הכוחות הלוחמים בחזיתות. מתוך יוזמה שלנו, ללא כל פניה משום גורם, הערכנו וניתחנו אילו תחומים מחייבים יעוץ, סיוע והכוונה מצדנו בשטח. החל מצויד מורכב במיוחד, שכדאי שבעל-מקצוע יהיה לידו ועד לצויד חדש, שייתכן כי אינו מוכר לגמרי על-ידי הכוחות בשטח ורצוי שמומחה יעזור בשימוש בו. שלחנו אנשים בהתאם לכך והתברר, שאכן היו דרושים וגם הביאו תועלת רבה. נוסף לכך החזרנו מיד לכשירות טנקים וצויד אחר שנמצאו בתיקונים תקופתיים והפעלנו את כל החניכים בקורסי החימוש במשימות מבצעיות שונות בסיוע לחיל-החימוש.

חוליות בשטח

מאוחר יותר, עם התפתחות המערכה — ובהתאם לדיווחים שקבלנו מהחוליות שנשלחו ומחוליות נוספות ששלחנו לצרכי שליטה, בקרה ודיווח, — המשכנו ושלחנו קציני-מטה בנושאים ספציפיים. אלה הקנו הדרכה וסיוע מיומנים מיוחדים לדרג התיקון שלנו בשטח, או נתנו חוות-דעת של מומחים לגבי סוגים שונים של צויד מורכב. כן נקטנו שיטה של הורדת בעלי-מקצוע מומחים מדרג הפיקוד הגבוה ביותר. בעזרת הידע הרב יותר שלהם וכלי עבודה ספציפיים המתאימים לעשיית תיקון בשטח, ביצעו הם תיקונים שהיו קודם-לכן למעלה מיכולתם של האנשים שנמצאו שם. כאשר לא ניתן בכל זאת לתקן כלי בשטח, הבאנו אותו לדרג תיקון עורפי.

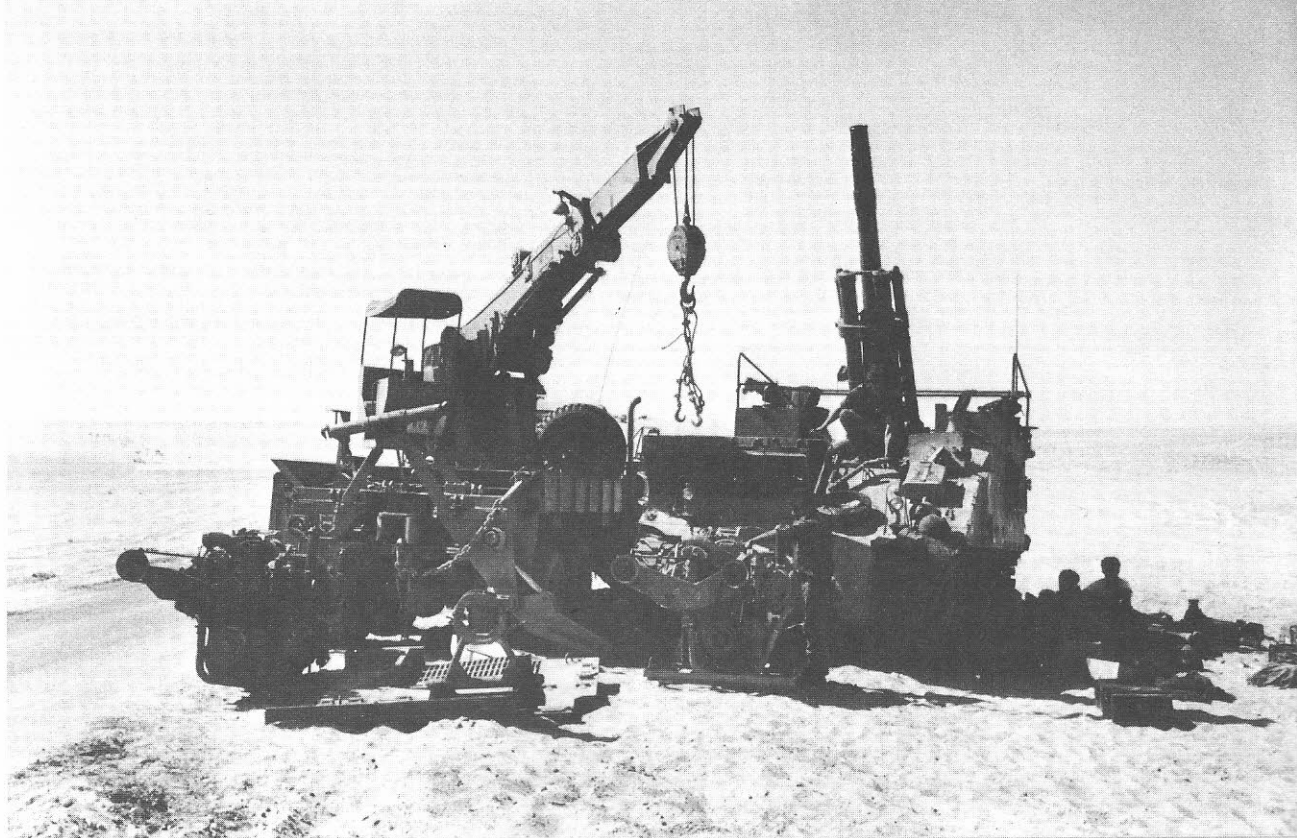
אותם אנשי החוליות המיוחדות שלנו אף עזרו בתדרוך אנשי מילואים בפרטים שלא היו מוכרים להם בצויד חדש שבשירות צה"ל.

אילתור ותושיה

במלחמה נוצרים מצבים שאינם חזויים מראש, ואשר הפתרונות המקובלים אינם יכולים לענות עליהם. במצב כזה יש חשיבות רבה מאוד לעצמאות, לכושר האלתור ולתושיה שמגלים האנשים בשטח. הדבר נכון לגבי אנשי החימוש לא פחות מאשר אצל המפקדים בשדה-הקרב. התושיה שהוכיחו אנשי החימוש תושיה של בעלי מקצוע כמבצעי התיקונים ושל מפקדים כמנהלי עבודה וכמארגנים של מערך עבודה — היתה נפלאה. בכושר האלתור, בתיקונים בדרכים בלתי-מקובלות המשרתים את המטרה של השמשת הכלי אפילו על-ידי השחתת כלים אחרים לשם השגת החלפים — הם עשו נפלאות, ולכך היתה חשיבות רבה במלחמה, שבה חשוב כל כלי נוסף שאפשר לתתו לכוחות הלוחמים. כך, למשל, השכלנו להעביר כלים שנפגעו קשות לסדנאות עורפיות, וזאת במהירות מירבית, והצלחנו להשיב רבים מהם ללחימה בעצם ימי הקרבות.

לציון מיוחד ראויים אנשי המילואים הרבים של חיל החימוש. רוח ההתנדבות של אנשי המילואים היתה אדירה. מי שלא נקרא לשרת נעלב והופיע בכוחות עצמו לעשות כל מלאכה בהתנדבות. בין אנשי המילואים שררה רוח טובה, שהתבטאה בכל העבודה הראויה לשבח שעשו. וזאת למרות שלפעמים הם לא היו מוכשרים די הצורך לבצע את המוטל עליהם באורח מושלם מפני שהיחידה שלהם עדיין לא הגיעה למחזור הארגון מחדש שלה לאור הצויד החדש, היעוד החדש והמבנה החדש שנועדו לה. עם זאת, תוך כדי הלחימה בשטח, התגבשו יחידות שלנו כנופים מקצועיים והגיעו להישגים יפים מאוד. יחידות כאלו התחילו בנקודה של נחיתות יחסית, אולם הם נאספו יחד, הוכנו מבחינת אמצעים תורגלו במסגרת אחת והגיעו למסגרת חימושית מלאה.

בסוגיות אנשי המילואים שלנו כדאי, אולי, להוסיף שבעלי המקצוע שבהם אינם נחותים מבעלי המקצוע הסדירים — לפעמים אפילו טובים מהם, בגלל ותקם הרב יותר בנושאים הקרובים להם. אולם לגביהם קיימת הבעיה, שהצויד שבו הוכשרו בעבר שוב אינו בשימוש או שהכמויות מסוגו בצה"ל הוקטנו יחסית לעומת כמויות של צויד חדיש יותר.

קליטת נשק חדש

לחלק מבעלי המקצוע צריך היה לערוך הסבה מקצועית. תכניות בנדון היו בשלב ביצוע, אלא שהמלחמה "תפשה אותנו" מוקדם מדי לגביהן. פרק הזמן הדרוש לוותיקים לגבי הסבות כאלה קצר למדי. זאת ניתן להסיק מתוך שני הישגים אחרים של חיל החימוש במלחמה זו — המדובר בקליטת כלי-נשק וציוד חדש שנתקבלו תוך כדי הלחימה ובקליטת נשק וציוד שלל סובייטיים ובהפעלתם. בעזרת הידע שלהם, הפעלת ההיגיון והתושיה המקצועית, השתלטו אנשינו במהירות יוצאת-מך-הכלל על מערכות-נשק סובייטיות שבעיקרן היו מוכרות להם קודם לכן. תוך החלטה מהירה בשדה הקרב קבעו אנשי החימוש אלו כלים ניתן היה לקלוט מייד ולהפעיל בקרב תוך ביצוע תיקונים קלים, כגון כיוונונים, ובאלו כלים דרושים היו תיקונים יסודיים יותר.

שיקולים רחבים ומעמיקים יותר מופעלים על-ידי אנשי החימוש בקליטת נשק וציוד שלל סובייטיים בממדים גדולים ולטווח ארוך. זהו פרק מיוחד, שבו נכנס חיל החימוש לפעולה מיידית, אך יצוין כי בין סוגי השלל שנקלטו ושנקלטים "בולטים" כלי-רכב אמפיביים, שריוניות הנושאות טילי סאגר וסוגים חדשים של ארטילריה, ולכן ראוי לעסוק בו בנפרד. בתחום קליטת ציוד אמריקני חדש בימי המלחמה — אם היו אלה כלים שהכרנו אותם, הפעלנו את האמצעים והשיטה המקובלים עלינו של בדיקת הציוד ובחינתו כדי לוודא שאכן הגיע במצב כשיר. במרבית המקרים לא נוצרו בעיות בהקשר זה, שכן הציוד הגיע ממחסנים צבאיים. אולם בציוד מורכב יותר, כגון טנקים, ותותחים-מתנייעים, נמצאו גם פריטים שדרשו תיקון והתאמה. כאן לא היתה פעולה פשוטה כגון, צביעה מחדש של טנק, אלא פעולה מורכבת יותר, שכללה בדיקה מושלמת של הכלי וביצועיו, הכנסת תקונים וכיוונונים ולא אחת גם יותר מכך.

לגבי פריטי ציוד חדישים, שלא היו בידינו בעבר, או שלא הכרנו אותם קודם לכן (וגם כאלה הגיעו) בצענו פעולות-חירום של הכרת הכלי ותפעולו, הכשרת בעלי מקצוע, קביעת מערכת אחזקה והפצת חומר טכני הנוגע לפריטים. וכל זאת בנוהל קרב חפוז, שכלל ארגון בעלי מקצוע, דרגי תיקון, הקמת יחידות מתאימות ואפילו התקנתם של כלים על גבי רכב של צה"ל, אם החלטנו להפוך כלים ניחים לניידים.

פעולות דומות בוצעו גם לגבי פריטים של ציוד שלל. וכל התוצאות של מאמץ זה הספיקו לתרום לניצחון במלחמה.

יצוין כי לעתים נאלצנו אפילו לפעול בתחום שאינו תחום הפעולה היעודי שלנו: קצינים ממפקדת חיל החימוש טסו לשטח עם כלי-נשק חדשים, כדי להדריך אנשים במקום בהפעלתם.

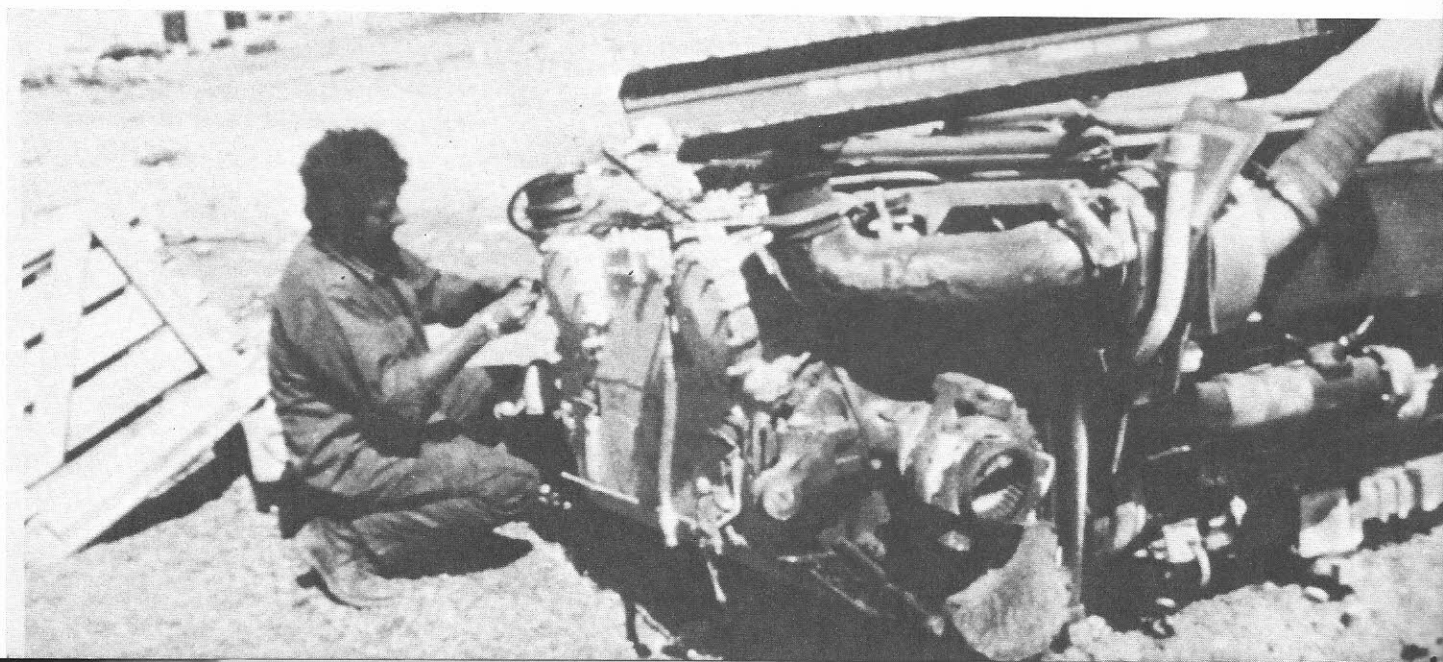
ביטוי לפיתוחי החיל

בתחום אמצעי הלחימה באו לידי ביטוי במלחמת יום-הכיפורים פיתוחים רבים מאוד שחיל-החימוש היה אחראי להם.

בשריון הוכיח טנק ה"צנטוריון" המשופר יעילות לחימה רבה ביותר הודות ליכולת התפעול הרבה ו"אורך הנשימה" שהוקנו לו באמצעות המערכות המשופרות שהותקנו בו. טנקי השלל ממלחמת ששת-הימים מדגמי טי-54 וטי-55, שנקלטו על-ידינו, שופרו והוסבו במידה מסוימת והשיגו תוצאות ממשיות. כל ה"שרמנים" הישנים שבהם לחם חיל השריון היו פרי הסבה מלאה של חיל-החימוש. הטנקים היחידים שלחמו במתכונתם המקורית היו ה"פאטונים" האמריקניים. אך גם ברבים מהם בוצעו הסבות ושיפורים על-ידי חיל-החימוש.

עיקר הארטילריה המתנייעת (למעט מספר גדודים של ארטילריה מתנייעת שהופעלה כפי שנרכשה), פעלה במלחמה כפרי פעולת פיתוח של חיל-החימוש. ארטילריה זו כללה תותח 155 מ"מ צרפתי המנוייד על תובה של "שרמן", תותח 155 מ"מ על תובה של "שרמן", מרגמה 160 מ"מ על תובה של "שרמן", מרגמה 120 מ"מ מנויידת על זחל"מ.

כאן נקצר פרי של עבודת נמלים שנמשכה שנים. עבודה זו לא רק שהביאה את כלי הלחימה לפעולה כה מוצלחת בשדה-הקרב, אלא יצרה גם כושר טכנולוגי להגיע לפיתוחים נוספים מעבר לתחום הפיתוח הקונקרטי. כשירותו הגבוהה של הציוד בלחימה היתה פועל יוצא מעצם התכנון שלו והנתונים שנבחרו לצורך בנייתו; ואולם עבודת נמלים במשך שנים משמעה גם עבודת האחזקה שהיא לחם חוקו של איש החימוש במשך כל ימות השנה. אחזקה זו ושגרת הטיפולים הניבו אותם פרות שקצרנו בתחום זה. הציוד הוכיח כשרותו ויכולתו לעמוד במלחמה ממושכת מבחינת הלחימה ומבחינת התנועות כאחד, ולאחר הלחימה לעמוד מוכן עם נשימה ארוכה נוספת.

יזָר

יזָר אֱלֹהִים אֶת בְּנָיו וּבְנוֹתָיו, הַנְּאֻמָּנִים
וְהָאֲמִיצִים, חֵיל חַיִּל הַחֲמוּשׁ בְּצַבָּא-הַגְּנָה
לְיִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם בַּמְלַחְמָה עַל
תְּקוּמַת יִשְׂרָאֵל.

יזָר יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּבַרַךְ בְּזַרְעוֹ וַיַּאֲבֵל עַל זֵיו
הָעֲלוּמִים וְחַמְדַּת-הַגְּבוּרָה וּקְדֻשַׁת הַדָּצוֹן
וּמְסִירוֹת הַנְּפֶשׁ אֲשֶׁר נִסְפוּ בַּמְעַרְכָּה הַכְּבֵדָה.
יְהִיו גְּבוּרֵי מְלַחְמוֹת יִשְׂרָאֵל עֲטוּרֵי הַנְּצַחוֹן
חַתוּמִים בְּלֵב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר-הַדוֹר.

אולחה מאיר
איזק אברהם
אלול מרדכי
אלימזן אלי
אמינוף מאיר
אסרף אליהו
ארוילי כרמל
אקהויז צבי
אשכנזי אברהם
אשר אהרון
בובליל רפאל
בידני אמנון
ביטון בברט
בן-אבו חיים
בן-יוסף אבנר
בן-עבו אילן
בנימזן משה

בקאל שאול
ברוור רפאל
בר יוסף מנשה
ברק יוסף
ברקמן שמואל
גבעון עודד
גוטליב עמיקם
גור גיורא
גורן אורי
גלנץ אטור
גרוסמן יחזקאל
גלעדי יגאל
דהן אלי
דהן שמעון
דוידזון יוסף
דרביאנסקי פרץ
דרניש יעקב

העליון אליעזר
הרוש מכלוף
וגנר דן
וולף חיים
ויגדור שמואל
וינשטיין עמיקם
ורש דניאל
זגורי דניאל
זהבי משה
זמצקי יעקב
חכמוז ציון
חן יוסף
יונה דוד
יזידיאן אברהם
ינקו שמאי שלמה
יעקב אלברט
ירקוני צבי

צולחיאני יחזקאל
צפורי שלמה
קטני יעקב
רובינגר מריוס
רוט עמוס
שאול עדי
שבדרון עמיחי
שביט איתן
שבתאי אריה
שור דן
שור זלמן
שינהורן אורי
שירי בנימין
שליט יואל
שרגא יצחק
שרון דוד
תרדיון אליהו

מצליח ציון
משעלי מנחם
נחמיאס דוד
נסים יחזקאל
נעמן בסיס
סויסה ציון
סיביליה יוסף
סמדגה ארמון
עבדו יחואל
עמר שלמה
עפגין עמירם
פז אורי
פטרוניו יהודה
פלדמן דורל
פלישר שמואל
פלנטר אופיר
פרילינג אברהם

כהן אברהם
כהן אלי
כהן גיל
כהן יששכר-דב
כהן שמואל
כץ ליאון
לביא אריה
ליבוביץ יחזקאל
לוי בנימין
לוינגר יצחק
לנג נפתלי
לשציק יצחק
מבה קרול
מילר חיים
מלכה דוד
ממז יוסף
מנשס מנחם

"כשמתרגלים - עובדים תחת אש"

בלילה נעשתה העבודה בחשכה מוחלטת * ספגנו אש ארטילרית
חזקה * התרגלנו לאש האויב * מחזה אימים על הגשר.

ביום ובלילה. בלילה נעשתה המלאכה בחשיכה מוחלטת: לא הדלקנו אפילו גפרורי. חושך מוחלט. חושך כזה, שאינך רואה את חברך אפילו ממרחק מטר. עליך לגשש באצבעותיך את חורי הברגים, למשש את הברגים, ולהרכיב מנגנון שלם בחשיכה מוחלטת. ואז, בשעות כאלה, אתה נוכח ברוח הצוות, ברצון העז של החברה, וברמה המקצועית המעולה".

לפלוגה יש מסורת

את המסלול לקצונה לא עבר רמי בדרך הרגילה. הוא — בוגר בית-ספר "שבח" וחניך בסיס-ההדרכה של חיל-חימוש — היה רס"ר בגיל 29. ואז החליט לעבור קורס קצינים. כאשר סיים את הקורס — התמנה למפקד-פלוגה בחיל-חימוש, כשמאחוריו שנים של נסיון בתיקון ושיקום טנקים. מאוחר יותר נתמנה לסגן מפקד פלוגה בסדנה הגייסית — ובתפקידו זה "תפסה" אותו המלחמה.

ביום ששי, ערב יום-כיפור, יצא לחופשה מבסיסו שבסיני לביתו בבתים. בשבת ב-8 בבוקר כבר הוזעק חזרה. "לא ירדתי וקבעתי דיאגנוזה. השארנו את בעלי המקצוע המתאימים כי לפלוגה שלנו יש מסורת ותיקה של יציאה לשדה".

ביום ראשון יצאו לדרך. עוד בשעות הראשונות, כאשר עדיין היו בתנועה על הדרך, החלה המלאכה: "נתקלנו בטנק שירד מן הדרך והחלפנו לו מנוע. אח"כ תיקנו שלושה טנקים שלא היו מסוגלים לנוע כלל. עסקנו ללא הרף ב'ניקוי הדרך'. השיטה היתה: נסענו בשיירה. כאשר ראינו כלי פגוע — ידענו הרבה". הוא אומר, "אך מבחינת הארגון — הכל 'דפק', מים, תידרכנו אותם לאן עליהם להגיע עם תום התיקון — והמשכנו הלאה. התיקונים העיקריים היו: פריסות זחל, גלגלי מרכוב שעפו, החלפת מנועים, ותיקון מנגנוני-מתח.

'כל הכבוד לחימושיניקים'

"החברה עבדו כמו שדים, במהירות הבזק. כאשר עמדנו בפני מצב של מחסור בחלקי-חילוף — היינו מפרקים טנק שיצא מכלל שימוש, וממנו הוצאנו את כל חלקי-החילוף הראויים לשימוש. מאחר שגם כך לא תמיד היו חלקי-חילוף מספיקים — היינו מאלתרים עוד. לדוגמה: לא תמיד חיוקנו גלגל מזקו"מ בברגים המקוריים. אילתרנו לא-אחת ברגים אחרים. 'כל כלי שהוחזר לתיקנו היה עוד כלי שנכנס לקרב. במקרים רבים היו מיפגשים מרגשים בין אנשי החימוש לבין צוותי-הטנקים, שהביאו את כליהם והמתינו לתיקון, כדי להמשיך בלחימה. לא פעם קרה, שטנק נפגע יותר מפעם אחת, ואנשי

"במלחמה הזו חשתי את גדולתו של האדם מול גוש הפלדה. הגה, לפניך טנק במצב של גסיסה — והאדם מסוגל להחזירו לחיים בתוך שעותיים. כאשר הביאו טנק פגוע, שאלנו תמיד את אנשי-הצוות מה הסיפור שמאחורי הטנק: מה קרה, מי נפגע וכיצד. משום כך, כאשר עמדנו פנים-אל-פנים עם המקרה, היתה בעינינו משמעות מיוחדת להחזרת הטנק לחיים. אנשי החימוש ניגשו אל הטנק כאל חומר-ביד-היוצר: עם מוטיבציה חזקה, עם מרץ ורצון עז".

הדובר: סרן רמי בן 32, סגן מפקד-פלוגה בסדנה גייסית — אשר הוא ואנשיו היו, בימי המלחמה, בתוך האש והפגזים — כשהם מחזירים לחיים את הרכב המשוריין שנפגע. "עבדנו

צוותו נפגשו יותר מפעם אחת עם אותה חוליה טכנית. 'בזכותכם תיפקד הטנק כהלכה — כל הכבוד לתיקונים', אמרו אנשי הצוותים, מדי מיפגש נוסף, לחימושניקים".

ארבעה טנקים פגועים

"ימים אחדים לאחר פרוץ המלחמה, קיבלנו הוראה לנוע — כל הפלוגה — לאחד הצירים, לא-הרחק מן התעלה. באותו איזור לחמה אחת מחטיבות השריון, ויצאנו לשם, מספר כיתות, לתיקון טנקים פגועים. במקום זה ספגנו, לראשונה, אש ארטילרית חזקה תוך-כדי תיקון טנקים.

אותה חטיבה לחמה בציר זה המישה ימים בבלימה, כששיטת הלחימה היתה כזו, שבארבע לפנות בוקר היו הטנקים יוצאים לקרב — ועם רדת החשיכה היו נכנסים לחניון-לילה. אנו היינו צמודים לכוחות ומתקנים טנקים פגועים תוך-כדי הפגזה. בלילה היינו מטילים את כל כוחנו המקצועי לתיקונים יסודיים יותר בטנקים — כדי שבבוקר יהיו מוכנים לחידוש הלחימה. בציר זה היתה העבודה קשה במיוחד. גישתי היתה, שאסור ליצור מאגרי טנקים פגועים, כדי לא למשוך אליהם אש. אי-לכך, נאלצנו לעבוד בפזיזות רב. שיטה זו הוכיחה עצמה, כי התיקונים בוצעו מבלי שהיו לנו נפגעים. כאשר עטו עלינו מטוסים או נורתה אש ארטילרית מרוכזת — היינו תופסים מחסה. אך, כאשר ההפגזות היו מפוזרות — עבדנו כרגיל.

"בוקר אחד, קיבלנו הוראה לחלץ ארבעה טנקים פגועים, שנתקעו לא-הרחק מצומת שהיתה מטוחת היטב. הייתי צריך לחצות את הצומת עם הכוח שברשותי, ולהמשיך שמאלה. ההפגזה היתה נוראה. נתתי הוראה לרכב הראשון לטוס בכל המהירות דרך הצומת — וכך, אחת לכמה דקות, עבר כלי-רכב נוסף. עבדנו ללא נפגעים. הגענו לארבעת הטנקים הפגועים, הצלחנו לתקן שלושה מהם, והחזרנו אותם למערכה — בכיוון לתעלה. אגב: לא-אחת ריכזנו אנשי-צוות פזורים, מטנקים שיצאו מכלל פעולה, איישנו בהם טנקים מתוקנים ושלחנו אותם קדימה — תפקיד אשר, למעשה, לא היה כלל בסמכותנו. אך, כל טנק אשר יצא מתחת ידינו מתוקן ועל ציוותו — העניק לנו הרגשה של הישג עצום: לנגד עינינו הוא נכנס מיד לקרב. הרגשה זו דחפה את כולנו לעבוד ולתקן בכוחות מוגברים, על אף העייפות הנוראה. משך מרבית הזמן היינו תחת אש ארטילרית ומטוסים של האוייב; אך אט-אט הגענו למצב בו התרגלנו לאש האוייב. וכשמתרגלים — עובדים תחת אש".

מחזה על הגשר

כאשר פרץ צה"ל למערב התעלה — יצאה גם פלוגתו של רמי לעבר הגשרים. "לפני שהגענו לגשרים", הוא אומר, "גיליתי לפתע כי חלק מהשיירה לא פנה שמאלה, כמתוכנן, אלא המשיך בכיוון האוייב — וליתר דיוק: בכיוון הארמיה השנייה. פתחתי במירדף אחריהם — וקילומטרים ספורים לפני הארמיה השנייה עצרתי אותם. פנינו עורף וחזרנו".

"כאשר חצינו את הגשר, אירעה לנו חווייה מדהימה, אותה לא אשכח לעולם. הגשר, והאיזור כולו, היה תחת הפגזה. כאשר

עלינו על הגשר נתקלנו בזחל"ם הפוך, עם שרשראותיו כלפי מעלה. המחשבה הראשונה שעלתה במוחי היתה: להרים את הזחל"ם — ייתכן ויש פצוע מתחתיו! הבאנו מנוף, וכאשר הרמנו את הזחל"ם — חשכו עיני: קבורים מתחתיו היו ארבעה הרוגים, אנשי חיל-חימוש, אשר את חלקם זיהיתי מיד. הוצאתי את הפינקס ורשמתי את שמותיהם, כדי לדווח למפקדי. פנינו את ההרוגים, ושעות ארוכות, ארוכות מאוד, הייתי כולי נחרד ומזועזע. כל אחד מהם היה עולם בפני עצמו. את הזחל"ם הזה גררתי לשטח פחות-רגיש להפגזות, ועוד באותו לילה תיקנו אותו. עד היום הזה נמצא הזחל"ם אצלנו — וכשאני רואה אותו עובר לידי, עולה מחדש לנגד עיני אותו מחזה-אימים שניגלה על הגשר".

חילוץ משדה מוקשים

"לאחר שעברנו את הגשר, קיבלתי לפתע הוראה לצאת למשימה מיוחדת. לקחתי אתי כוח מיוחד, עם אבטחה, ויצאנו לדרך — מבלי שידעתי, אז, מהי המשימה. רק מאוחר יותר נודע לי, שהמדובר בחילוץ טנקים משדה מוקשים — וזו היתה החווייה הקשה ביותר שעברתי מעודי. התקדמנו על ציר בדרך עפר, כעין מיצר בין שני רכסי הרים. השעה היתה שלוש

גאוות חיל החימוש

— סרן רמי, מה היה רגע הסיפוק הגדול ביותר עבורך, מבחינה מקצועית?

— רגע זה היה כאשר תיקנו טנקים ליד התעלה, וכל טנק שתוקן — עבר מיד את הגשר והפך לכוח לוחם. חשתי את גדלותו של האדם מול גוש הפלדה.

— התוכל להיזכר: מה אמרתם זה לזה, שעה שעבדתם תחת אש?

— בשעת עבודה, תחת הפגזה, לא נוטים לדבר. עובדים, מתרכזים בעבודה, ומדברים רק בשעת הצורך, ובענייני עבודה.

— האם, לדעתך, קיימת גאוות חיל-חימוש?

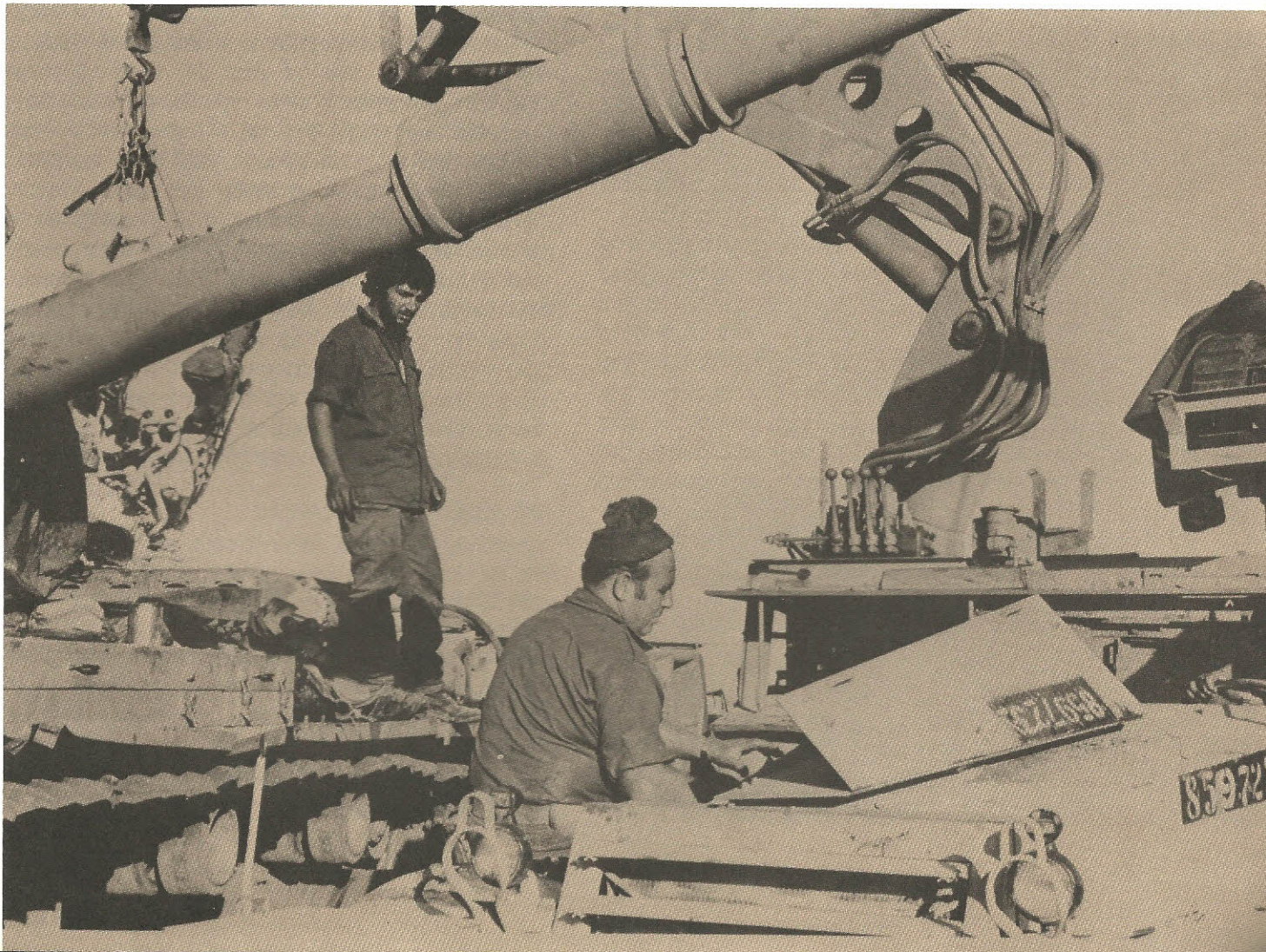
— לדעתי, פחות מדי. הבט: בחיל-האוויר משבחים את הטייס — וגם את צוותי-הקרקע. צוותי-הקרקע יודעים שבלעדם אי-אפשר. כך, במפורש, אומרים להם המפקדים והטייסים. אצלנו, קיימת לעיתים הרגשה — הייתי אומר — שהשריונאי הוא שעשה את העבודה, ולא איש החימוש. לא פעם חש החימוש'ניק את עצמו כאדם "אפור, מלוכלך, העומד מן הצד". לעיתים אתה חש בכך, ונדמה לך שגם אחרים רואים כך את פני הדברים. ואף על פי כן: המלחמה הזו העלתה את קרנו של חיל-החימוש; כאשר אתה משוחח עם אנשים מן הצד — הריהם יודעים, כי אנו הכשרנו את הטנקים ללחימה תחת אש!

לפנות בוקר. נסענו ללא אורות, צופים זה לזה, כדי לא לאבד איש את רעהו. לפתע החלה הפגזה קשה, צפופה ומדויקת — ממש כאילו ארכו לנו. לא התזרנו אש, כי לא ידענו את מקור-הירי. בראש השיירה הוביל זחל'ם-האבטחה. לפתע נמסר לי כי זחל'ם שלנו, שנשא ציוד טכני, נתקע. תקלה טכנית. החלטתי לסטות מן הדרך ולחזור לזחל'ם הפגוע. בחשיכה לא היתה אפשרות לבדוק אותו — נתתי לזחל'ם, איפוא, דחיפה מאחור. כך הגענו חזרה לשירה.

"בינתיים, הפציע השחר. הדרך היתה קשה, בתוך דיונות. עם אור ראשון ראינו שבעה טנקים פגועים בשטה. בדקנו וראינו: שניים נפגעו פגיעות ישירות בצריח, ולא היו ניתנים לשיקום. את חמשת האחרים הצלחנו לתקן, כשאנו טעונים מתח נפשי עצום לאחר הלילה האינסופי.

"הנהגים חזרו עם חמשת הטנקים ליחידותיהם — ואנו, לאחר השלמת המשימה, התאחדנו שוב יחדיו, כל הפלוגה. היה זה רגע גדול. הרגשה נפלאה, הרגשת שלמות. שוב ראינו אחד את השני — כולנו; והדבר נתן לנו הרגשה של כוח ועוצמה.

"הקימונו חניון בגדה המערבית, ובמשך ימים אחדים הביאו אלינו טנקים שנפגעו מכל האיזור. בעשרות כלים ביצענו תיקונים וטיפולים עמוקים, מבחינה מקצועית. שלחנו צוותים לגדודים, על מנת לבחור את הטנקים ולתקנם בהתאם — וכאן, לאחר ארבעה ימים, 'תפסה' אותנו הפסגה-האש".

לילה אחד של חוליה טכנית

— קצין חימוש של כובס כאן אלכס. עבור.
— כאן קצין חימוש של כובס, מה הענין, עבור.
— כאן אלכס, טנק תקוע בשטח, לטפולך, עבור.
— כאן קצין חימוש של כובס, מקומו, עבור.
— כאן אלכס, כ־חמש שעות בפנים, עבור.
— כאן קצין חימוש של כובס, היישר סוף.

סביב חושך מצרים, (רק עתה אנו מבינים את משמעות האימרה). לך תקן משהו באפלה שכוו. אבל מישוהו שם למעלה, בכל זאת לצינור. וקופרמן מצליח לאתר את התקלה. חלפים יש ברוך השם, מחליפים את הקר-בורטור, לוחצים על המתנע וקול נהם אדיר מפר את הדממה. המנוע התעורר לחיים וצלילו הקצוב המנהם נשמע לנו כשיר הלקוח ממצעד הפזמונים.

ממשיכים לנוע. מבקשים זיקוק מהטנק הפגוע. בקשר נאמר לנו שהם מרימים זיקוק, אבל לגבנו אפס. שום זיקוק לא נראה באופק. כנראה עדיין רחוקים. "אולי ירד מישוהו מהזחל"מ ויעלה על הגבעה הזו" אומר נתי. הצעתו מתקבלת. ברגר ואני יורדים מהזחל"מ. העוזי דרוך ביד המזיעה. מטפסים על הגבעה האפלה. המעלה תלול והנשימה קצרה והולכת. מגיעים לפסגה ומוזהים במרחק אור קלוש. חוזרים בריצה לזחל"מ ומספרים לחברה שזהינו. ממשיכים להתקדם. בזחל"מ כנראה דבר-מה אינו תקין משום שהוא זוחל וממאן להתקדם. "היכן אומדן המרחק של אלכס?"; (קצין החימוש) רוטן מישוהו מתוך האפלה.

"מה אתה רוצה ממנו, כנראה קבל דווח ממישהו" עונה אחר מתוך אותה אפלה.
"לא חשוב נמשיך!"

לפתע אנו מזהים את האותות של הטנק.
"הגענו" צועק גיל "רק עוד כמה מאות מטרים"! אבל במהרה מסתבר כי השמחה היתה מוקדמת מדי. המרחק היה עדין גדול. פגזי ארטילריה מתחילים לנחות סביבנו, כשהם קרבים והול-

כך התחילה דרמה שנמשכה לילה שלם. השעה היתה שעת ערב, שעת דמדומים. עם קבלת ההודעה החלו החברה מתארגנים ומקפלים את הציוד. עלינו להכנס עמוק לתוך השטח. נוכח הסכון שבענין מצורף אלינו נתי. עם רדת החשיכה התחלנו לנוע. בתחילה עוד תהינו מדוע בעצם אנחנו? הרי הטנק שייך לפלוגה השנייה! אבל לאלוהים פתרונים.

מאוחר יותר, דוקא שמחנו שאנו יצאנו למשימה וזאת בגלל החוויה שעברנו.

בזחל"מ היו נתי, מנדל, קופרמן, שמואל, דוד, עמרני, גלור, גיל וברגר — צוות למופת.

הזחל"מ התקדם לאיטו בין הגבעות. ככל שהתקדמנו כן גבר המתח. מרחוק אנו רואים גוש אפל כשהתקרבו והינו מסוק מצרי שרוף. בתוכו נראה גוש פחם שחור שבמהרה נתברר שזה גוש בני-אדם. גוש שהיה חי. גוף אל גוף נשרפו. המראה משפיע עלינו ושאר הדרך נעשית בשקט. המשכנו לנוע אל תוך הלילה, קילומטר אחר קילומטר. כל אחד מכונס עם עצמו, עסוק בחשבון נפש כנראה. הזמן חולף לאיטו והטנק הפגוע טרם נראה.

אין ברירה, שואלים בקשר ומקבלים תשובה: נמצאים על ציר "X" בין עגול פלוני ומשולש אלמוני, בקצור השד יודע היכן הם.

לפי הערכתנו כבר נכנסנו בין שמונה לעשרה קילומטרים ועדיין הטנק טרם נראה. סמני דאגה ומתיחות ניכרים על-פני אנשי החוליה.

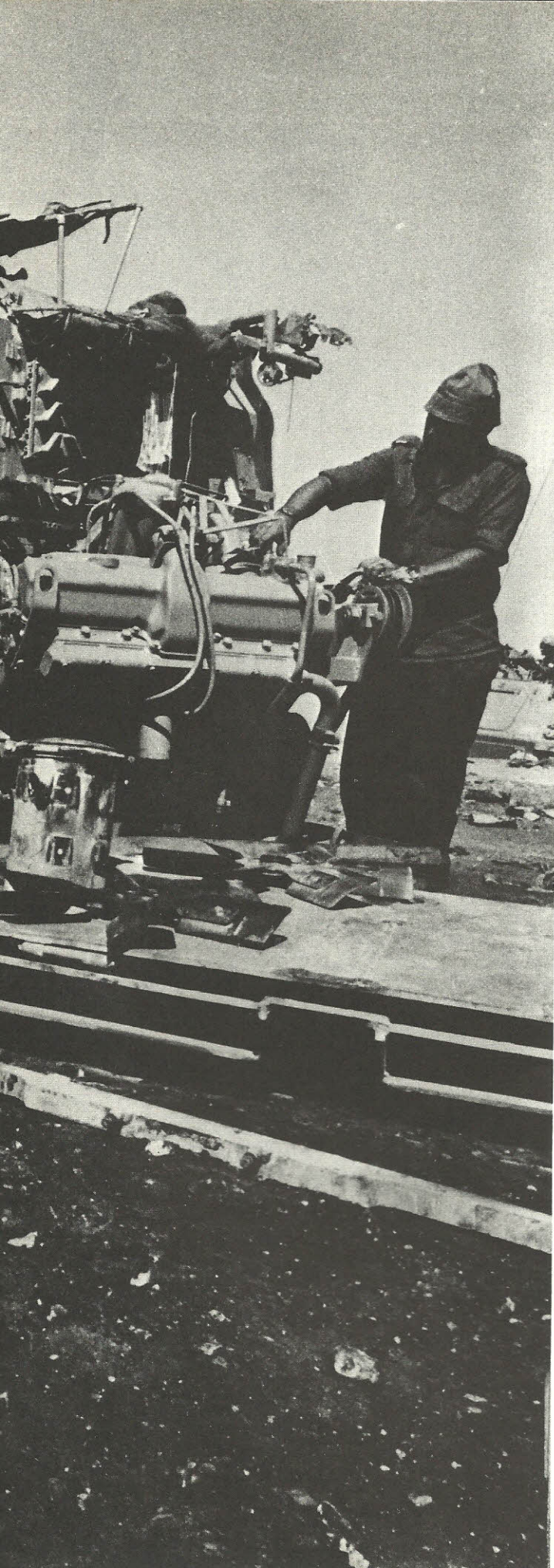
לפתע, נתקע הזחל"מ. מישוהו מפליט "רק זה היה חסר לנו".

הסתבר שפרס זחל. יש צורך במבער אבל לנו אין. מחפשים פתרון אחר ולא מצליחים. נאלצים להתקשר לאלכס. — אלכס כאן קצין חימוש של כובס. זקוקים למבער, עבור. — קצין חמוש כובס כאן אלכס, השארו שם, אנסה להגיע עבור. — כאן קצין חימוש, אל תיכנס, חבל על הזמן, שלח טנק חילוץ, עבור. — קצין חימוש כובס כאן אלכס, או קי, אנסה, סוף. הזמן חולף לאיטו ואף אחד לא מגיע, כולם כבר עייפים. במכשיר הקשר אנו שומעים שמתארגנים לצליחה משמע אנחנו בשטח שלנו — אבל בכל זאת נזהר. פאתי האופק מתבהרים, השחר עולה לאיטו. מצבנו טרם נשתנה. לקראת הצהריים הגיע נגמ"ש שחילץ אותנו ואת צוות הוחל"מ השני. מה עם הטנק? אנו שואלים. מאוחר יותר יחלצו אותנו, אנחנו עולים לנגמ"ש ועוזבים את המקום. צוות הטנק מסרב לנטוש. הנסיעה חורה מהירה בהרבה ותוך זמן קצר כבר רואים את הגדוד. קבלת הפנים צוהלת. ה' חברה' איך היה" שואל מישוהו. "לא חשוב" עונים לו, העיקר שנגמר".

כים. החברה חוששים לבאות. הרקיע האפל מתמלא בבת אחת בשלל נקודות אש בוערות — פגזי ג"מ כנראה. "חברה אולי המצרים שמעו אותנו בקשר ומכינים לנו מלכודת, מניין לנו שהמצרים לא מאותתים לנו ומחכים שנבוא אליהם! "לא אין סיכוי" מנסה אחר להרגיע. אבל בכל זאת, רק בשביל להיות בטוחים, מבקשים בקשר המשה אתותים רצופים — התשובה נראית באופק. "אלה החברה אין מה לדאוג". סביבנו חושך אימים הארטילריה מפסיקה לנחות סביבנו ומש-תרר שקט מוחלט שבו רק נהם המנוע נשמע. החברה בוחל"מ מתוחים עד קצה יכולת העצבים. כל רשרוש שבשמע גורם להפניית ראש של כולם ונסיון לחדור את החשכה בעיניים. הבדיחות פסקו, כולם רצינים. הוחל"מ מתקשה בנסיעה וכולם מחפשים את הסיבה. מכשיר הקשר מתעורר לפתע לחיים תוך צפצוף ושריקה — מסתבר שזחל"מ תקוע ליד הטנק הפגוע ובו מספר חברה. מצב הרוח עולה בשנית, נהיה יותר אנשים במקום; כך שאם יקרה משהו נוכל לפחות להשיב אש. מכאן לכאן והגענו לטנק,

סמג"ד

ליום

אחד

- ארבע עשרה טנקים
- בנינו את הגדוד מחדש
- כאילו הר געש התפרץ
- אמנוז, קבל פיקוד!
- מלחמה לחיים ולמוות
- פתק על החזה

"נפש מפוצלת יש לו, לאמנון. במרבית ימות השנה הריהו מושבניק מכפר-ווייתקין, אשר עיסוקו העיקרי הוא: פיסום תרנגולי-הודו וגידולם. אך, זהו רק צד אחד של המטבע. מלבד תרנגולי-הודו, מטפל אמנון גם בטנקים. ליתר דיוק: הוא קצין-חימוש של גדוד טנקים. וזהו תפקידו, המתמשך זה 24 שנה — מאז סיים את שירותו הסדיר ועבר לשירות-מילואים.

תקופת-המילואים שלו לא היו קצרות מעולם: חודשיים ושלושה בשנה, גם בתקופות בהן לא שירת איש-מילואים למעלה משלושים יום בשנה. אבל, ייתכן ולא היה בכך דבר יוצא-דופן לגבי אדם אשר שרת ב"פליים" לפני קום המדינה, ולאחריה — בגדוד 89, בפיקודו של משה דיין, וביחידות השריון החלוצות והראשונות לאחר קום המדינה.

מכל מקום: סרן אמנון הוא בן 44 בלבד, ומאחוריו — המאבק בבריטים, מלחמת השחרור, מלחמת קדש, מלחמת ששת הימים — וביום-כיפור האחרון, בשעה 9.30 בבוקר, שוב צילצל הטלפון בביתו. אמנון לבש את מדיו ויצא בדרכו אל מקום-הריכוז של גדוד-הטנקים שלו.

"הגעתי, ומיד התחלנו בבדיקת הטנקים. המצב לא השביע את רצוננו. היו טנקים אשר המצמד שלהם היה שרוף. לאחרים היו סתימות-דלק. חלקי-חילוף לא מצאנו. התחלנו לתקן טנק אחר טנק, עד שקיבלנו הוראה: לנוע צפונה.

ארבע עשרה טנקים

"הגדוד נע ואנו — כוח החימוש — בעקבותיו, מתקנים טנקים שנתקעו בדרך. כאשר הגענו לגולן, הורה המג"ד לאנשי החימוש להישאר מאחור. נסעתי אליו מיד ולחצתי: אם לא נהיה קדימה, יחד עם הטנקים הלוחמים — ישותק הגדוד. המג"ד הירחר רגע — והסכים.

"מאז היום השני למלחמה, היה הגדוד בקרב. זמן קצר לאחר שהחל הגדוד ללחום — קרא לי המג"ד והטיל עלי את המשימה הראשונה: להחליף קנים לשני טנקים שנפגעו. ענית: 'יהיה בסדר' — אך לא היה לי מושג איך אעשה זאת. לא היו לי קנים ולא אמצעי-החלפה. ואז עלה רעיון במחיי. הוריתי לאחד האנשים להביא חבל עבה. ליפפתי את החבל על הקנה וקשרנו את צידו השני לחל"מ-מנוף. הרמנו את המנוף — ואז הסתובב הקנה חצי-סיבוב והשתחרר מן ההברגה. כך עשינו גם לטנק השני. את שני הקנים הדרושים פירקנו מטנקים מושבתים. המיבצע כולו ארך 55 דקות — תחת הפגזת-תופת של הסורים.

"אותו לילה הרכבנו חוליה בת שמונה אנשים — מכונאים, טכנאי-צריח, חשמלאי, ואני. הרכב שלנו היה 'זלדה', ואנו נענו צמודים למג"ד — מזנקים מיד לכל טנק הזקוק לטיפול. 'חלפים לא היו, בימים הראשונים. סרקנו, איפוא, את שדות-הקרב ומצאנו טנקים פגועים של כוחתינו. כן, גם טנקים שבתוכם עדיין היו אנשי הצוות שנהרגו. התענונו אותם, פינינו את החללים ורק אח"כ נגשנו לתקון הטנק. תוך שעות ספורות 'העמדנו על הרגליים' טנקים פגועים. אחרים, אשר לא

ניתן היה לתקנם, פורקו על ידינו — על מנת שנוכל להשתמש בחלקים. לאחר יום ולילה של עבודה מטורפת, ללא אוכל וללא שינה, היו בידינו 14 טנקים כאלה — מתוקנים ומוכנים לקרב.

בנינו את הגרוד מחדש

"ואז, ביום הרביעי למלחמה, אירעה לי תקלה. היה זה יום שלישי, בשעה 11 בבוקר. עליתי על טנק כדי לבדוק. מסביב — הפגזת-תופת. כאשר עמדתי על הצריח, נתפסה רגלי בחוט-תייל — ואני נפלתי מן הצריח ארצה, כשראשי נחבט באדמה.

"לרגעים איבדתי את ההכרה, סביבנו, במרחק חמישים מטרים מאיתנו, נחתו פגזי האוייב. איכשהו התרוממתי וחזרתי לאנשי. הצלחתי להמשיך בעבודה עד למחרת בבוקר — ואז התמור-טטתי."

אמנון הועבר לבית-החולים "פוריה" — ושם החלו לצלמו צילומי-רנטגן. חששו לשברים ולזעזוע מוח. הוא — נרדם. למשך תשעים דקות. תשעים דקות רצופות של שינה — לראשונה מאז פרוץ המלחמה. וכאשר התעורר — קם ממיטתו וברח מבית-החולים, חזרה אל הגדוד, ברמת-הגולן. "בכל יום היה עלינו, כמעט, לבנות את הגרוד מחדש. היו ימים בהם — לאחר שעות רצופות של קרב — נותרו לנו טנקים שלמים בודדים בלבד. בלילות תיקנו ותיקנו — ובבוקר, שוב 'עמד הגדוד על הרגליים'."

כאילו הר געש התפרץ

ניכנסו לחניון. שיקמו שוב את כליהם הפגועים. ובליל ה-19 באוקטובר קיבלו הוראה: לצאת, יחד עם כוח של צנחנים, לכיבוש הכפר אוס-בותנה, מעבר לקו הסגול.

"לאחר שעות אחדות של קרב קלטתי באלחוט: הטנק בו נסעו המג"ד והסמג"ד — נפגע. הפניתי את ה'זלדה' למקום הפגיעה וטסנו לשם. כשהגענו לטנק מצאנו אותו בוער — הסמג"ד בתוכו, והמג"ד זרוק בחוץ, מערצמת הפגיעה. הנהג הצמיד את ה'זלדה' לצד הטנק ואני חזרתי אליה במטרה לעלות ולטפס ממנה לצריחו של הטנק הבורע — באותו רגע התפוצץ הטנק. ההרגשה היתה כאילו הר-געש התפרץ לידנו. זינקנו חזרה ל'זלדה' — ואז פגע בה פגז נט.

"ששה נפצעו. חייל אחד ואני נותרנו שלמים. התחלנו לנסוע, לאיטנו, אחורה — כשה'זלדה' הפגועה נאנחת וגונחת. ואז, לאחר שעברנו קילומטר, אמרו לי החיילים כי אחד מאנשינו, פורטנוי שמו, קפץ מן ה'זלדה' לאחר שנפגעה — מבלי שחשתי בכך — ונותר בשטח.

"היה אתנו פצוע קשה אחד, והבעייה היתה: האם לפנות אותו תחילה — או לחזור ולחפש את פורטנוי? התלבטתי והחלטתי: הבאנו את הפצוע לנקודת-הפינוי. נטלנו 'זלדה' אחרת תקינה — וחזרנו אל המקום בו קפץ פורטנוי החוצה."

חיפשו וחיפשו, תחת מטרי-פגזים, ואת פורטנוי לא מצאו. בינתיים שמע מפקד החטיבה, באלחוט, על המתרחש — והורה לאמנון: להסתלק מיד מן המקום!

אמנון קבל פקוד!

"בלב כבד ביצעתי את ההוראה, אומר אמנון. מצב הגדוד, באותם רגעים, היה קשה ביותר: מג"ד פצוע; סמג"ד הרוג; מפקדי-פלוגות פצועים — "ולא היה אפילו למי לדווח". נגש אמנון אל המג"ד הפצוע, ומצא אותו שותת-דם — אך עיקש בסירובו שלא להתפנות לבית-חולים. "קראתי מיד לרופא", מספר אמנון, "והוריתי לו: 'אין ברירה — תן זריקת-הרדמה למג"ד, רק כך נוכל להעבירו לבית-חולים'". הרופא הזריק את החומר המרדים והמג"ד שהרגיש את התר-דמה הנופלת עליו ושמע את משק רוטור ההליקופטר שבא לחלץ אותו. ואז, בשניות האחרונות לפני שנרדם, פנה המג"ד אל קצין-החימוש שלו, ולחש: "אמנון, אתה נשארת כאן הגבר האחרון — קבל את הפיקוד, והקם מחדש את הגדוד". בנקודה זו הפך קצין החימוש, סרן אמנון למפקד-הגדוד בפועל למשך יממה אחת.

"המצב היה קשה", מספר כיום אמנון. "מכל הגדוד, נותרו רק חמישה טנקים שלמים. התחלנו במאמץ אדיר לשקם טנקים פגועים, למלא צוותות, להתכונן להמשך הקרב. לפתע הגיע מאי-ישם חייל, פנה אלי ואמר: 'שלושים טנקים סוריים פרצו את הקו, מתקדמים במהירות, ועד מעט יגיעו לכאן!' "היה צורך לנקוט פעולה מיידית. ריכזתי את חמשת הטנקים השלמים שלי, העמדתי אותם בתוך קפל-קרקע כשרק תותחיהם מודקרים החוצה, לכיוון ממנו עמדו הטנקים הסוריים לבוא — וחיכנו להם". חלפה חצי שעה, שעה — ומאום לא קרה. ואז, לפתע, בא מפקד-החטיבה ואמר: 'שלושים הטנקים לא פרצו; הם רק ביצעו תזווה כלשהי. והגדוד — חמשת הטנקים של אמנון — יצא מתוך קפל-קרקע בו המתין לאויב'. 24 שעות פיקד אמנון על הגדוד — ולאחר מכן, סופח הגדוד, זמנית, לחטיבה אחרת ואמנון חזר לתפקידו: קצין-חימוש. "זה היה יום ששי, ואנו עסקנו במיבצע מטורף של שיקום הגדוד. אספנו טנקים פגועים, ובזה-אחר-זה התחלנו לשקם אותם. תוך שתי יממות בהן כמעט ולא עצמנו עין — הצלחנו: ביום ראשון עמד לרשות הגדוד מספר מלא של טנקים כשירים לקרב".

שבר ביד, שבר ברגל...

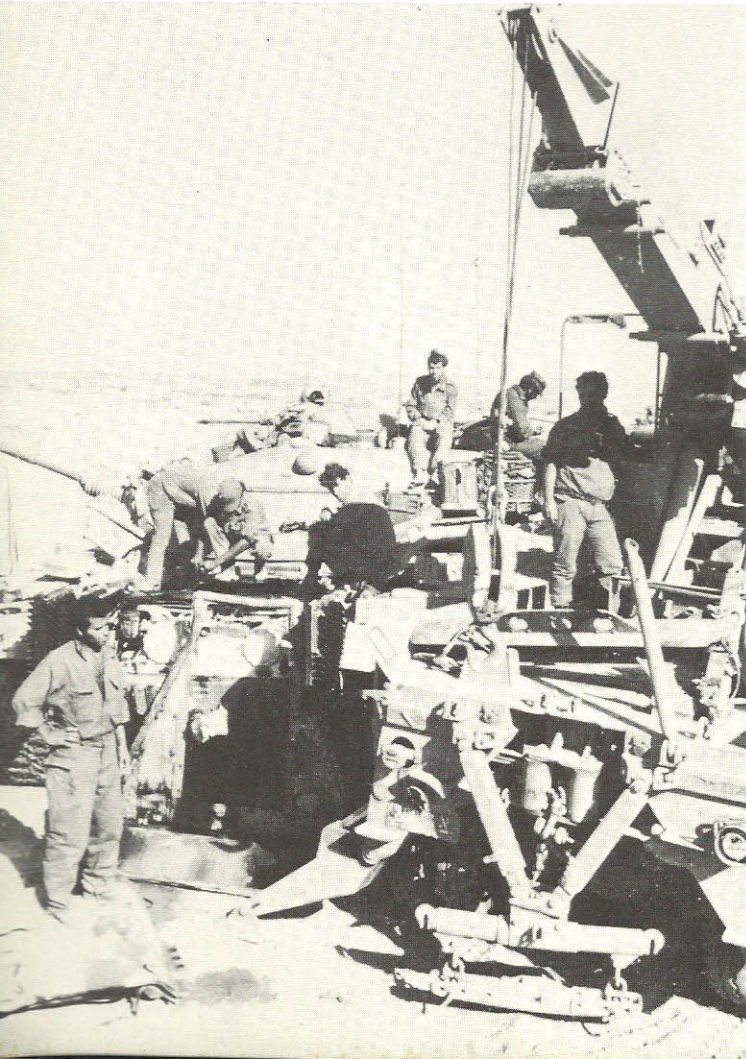
"כעבור ימים אחדים התחלנו, כמה מקציני הגדוד ואני, לבקר את המשפחות השכולות בבתיהן, ואת פצועי הגדוד בבתי-החולים. באחד מבתי-החולים סיפרתי לרופא על הנפילה שנפלתי מטנק בתחילת המלחמה, ועל הבריחה שברחתי מבית-החולים. האמת היא, שמאז אותה נפילה הייתי בולע, יום-יום, 15 גלולות ומקבל שתי זריקות לשיכוך-כאבים. כאשר עבדנו — לא חשתי כאבים. לא חשתי דבר, פרט לקצב-העבודה הנוראי שמילא את כל ישותי, ומתי חשתי שמשוהו, בכל זאת, איננו כשורה בעצמותי? בלילות, כאשר הייתי נשכב לנימנום של שעה-שעתיים. כאשר הייתי נשכב — הייתי חש כאבי-תופת. סיפרתי זאת לרופא, והוא הורה, מיד, לערוך לי צילומים. צילמו ומצאו שבר ביד, שבר ברגל, ומספר חוליות שזזו ממקומן. הסתבר שכך עברתי את מרבית ימי המלחמה. ועתה, לאחר הצילומים, לא נותרה לי ברירה: הרופאים עטפו אותי בגבס ופקדו: למיטה!"

נהיגה בעבודת צוות

וכך, היו שלושה מקציני הגדוד מאושפזים יחדיו: המג"ד, שנפצע קשה בקרב; אמנון, שמחצית גופו היה נתון בגבס; וקצין שלישי, שנפצע אף הוא בקרב. אך, לא לזמן רב אפשר היה להחזיק את השלושה בבית-החולים, בין הסדינים והאחיות המפנקות. מספר אמנון: "בוקר אחד, החלטנו שלושתנו 'לקפוץ' אל הגדוד ולראות מה נשמע. זו הייתה נסיעה! נדחקנו שלוש-הננו לתא-הנהגה של טנדר, היות ואיש מאיתנו לא היה שלם בגופו — נהגנו בעבודת-צוות אחד החזיק בהגה, שני התליף את ההילוכים, ושלישי המתין ברזרבה". בדרכם צפונה — נתקלו בגדוד משנה מקום. זה היה גם סוף האישפוז של שלושת הקצינים.

מלחמה לחיים ולמוות

מה היה המפתח להצלחת עבודתם של אמנון וצוותי החי-מוש שלו במלחמה? "אני יכול לומר רק זאת", הוא משיב, "עבדנו כאילו אנו נתונים באמון. במשך כל חיי לא ראיתי דביקות כזו במשימה. כל אדם הרגיש, כי זו מלחמה לחיים-ולמוות. כאשר דיברו אתי על כל בעייה שהיא — על מזון, על שתייה, על שינה — לא קלטתי כלל את מה שנאמר. חשבתי ללא הפסקה רק על טנקים וטנקים. כל טנק נוסף ש'הועמד על הרגליים' היה תוספת-כוח לשרירים. ההישג הגדול שלנו היה: לא היינו בעורף, אלא בקו-האש הקדמי

ביותר. צוות אנשי-החימוש של הגדוד הגיע לתיאום ויעילות שלא ייאמנו ממש. כאשר ניגשנו לטנק פגוע — קפץ כל אחד מאתנו למקומו: המכונאי בדק את המצמד, ההילוכים והמנוע; טכנאי-הצריח בדק את הצריח; החשמלאי בדק את מערכות החשמל. תוך דקות ספורות היתה בידי תשובה מלאה על מצבו של הטנק, ולאחר מכן ידענו לתקנו במהירות-שיא. וכל זה — תחת אש. לא היתה עבודה שלא ביצענו. גם כאשר הגענו לטנק מדגם שלא היה מוכר לנו — תיקנו אותו. אמרנו לעצמנו: קודם כל נפרק ונתקן — ואחר-כך כבר נרכיב חזרה. במשך ימי המלחמה לא היה לי זמן לחייך, להתפשר, להסביר. אולי זה לא אנושי, אך לא היתה ברירה.

"פתק על החזה"

שאלה: מה היה בסופו של פורטנוי, החייל שקפץ מן ה"זלדה" בעיצומו של קרב ונעלם?

אמנון: "רק מאוחר יותר התברר מה קרה לו. כאשר קפץ מן הרכב — שבר את רגלו, ומצא עצמו שוכב על הכביש, פצוע, בעיצומו של קרב. בכוח על-אנושי חזל לצד הדרך — ושם כיסה עצמו, להגנה מרסיסים, במיכסה-המנוע של ג'יפ שהיה מונח במקום. ומשום שהיה מכוסה טוב כלי-כך, לא הצלחנו למצאו כאשר חזרנו למקום וסרקנו את השטח. מכל מקום: פורטנוי שכב מתחת למיכסה-המנוע, והרגיש שכוחותיו עוזבים אותו והוא עומד לאבד את הכרתו. שלף מכיסו עט ופיסת נייר, וכתב: 'שמי פורטנוי, חייל צה"ל, מספר אישי זה-זה'. את הנייר הניח על חולצתו. כעבור דקות אחדות עבר במקום טנק ישראלי וגילה את פורטנוי — דמות מסתתרת מתחת למיכסה-המנוע של ג'יפ. צוות הטנק לא ידע אם לפני חייל ישראלי או סורי — ואחד מאנשי-הצוות קפץ מן הטנק, כשבדו 'עוזי' דרוך, וניגש אל פורטנוי. הלה כבר לא היה מסוגל לדבר, אך בכוחותיו האחרונים הצביע, בידו, על הפתק שעל החולצה. החייל קרא את הפתק — והבין. פורטנוי חולץ מיד, הועבר לבית-חולים, והחלים".

הפגישה הרועמת

סרן אמנון לא היה הנציג היחידי של משפחתו שלהם במלחמת יום-הכיפורים. לא-הרחק ממנו, ובאותה אוגדה עצמה, לחם גם בנו בן ה-22 — קצין אף הוא. "כאשר עלינו לרמת-הגולן — נתקלתי במקרה בבני, שעלה אף הוא לגולן, בשירה אחרת. מאז, משך כל ימי המלחמה, לא שמעתי עליו דבר. אך, לאחר הפסקת-האש — נסעתי בכל הרמה וחיפשתי, עד שגיליתי אותו — במרחק חמישה קילומטרים מן המקום בו היה ממוקם הגדוד שלי. והאמן לי: זו היתה פגישה מרגשת — שהדיה נשמעו בכל רמת-הגולן!..."

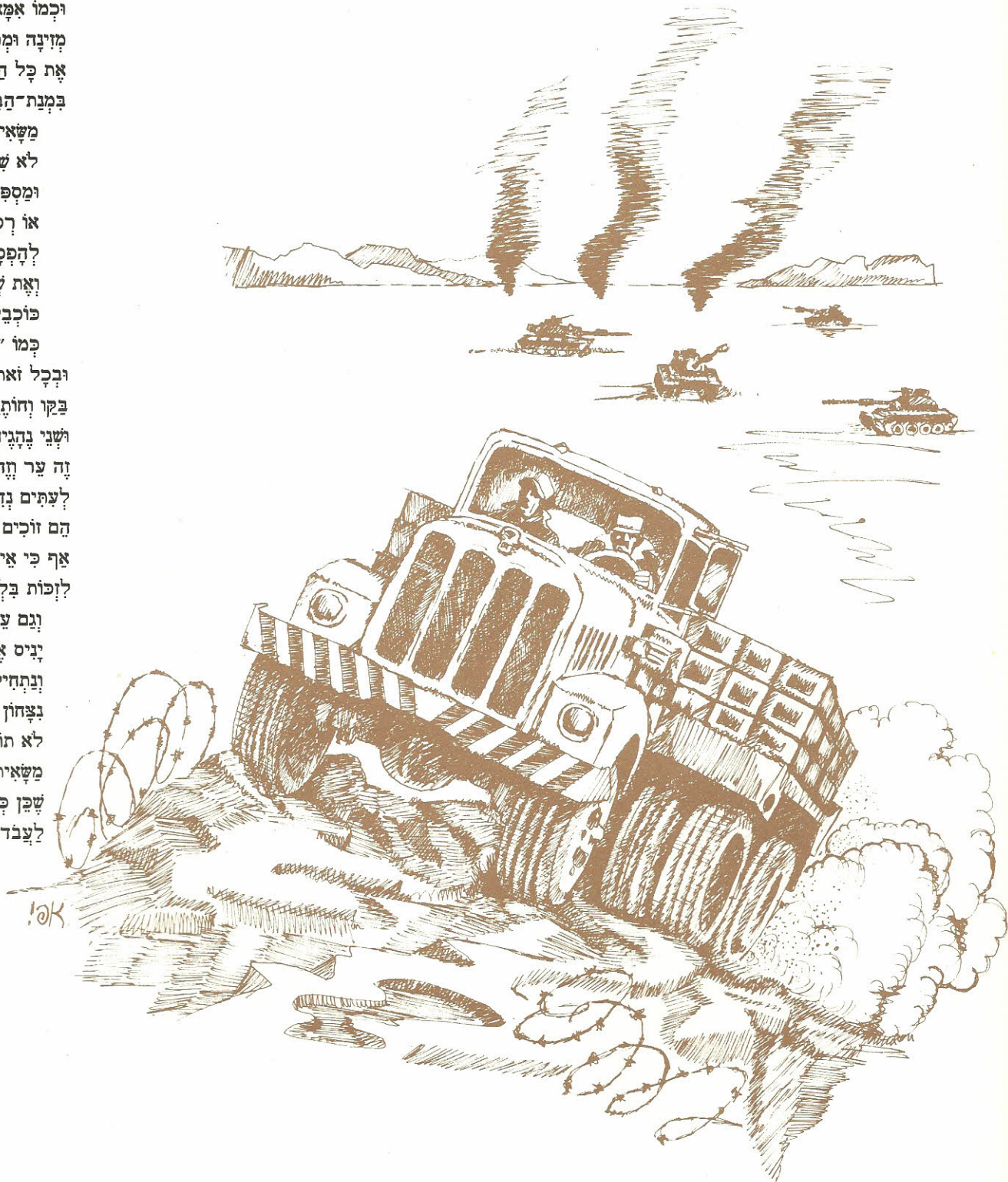
שירות התחמשת

משאית התחמשת
בשביל מהדסת
בין פגז לפצצה,
אם ביום או בליל
וכמו אמא טובה
מזינה ומפרנסת
את כל הכלים
במנת-הפרזל.

משאית אזורית,
לא שריון מעליה
ומספיק רק כדור
או רסיס מרגמה
להפכה לגוש אש -
ואת שני נהגיה
כוכבי סרט מתח
כמו "שכר האימה".

ובכל זאת היא נוסעת
בקו וחותרת
ושני נהגיה,
זה ער וזה גם.
לעתים נדירות
הם זוכים לכותרת
אף כי אין כל יכלת
לזכות בלעדיהם.
וגם עת השחר
יביס את החשך
ונתחיל במצעד -
בצחוק ומפגן,
לא תופיע בסך
משאית התחמשת
שכן כבר חזרה
לעבד בכבון.

דידי מנוסי

!א

תחמושת - אלף סוגים

לשוא תחפש בלשכתו של י', מפקד בסיס התחמושת המרכזי, זכר לרימון המשמש למאפרה או לקישוט, פגז המשמש לעציץ או "משחק" אחר המצוי בלשכתם של קצינים רבים. אצלו נועדה התחמושת רק להרס ולא לדקורציה. תחמושת מסוכנת ליד לא מאומנת" אני אומר לו בנימת התגרות ומוסיף "האם זה נכון?" "נכון ועוד איך", הוא אומר בקולו השקט — דיבור אופייני לעו"ד ולא לאדם שעיסוקו חומר-נפץ.

"מה קרה במלחמה"? אנו מוסיפים ושואלים. "לדידי שום דבר מיוחד, התחמושת זרמה ליחידות, כל כוח בעולם, לא עצר את שיירות התחמושת". הוא אומר בשקט — בלי ציון גבורתם של המובילים שלא נרתעו מהפגזות ומשיבושים והובילו ללא הפסק את "האוכל" לטנקים לתותחים ולכל כלי המשחית.

האנשים של בסיס התחמושת, מאומנים לתפקידם. הם מסתובבים בינות הבונקרים כחברים קרובים לפגזים. אבל הם מכירים גם בכוחה ההורס של התחמושת ומתייחסים אליה בכבוד אך בחשדנות. "תחמושת מעצם יסודה בנויה להרוס ולפגוע, והמתכננים נותנים את הדעת על אמצעי בטיחות משוכללים, אבל אסונות, בלתי צפויים קורים תמיד ואנו"... ממשיך המפקד תוך משחק בלתי-פוסק באצבעותיו — "מודעים לכך ונוקטים בכל האמצעים כדי לנטרל את כוח-ההרס". המרכז מטפל בכל אלף סוגי תחמושת החל בתחמושת זעירה וכלה בפגזים הגדולים והמפחידים. כל סוג מחייב טיפול מיוחד ואחסון שונה. "תחמושת צריך לכבד אבל צריך גם לדעת מתי יש להתייחס בחשדנות". זהו כלל ברזל אצל עובדי המרכז הכוללים אזרחים וחיילים. "בגלל שתחמושת הפכה לפריט המגיע בכמויות גדולות ליחידות, באופן טבעי מתייחסים אליה כאל פריט רגיל ושוכחים את המטרה לשמה נוצרה." כך אומר מפקד הבסיס בשקט.

לקחים ממלחמת ששת-הימים

הבונקרים השקועים בצלע ההר מצויים במרחק תקני כדי למנוע אסונות. קצת מפחיד להיכנס לבונקר כזה. עוצמה כזאת של הרס לא רואים בכל יום. "מי יודע מה טומנת בחובה הפצצה המצוייה על המדף האמצעי". אנו חושבים ומתרחקים ממנה.

אנו גם קצת חשדניים לדבריו של קצין התחמושת שאומר לנו "אין מה לדאוג, הכל בסדר הכל נבדק" אבל בכל-זאת, אנו מעדיפים לשמוע זאת מחוץ לכותלי הבונקר. מבט מקרוב על הבונקרים נוסף בך בטחון כי יש על מה לסמוך.

אמרנו כבר כי המלחמה לא הפתיעה את מפקד המרכז וצוות עוזריו. "הפקנו לקחים ממלחמת ששת הימים, באורח מתמיד התעדכנו ובנינו מערכת אספקה שתוכל לעמוד בכל מאמץ. היינו מודעים, כי מלחמה צורכת כמויות אדירות של תחמושת וידענו כי המלחמה החדשה, אם תפרוץ, תהיה בעלת תצורות תחמושת גדולה ונערכנו לקראת אפשרות כזו". צוואר הבקבוק היה קבלת התחמושת. המחסנים הקטנים מפוזרים ודרושה היתה עבודת העמסה ידנית שגולה זמן רב. המרכז נערך לקראת פעולה באמצעות מלגוזת מהירות המסוגלות לנוע בין האצטבעות הגדולות ומאפשרות העמסה מהירה. כמורכב נערך מרכז התחמושת לפעולה באמצעות מחשב המסוגל לדווח במהירות ובדייקנות על רמת מלאי המצויה בכל בונקר וחוסכת זמן יקר של התרוצצות בין הבונקרים.

המשימה בוצעה במלואה

בכל זאת אנו שואלים את מפקד המרכז "האם העבודה דפקה"? הוא רחוק ממידת הערכה והגאווה מכדי לומר ב-100 אחוז דפק". בקולו השלו, תוך כדי פריכת אצבעותיו הוא אומר "לדעתי היה בסדר גמור, מול התנאים שבהם ניצבנו, אני בטוח שהמשימה מולאה. צבאות רבים באירופה לא עמדו במאמץ כה רב וכבד כשם שעמד צה"ל".

שרשרת הספקת התחמושת, אסור לה להתנתק ואף לרגע קט. בכל מחיר, בכל זמן "חייב העסק לדפוק". והוא דפק.

אני מאמין למפקד המרכז האומר "אנו מסוגלים לעמוד במאמץ גדול יותר בהרבה. כולנו חיים את הנושא ונותנים את כל הלב ואף אם נידרש לספק כפליים מכמות התחמושת במחצית הזמן נוכל לעמוד בכך". הלוואי ולא נזדקק לכך, ביום פקודה אם תבוא.

ניתן לסמוך עליהם על חיילי הסדיה האזרחים ועל אנשי המילואים שנתנו את מרצם וחלבם בשעות עבודה מרובות "שהעסק" לא יעמוד בדרך.

עורקי התחמושת של הטנקים

הטנקים נעים ופורצים קדימה — ובעקבותיהם משתרגים עורקי-החיים, הטורים האינסופיים המובילים את התחמושת לכוחות הלוחמים. "קצב צריכת התחמושת במלחמת יום-הכיפורים, החל משלב-הבלימה, הצריך מאמץ על-אנושי — כדי לעמוד בנטל של לחץ-הזמן והכמויות העצומות שנדרשו על מנת להשביע את תיאבונם של היורים", אומר רב-סרן בנצי. הוא ואנשיו — פלוגה של אנשי חיל-חימוש — היו אחד מאותם עורקי-החיים, שתפקידם היה: להשביע את תיאבונם של הלוחמים לתחמושת. "הדרישה היתה עצומה כל-כך, עד שממש 'נחטפנו' מן הצירים, כאשר היינו בתנועה לכיוון הקרבות", אומר בנצי. "אנו, מצידנו, פעלנו חלק מימי המלחמה אפילו בלי מכשיר-יקשר. עבדנו, פשוט, מתוך אינטואיציה".

רס"ן בנצי הוא בוגר-ישיבה — עטור-זקן וחובש-כיפה. ביום-כיפור, בשעה 11.30 לפני הצהריים, היה בבית-הכנסת והתכונן לתפילת מוסף. לפתע נכנסה אשתו והזעיקה אותו: "מחפשים אותך בבהילות", אמרה, ובנצי מעיד עתה: "אשתי יודעת, כי אם אומרים להוציא אותי מבית-הכנסת — סימן שדבר רציני קורה".

באותו בוקר כבר לא הספיק רס"ן בנצי להתפלל תפילת-מוסף. תחת זאת, הגיע למקום-הריכוז של יחידתו — פלוגה צעירה של אנשי-מילואים, פלוגה שתורגלה היטב למשימה. משכו רכב, קיבלו ציוד — "ותוך זמן קצר כבר היינו בבסיס-התחמושת, כשאנו מארגנים שיירות לדחיפה אל הקווים".

אך, נתגלעו תקלות והיו עיכובים — ובנצי סירב להמתין. עם מספר מצומצם של כלי-רכב החל לנוע דרומה. עברו כבישים עמוסים, עקפו "פקקיתנועה" של טנקים ושיירות אינסופיות, נעו מנקודה לנקודה — "ועד היום אינני מבין איך הצלחנו בכך, אבל עשינו זאת: הגענו, כל הפלוגה, לרומני".

לתת, לתת פגזים!

"לא הספקנו להחנות את כלי הרכב — וכבר החלו לבוא אלינו טנקיסטים ולתבוע: 'חסרה תחמושת; תנו פגזים!' — ואנו התחלנו להזין אותם. חוליות-פריקה הורידו תחמושת מן המשאיות וסיפקו אותה, בקצב מטורף, לטנקים ולתותחים. אני, נסעתי על הציירים, מצאתי את המפקדים, ביררתי מה חסר להם — וסיפקתי את הדרוש. כל מי שבא אלינו — קיבל תחמושת. לא היו ברשותנו אמצעי-קשר, לא יכולנו לקבל הוראות, ופעלנו איפוא לפי קנה-המידה היחיד — השיפוט שלנו: לתת! לתת פגזים!"

"את ה-10 באוקטובר לא אשכח כל עוד אני חי. עד אז, לא היו לי נסיונות קרביים של ממש. מעולם לא פקדתי על יחידה בקרב. חרדתי לגורל האנשים ולחיייהם. ידעתי כי עלי מוטל לשמור על חיי האנשים האלה — בהם כאלה שהם אבות לחמישה ילדים. באותו בוקר של ה-10 באוקטובר ישבתי בג'יפ עם אחד הקצינים, ולפתע אנו שומעים שריקת מטוסים. 'מיגים', אמרתי לו. ובאותו רגע החלו לנחות פצצותיהם של המטוסים המצריים. ההתקפה נמשכה דקות ספורות, והמטוסים הגיעו עלינו ארבע פעמים. מספר משאיות התלקחו — אך איש לא נפגע. באותו רגע, דומני, חדרה לתודעתם של החיילים העובדה, שאנו בעיצומה של מלחמה מלאה".

מאוחר יותר החלו להגיע שיירות-תחמושת מן הצפון, ותפקידה של הפלוגה היה: "לדחוף" את התחמושת ליחידות. "ידענו בדיוק איזה סוג תחמושת דרוש לכל יחידה — ודאגנו לספק לה בדיוק את הדרוש. המאמץ היה בלתי-פוסק. בידיים, בצני-פורניים העברנו תחמושת ללוחמים. הגענו ליחידות-שריון ואמרנו לטנקיסטים: אתם, לכו לישון לחצי שעה — ותוך-כדי זמן זה הטענו אנו את הטנקים בפגזים".

אלה "מיראז'ים לוביים"!

בוקר אחד, הגיח מתוך השמים התכולים להק של מטוסי "מיראז'". החיילים היו שלווים: "אלה שלנו", לפתע, החלו לתקוף את שיירת-התחמושת. היו אלה "מיראז'ים" לוביים.

"המשאיות עמדו אחת אחר השניה — והיה זה נס, ממש נס. שלא פגעו בנר", אומר בנצי. "גם מן הקרקע הותקפנו: המצרים הפגזו את השיירה, כי בלטנו בשטח".

לאחר הפריצה לגדה המערבית של הסואץ הכינה הפלוגה את שיירת-התחמושת הראשונה לפורצים: 14 משאיות טעונות פגזים וכדורים. "התחלנו לנוע לכיוון הגשרים, כשאנו מופגזים ללא הרף — בקטיושות ובתותחים. כאשר התחלנו לעבור את הגשר, אירע מחזה שלא אשכח עוד זמן רב אחת המשאיות שלנו היתה משאית 'וולוו' אדומה, משאית אזרחית מגוייסת, אשר בעליה — יהודי כבן שבעים — התנדב לשרת עליה כנהג. על הגשר אירע נקר במשאית. החיילים דחפו את המשאית אל הגדה, ואז ירד היהודי הזה ממושבי-הנהג, ותחת הפגזה עזה הוציא בקור-רוח ג'ק ומפתח-גלגלים, החליף לאט-לאט את הצמיג, וכשסיים — התניע ונסע הלאה בשלום".

14 המשאיות הראשונות עברו לגדה המערבית על גבי דוב-רות — "הפגזים נחטפו על-ידי ציוותי 28 הטנקים הראשונים שכבר היו בצד ההוא. ואשר שיוועו לתחמושת", בעקבות 14 המשאיות, עברה הפלוגה כולה את הגשרים — כשהיא מופגזת ללא-הרף. "היו משאיות שספגו פגיעות ישירות. אחת מהן נדלקה ובערה. אך, אנו ידענו לנצל את השניות הספורות שלאחר הפגיעה. כיבינו את האש במטפים, ומנענו את התפר-צצות התחמושת. כך הפכנו את הדבר לשיטה: ברגע שמשאית נפגעה והתלקחה — הסתערנו עליה עם מטפי-הכיבוי, השתלטנו על האש וכיבינו אותה בטרם התפוצצו ארגזי-התחמושת".

בודד בצומת

פלוגת-התחמושת נעה קדימה, בכיוון פאיד — ועברה את צומת "צח". "זהו צומת, אשר אם תמשיך ממנו מערבה — תגיע לקהיר; צפונה — לאיסמעיליה; דרומה — לסואץ. הצומת היה ריק מאדם. שררה דממה. חששנו שמכוניות עלולות להגיע לצומת — ולהמשיך ישר לקהיר. העמדנו איפוא, קצין, את סרן צבי בצומת — על מנת שיכוון את התנועה. לפתע, עוד הוא עומד שם, החלו לנחות מאות פגזים מצריים על הצומת — ברד אינסופי של עופרת. צביקה ניצב ליד מיבנה מטוייח במרכז הצומת.

לעמוד בודד בצומת, מעבר לתעלה, כאשר פגזים שורקים סביבך וקטיושות מטוחות עליך ללא הרף, אין זה מן התענוגות הגדולים בעולם.

נקל, איפה, להבין את הרגשתו של סרן צבי האומר בקולו השקט "נדמה לי שהיתה זו הפעם הראשונה שפחדתי באמת במלחמה".

כל משאית שהגיעה לצומת ראתה את סימונו ועברה במהירות "חששתי שאחת מהן תפגע בהפגזה העזה בצומת ותעצור את השיירה כולה, אבל למרבית התדהמה עברו כל המשאיות ללא פגע.

כיצד הגיע סרן צבי למקום, לתפקידו — זה ספור בפני עצמו. בימי שלום משרתים צבי ורס"ן בנצי יחד במפקדת קצין חמוש ראשי כאשר בנצי משמש כראש מדור וצביקה כעוזרו משרצה המלחמה ובנצי הועבר להיות מ"פ בפלוגת תחמושת החל צביקה להפעיל את כל קשריו ולחציו כדי להצטרף למפקדו. הלחצים הועילו וכעבור ימים אחדים מצא עצמו שוב עם בנצי.

רים פתחו בהפגזה נוראית. כל האדמה רעדה מסביבנו. כל התעלה נראתה בוערת. היה אז עימנו יהורם גאון. הוא שר — אך אנו לא שמענו אותו: שמענו רק את רעם הפגזים. אך, המראה הזה של יהורם גאון העומד ושר בפנינו, הרים את המוראל של הפלוגה כולה.

ומשכנסה הפסקת-האש — הוטלה משימה נוספת על הפלוגה: הוצאת שלל מן הגדה המערבית.

"אני רואה חשיבות עצומה בנושא התחמושת", מנסח רס"ן בנצי את ה"אני מאמין" שלו. "יש להעמיק ולהחדיר את תודעת-התחמושת בקרב מפקדים וחילים: יש לעשות הכל על מנת שתגיע מהר ליעדה; על מנת שתהיה אמינה. האנשים חייבים ללמוד לטפל במהירות בסוגי-תחמושת חדשים, שלא היו מוכרים להם עד כה. עליהם ללמוד את חשיבות העברת התחמושת ליעדיה במהירות, ולשנן לעצמם: אם אין תחמושת — אין מלחמה".

משאיות נפגעו והתלקחו אך השיירות לא פסקו. כואב לו לסרן צבי על משאית אחת משאית של "קריסטל" המובילה בימים כתיקנם משקה תוסס וכל זאת למה? אנו שואלים: תראה, אתה מתחיל להתאהב במלחמה גם במשאית וגם בנהג והמשאית הופכת לחלק מהיך" הוא אומר. "קריסטל היתה משאית נחמדה, כל הובלה היא בצעה בדייקנות. ותמיד כאשר יצאה לדרך חזרה אחרונה ומפי הנהגים נשמעה הבשורה: "קריסטל עלתה באש" ולאחר דקות ספורות מגיעה המשאית עם נהגה העליון. "עשרות פעמים יצאה ושבה צוחקת לנו על היפגעותה. אך לא לעולם חוסן. בפריצה לסואץ יצאנו לכוחות לסיפוק תחמושת, היתה הפגזה אדירה, כולם חזרו בשלום. "קריסטל" נפגעה.

"את רגע הפסקת-האש לא נשכח לעולם", אומר בנצי. "המצ-

דף לחייל החימוש

אוקטובר 1973

מפקדת קצין חימוש ראשי

תשרי תשל"ד

אנשי החימוש

(1)

בנסנו למלחמה, שנכפתה עלינו, בעיצומו של יום הכפורים, כשאויבינו מצפין ומדרוס פתחו במתקפה מתואמת.

הכוהות המצריים והסוריים, מצויידים בנשק סובייטי חדיש ביותר, עברו את קווי הפסקת האש ותקפו את מערך הבלימה של צה"ל.

הנועתם המהירה של הכוחות אל קווי החזית, שכאה בעקבות התארגנותו והצטיידותו המתירה של צבא המילואים; הקרבות הקשים והמרים שנימשו בקווי הבלימה נטלו מס כבד מהלוחמים האמיצים שעמדו בקרב הבלימה וממזכת ציוד הלחימה.

אחזקת ציוד הלחימה של צה"ל מושתתת על מערך אחזקה חימושי בכל הדרגים. תפקידנו לשמור על כשירות הציוד ולהבטיח בכך רמה גבוהה של ציוד לחימה תקין, שיעמוד לרשות הכוחות הלוחמים בכמות ובאיכות הדרושים.

הקרבות הקשים והמרים בשתי החזיתות העמידו בפנינו — אנשי החימוש — אתגר גדול שאהריות כבדה כרוכה בו; החזרת ציוד הלחימה, שנפגע בקרב, לכשירות — ובמהירות המירבית.

אל אויבינו זורמים כלי נשק חדישים נוספים, ואילו אנו נזקקים לכל כלי לחימה כשיר שניתן להחזירו למערכת.

המערכת האדירה שנבנתה במשך שנות קיומו של חיל-החימוש הופעלה במלא התנופה והיעוצמה, ונתנה תוצאות מידיות.

מעללי הנכורה של חיילי צה"ל בקרבות שנמשו במלחמה זו עוד ישמשו דוגמא ימופת לדורות הבאים. כצד מעללי גבורה אלו יסופר גם על הנפלאות שהולתם אתם — אנשי החימוש — בהחזרת מערכות נשק לידי הלוחמים במועד הנכון כשהן מתוקנות ומשופצות.

יסופר גם על מאמצכם העילאי, תושייתכם הטכנית ומסירותכם ללא גבול שתורמתם כדרכם השקטה והאפורה להעצמת כה-לחימתו של צה"ל בשעה בה היה צה"ל זקוק לו ביותר.

מלחמה זו שנכפתה עלינו, איננה מלחמת בזק כבעבר. תפקידנו לסייע לגייסות הלוחמים להכים את צבאות האויב למען ילמדו את הלקח כי לא יוכלו לנו.

המערכת עדיין לא תמה. גם כאשר תסתיים תהיה עדיין רבה המלאכה לפנינו. באותה תנופה בה התחלנו תתלה מלא עוצמתנו גם בעתיד. נמשיך ונשקיע את מיטב המרץ והתושייה עד נצהוננו המלא, ואולי תהיה זו תרומתנו להחזרת השלום.

חיילי חיל החימוש!

נאה אני בפועלכם, ובוסח ביכולתכם וכרוח המפעמת בתוכם אשר ינחו אתכם גם בעתיד לתת את הלקכם למען הנצחון!

אלעזר ברק - תא"ל
קצין חימוש ראשי

חרשים למחצה

אבל מרוצים

לתותחי הטנקים, מטולים, פגזים לארטי-
לריה 155 ו-175, זו היתה חתיכת עבודה!

חוזרים הביתה ולא שומעים

כשיש צורך בבחינה על-ידי ירי, באה יחידה של טנקיסטים או יחידת תותחנים והבוחנים יוצאים אתם לשטח. גם בכל מקרה של תחמושת זעירה וכל השאר, "אתה יכול לבוא ליחידה שלנו, אך אתה צריך לדבר אתנו בקול רם. זה כמעט בטוח שאצלנו אם היו בודקים את האו-ניים שלנו כלומר את כושר השמיעה — היו כולם מקבלים פרופיל נמוך מאד. לאט לאט אתה נעשה חצי-חרש מכל היריות ומכל סוגי הפיצוצים. אבל תשאל מישהו מהיחידה אם הוא רוצה לעזוב וללכת הביתה — אף אחד לא יסכים. חרשים, חרשים — אבל מרוצים — מספר שלמה בשפתו המיוחדת במינה.

קולות הנפץ אמנם משפיעים על השמיעה ושלמה מספר על יום אחד בבחינת טיבה של סידרה חדשה של מוקשים נגד רכב. לא ניכנס כאן לפרטים כיצד נעשה הניסוי כאשר הבוחנים הגיעו ל"פוטנט" משלהם להפעלת המוקש בעזרת חבל, נפץ ודלי-עם-חול. נאמר רק שבהיותם די סמוכים למקום הפיצוץ, כשתפקידם לקבוע האם עומד המוקש בתקן הנדרש — ואוזניהם פקוקות בכל האביזרים המצויים שתפ-

זו היתה חתיכת עבודה

ביום הכיפורים מצא צר-ההתיצבות את סמל שלמה בביתו בתל-אביב. הוא התניע את מכוניתו ויצא לבסיס התחמושת. כבר היה לבוש בבגדי צה"ל השמורים עמו בביתו וניגש מיד לעבודה. תחילה עסק בהכנת תחמושת זעירה, בעיקר למקלעי גוריאינוב שנשארו אצלנו מאז מלחמת ששת-הימים וכן למקלעי מאג. במשך ה-מלחמה עסקו שלמה וחבריו ליחידה בהכ-שרת תחמושת על כל סוגיה, גם אם תח-מושת מסויימת היתה בעלת כשירות סבירה לפני המלחמה. תחמושת שהיתה במחסני-חרום הוצאה קודם לכן על ידי החיילים מתוך הנחה שהזמן הקצר שהיתה במחסנים לא פגע בכשירותה הגבוהה.

תוך ימים אחדים החלה התעשייה הצבאית בייצור מוגבר של תחמושת ולפני קבלתה צריכים היו הבוחנים לעמוד על טיבה ולקבוע לה דרגת כשירות. אחר כך החלה להגיע תחמושת, על כל סוגיה, מארה"ב וגם כאן היה צריך להשקיע עבודה מר-בה. "היו לנו ימים אחדים שעבדנו יום ולילה. ויש לדעת שזו עבודה שאינך יכול לעבוד ברציפות, בלי לתת לראש שלך לנוח קצת. כאן אין אפשרות לעשות עבודה מהירה ופזיזה. צריך לחשוב של-חייל בשדה הקרב יש לתת תחמושת שמבחינה תיאורטית — כל כדור יורה. הכשרנו רימונים, פצצות-מרגמה, פגזים

בנמל התעופה ע"ש בן-גוריון הכל מכירים את שלמה. בן 52, מדריך-תיירים, מקבל קבוצות תיירים מחו"ל, דואג לכל מחסור. רם. מעולם לא היה תייר, ולו גם הקפריזי ביותר, שיתלונן על שלמה. מעולם לא היה איזה סבך הקשור בתיירות ששלמה לא ידע לפתור. והוא סבור שיכולתו ונס-יונו מסייעים לו לפתור בעיות לא פחות מסובכות ב"ג'וב" הצבאי שלו, כמובן תחמושת. איש אינו יודע בדיוק מה שם המשפחה שלו ו"כזה אני רוצה להישאר גם כאן. פשוט שלמה. ובכלל, מה יש לכתוב עלי. עוד חסר לי שמישהו ידע עלי יותר מדי ואני מקבל איזה צר-העברה מזורז להג"א" — הוא טוען. לא שיש לו משהו נגד הג"א, אבל הוא סבור שיש ביכולתו לתרום הרבה מאד בתפקידו הנוכחי, כבחון-תחמושת.

*

שלמה הוא אחד מותיקי העוסקים בבחינת תחמושת בצה"ל. את הכשרתו רכש כאשר עבד כפועל בתעשייה הצבאית, לפני מל-חמת השחרור. במלחמת השחרור עסק בבחינת תחמושת ומאז שהוקם חיל-טכנאים, שהפך לחיל החימוש, הוא בחיל. לא הפסיד שום מלחמה, שירת בכולן ואצבעותיו כבר מורגלות למשש תחמושת. על כל סוגיה, לקבוע תוך שניות מעטות מה טוב לצה"ל ומה יש לפסול.

גם ברימונים והיה מקרה שאחד מאנשי היחידה נהרג בעת ניסוי-רימונים.

חוש הריח פועל היטב

אומנם צה"ל מכשיר מדי שנה מספר בוחנים אך הותיקים עדיין שולטים במקצוע הזה. וכל חששם שמא מישהו יזכר בהם ויעביר אותם בשל גילם מחיל-חימוש. "ההרגשה שלנו שאנו עושים משהו מועיל ביותר, מקצועי ורב חשיבות. אפשר להכיר אותנו כשאנו בשטח הולכים בעינים מורדות, מסתכלים בקרקע ומרימים כל כדור שאבד. לנו הכל איכפת ואנו מתרגזים על המשרשרים למשל, שהתשלחו פה ושם ושלחו שרשרת פגו-מה. טוב שאנחנו בודקים זאת. זה אצלנו בדם".

שלמה וחבריו יודעים נכונה שלא חמקה תחמושת פגומה מתחת ידיהם. הבדיקות המרובות נועדו למנוע זאת. במלחמת יום הכיפורים ואחריה עברו הבוחנים את כל שדות הקרב. בדקו כל מה שגילה צה"ל וקשור בתחמושת על כל סוגיה. "גם אם השמיעה לקוייה, חוש הריח פועל היטב והאצבעות עדיין נעות בקצב מהיר. ההתמחות היא שקובעת, ובעזרת הנסיון הרב שצברנו, נוכל בכל הזמנים לשמור ולהקפיד שלחילי צה"ל תהיה התחמושת המעולה ביותר והיעילה ביותר" — מסכם שלמה.

למחסנים שלנו צריך לבדוק ולבחון. הכל לפי ההנחיות. גאות-היחידה שהיא טב-עית למדי לגבי חייל כה ותיק, אינה מונעת ממנו לחמוד מעט לצון, כאשר הוא נזכר במשהו מצחיק שקרה לו ול-אנשיו בדרך לסואץ. "נכנסנו לבונקר אחד ולשני ולשלישי ולרביעי. כך במשך כל היום. אחד האנשים טען שמחומרי הנפץ שטיפל בהם אחזה בו גרדת, עד כי אינו יכול לתפוס שלווה. כל הזמן התגרד והיה מעלה השערות מהשערות שונות מהו סוג חומר הנפץ שגורם לו לאלרגיה כזאת של גירוד. כמעט שהלך כבר למר-פאה הסמוכה כשהבחנתי במשהו חי, זעיר, עליז ומקפץ מעל בגדיו של אותו מתגרד. ברוב שיכנוע ובעמל מקסימלי הצלחתי לבסוף להסביר למתגרד שאין לכך שום קשר עם חומר נפץ זה או אחר. פשוט, מרוב כניסות לבונקרים של המצרים 'תפס' הבחור מנה עצומה של פרעושים. וזו סיבת ההתגרדות האינטנסיבית".

כשמדובר למשל בטילי "סאגר", קובעים הבוחנים את טיב הטיל ובאים אנשי יחי-דת-טילים ומתיעצים עם הבוחנים. "בדקנו אלפי טילים. היינו מרימים כל טיל בש-טח. כל טיל מפרקים והוא עובר בדיקה יסודית, מקבל סימון עברי לפי התקן של צה"ל, מוכנס לאריזה ומועבר למחסן. אנחנו צריכים גם לוודא. בעזרת יחידת הטילים — שהטיל אכן מתפוצץ. כך למשל

קידם להקטין את הרעש — חוזרים אחרי יום עבודה וכמעט שאינם שומעים דבר. לא אחת קורה שיחידה מסוימת מתלוננת שיש נפלים רבים בסוגים השונים של תחמושת כגון רימונים, מטולים או פצ-צות-מרגמה. הבוחנים יוצאים לשטח ועומ-דים על סיבת הדבר. "זו לא עבודה הכי נעימה בעולם. אין להשאיר נפלים בשטח או תחמושת שלא פעלה. יש לפוצץ או להרים. לפעמים זה די מסובך ואנו קוראים לחבלנים. אבל העיקר לקבוע מה הסיבה שהיו נפלים. האצבעות העדינות שלנו חייבות לפעול באמת בעדינות. זה המק-צוע שלנו".

אלרגיה לחומר נפץ

פעולה מיוחדת ומסוכנת למדי היא איסוף תחמושת-שלל על כל סוגיה. שלמה יודע לספר כיצד נכנסו הוא וחבריו-למקצוע לבונקרים שונים בצידה המערבי של הת-עלה, כיצד מיינו ואספו פגזים מסוגים שונים, ביניהם עשרות אלפי פגזים לתות-חי טנקים, שהיו דרושים לצה"ל בתקופה מסוימת. הכל נבדק גם מתוך החשש שבונקרים מסוימים ממולכדים. המצרים חששו שכל זה יפול לידינו והיו ממלכדים פה ושם. לכל יש צורך לגשת בעדינות, בסבלנות מרובה. שום דבר לא בחופזה. קיבלנו לידינו טילי נט. שונים, מטולים, תחמושת כבדה וזעירה ולפני ההעברה

18 טנקים נעו עם שחר

סגן מפקד גדוד השרמנים לא האמין למראה עיניו: בערב נגררו 22 טנקים שלו לחניון, ממש נגררו כי כמעט כולם לא יכלו לנוע בכוח עצמם. בבוקר, עם שחר, חייב היה לצאת אל הקו, בכוח ניכר, להדוף מיתקפה טורית. כיצד יוכל לעשות זאת עם 22 "שברי-כלים"? החוליה הטכנית שהועמדה לרשותו כללה 8 אנשים בלבד. הוא לא האמין, משום כך, כאשר מפקד החוליה העמיד לרשותו לפנות בוקר 18 טנקים לוחמים.

כמפקד כיתת מכונאים בפלוגה — הוועק קליין ביום הכיפורים בשעות הבוקר והחל אוסף את אנשי כיתתו. "היה גיוס מהיר מאד. כעבור שעות אחדות כבר היינו במקום הריכוז. לפלוגה שלנו מחסן פלוגתי ואותו לילה הצטיידנו. גם למחרת בבוקר היינו במקום. עדיין לא קבעו להיכן ישלחו אותנו. כל מכונאי היה מצוייד בארגז כלים מסודר."

רצון להסתער, לעבוד!

ביום א' היו האנשים עדיין במקום הריכוז, המתינו להוראות. ביום ב' בבוקר הגיעה ההוראה לנוע. העלו את אנשי הפלוגה לאוטובוסים, קומנדקרים וחלמים. עוד באותו לילה הגיעו האנשים לצמת, שם היה ריכוז של היחידה. "האנשים לא ידעו בדיוק מה מתרחש. למרות שהיו צמודים לחדשות ברדיו, לא ידעו מה קורה. מצב הרוח היה של רצון להסתער, לעבוד, לטפל בכלים, לעשות משהו. היו שסברו שאנו מאחרים את המלחמה. עד שנעלה לרמה — כבר לא יהיה דבר. שוב נתקן כל-ירכב של אנשים שיצאו לטייל". בינתיים הועברו האנשים עד למושב אל על. כאן כבר ידעו שהקרבות בקרבת מקום אליהם. כבר נשמעו הפגזים המתפוצצים."

פחדנו אבל התגברנו

במקום זה קיבלו הכיתות משימות שונות ויצאו אל היחידות הקרביות. באל על היה ריכוז של טנקים שסבלו מתקלות קלות, אך היו מסוגלים לנוע. מספר מכונאים הוצבו לעבודה, עסקו בעיקר בהחלפת רדיטורים, שנפגעו מרסיסים. אחרים

הסגמ"ד הקשוח, שאותו ערב פינה רבים מחייליו לבתי החולים, איבד רבים מהם וביניהם את המג"ד שלו, פנה בשעה 3 לפנות בוקר אל קליין, שאל אותו: "כמה טנקים תוכל לתת לי?" "אוכל להעמיד לרשותך 18 טנקים כשירים, המפקד" — השיב קליין בעייפות, אך מתוך סיפוק רב. אנשיו עמדו לידו והיתה זו בשבילים שעה של קורת-רוח רבה. עד עתה עבדו ללא לאות ועוד היתה עבודה רבה לפניהם. גם הם לא האמינו שעם שחר יוכלו לנוע 18 טנקים לוחמים, אבל הם ידעו שיש לעמוד במשימה. יש להשלים את כל התיקונים, במועד שנקבע.

בכל מלחמה עליה בדרגה

רב סמל קליין, בן 35, נשוי ואב לשלושה, מתגורר בראשון לציון. הוא חייל ותיק בחיל חימוש ושירת בחיל גם בשירות הסדיר שלו. "בכל מלחמה אני עולה בדרגה. כך במלחמת 6 הימים וגם עכשיו. רק במלחמת ההתשה לא עליתי בדרגה. הפעם זו היתה מלחמה שחיל חימוש הוכיח את עצמו מעל ומעבר למשוער. יעיד מפקד האוגדה אלוף משה (מוסה) פלד, שהודה לנו על עבודתנו המסורה" — אומר קליין.

בחייו האזרחיים עסק קליין כמנהל אחזקה בחברת "מהדריין". הוא מטפל באחזקת בתי-קירור, בתי אריזה לפירות נשירים וציוד מיכני לעיבוד פרדסים. כבוגר בית ספר מקצועי "אורט" בכפר-אברהם עבר קליין קורס מכונאי שרמן בבסיס ההדרכה של חיל החימוש. הועבר לאחר תום הקורס ליחידת שריון, כאיש אחזקת טנקים. לפני יום הכיפורים הועבר קליין יחד עם אנשיו ליחידה חימושית, באוגדה של אלוף פלד.

הגדוד והוא שהוביל את המכונאים לחניון של הטנקים. היה חושך ורק השדות הבוערים שמשני צידי השביל האירו לנו את הדרך. לאנשים היתה הרגשה שסוף סוף לוקחים אותם למשימה, משימה רצינית ולא רק לתיקוני טנקים שנתקעו בדרך. עם התקרבת אל התחנות הרגישו הסורים בהם ופתחו בהרעשה ארטילרית. הארטילריה שלנו פתחה בירי משלה, להשתקת הארטילריה הסורית.

היאוש היה גדול

"כשהגענו לחניון, נבהלתי לגמרי. היו שם עשרות טנקים. כולם בלי יוצא מן הכלל בלתי כשירים. את כל הטנקים הפגועים העמידו בצד, כדי שנוכל לטפל בהם. היינו 8 אנשים, לא ידעתי מה נוכל לעשות, ועוד לעבוד בחושך. היאוש היה גדול" — מספר קליין. עם רדתם מהמשאית המתין להם במקום הסמל הטכני ויחד אתו ועם מפקדי הטנקים אפשר היה לערוך רשימה מלאה של כל התקלות בטנקים שהיו בחניון. עד מהרה התברר ש-4 טנקים יצאו מכלל פעולה. אלה לא ניתנו לתיקון בשדה והוכרזו כמושבתים. יתר ה-18 היוו בעיה לא קלה. אך צריך היה לתקנם עד הבוקר.

עסקו בתוך הטנקים, בתיקון מטעני העזר למצברים. "אותו יום, שעה שעבדתי עם החוליה שלי בתיקוני-טנקים בצומת, החלו הסורים להפגין אותנו בתותחים מרחיקי-קלוע. מסתבר שהצומת היה מטווח היטב. הפגזים נפלו לידנו. היתה זו הפגזה ראשונה למרבית האנשים. אולם מחסה הם ידעו לתפוס במהירות. היו שמיהרו אל הטנקים. אחרים תפסו מחסה מתחת לטנקים. לא הרחק מאיתנו נהרג איש שלנו, מפלוגה אחרת. שניים נפצעו, מאנשי לא נפגע איש. 40 דקות נמשכה ההפגזה. האנשים שלי אינם גבורים. גם אני אינני גבור. זה רק טבעי שהפסקנו לזמן מה את העבודה. פחדנו לא מעט, אבל התגברנו" — נזכר קליין.

השדות הבוערים האירו

אותו ערב הגיע המ.פ. שמואל והודיע שישנן 2 פלוגות שריון שהשתתפו בקרב הבלוימה באיזור רמת מגשימים. לפלוגות אלה היו נפגעים רבים. הם נלחמו בטנקים מיושנים מסוג שרמן 51 נגד טנקים סוריים חדישים מדגם טי-62. קליין נטל את אנשי הכיתה שלו, העמיס את הציוד וחלפים רבים ככל האפשר על משאית פורד. בינתיים הגיע קצין החימוש של

אלתורים ותושיה

"צריך לזכור שלא יכולנו להעלות אור. ציידתי את המכונאים בפנסים-כיס, נתתי לכל זוג מכונאים משימה לתיקון והתחלנו לעבוד. החברה עבדו כמשוגעים. זה היה אתגר בשבילנו. והיו תקלות מסובכות. מרבית התקלות היו במנגנון הציוד של התותח. מפקד טנק סיפר שירה 40 פגזים בטנק טי. 62 ולא פגע. טכנאי הצריח 'התלבש' על בעיות הציוד ופתר אותן. היתה פגיעה ישירה של פגז מטען-חלול בדיפרנציאל של הטנק. בכל פעם שהטנק היה עולה או יורד, חששו האנשים שהשמן ישפך מהדיפרנציאל. היה בו חור רציני ולמרבה הפלא לא נפגעו גלגלי השיניים. זכרתי שיש לי במכונת חומר הקרוי 'פלסטיל', שבהתקשותו הוא חזק כפלדה. בחומר זה סתמתי את החור שנבע בדיפרנציאל. הטנק המשופץ הזה עשה את כל המלחמה והוא פועל עד היום" — מספר קליין.

תושיה ואילתור היו גורמים מכריעים בתיקון 18 הטנקים. גם הנסיון האישי של האנשים תרם הרבה לביצוע המשימה. היו בעיות של מזקו"מ. מערכת השרשרות נפגעה בטנקים רבים. היו חוליות שבורות שהוחלפו, וכן ברגים ויתדות. הכל בוצע בחשיכה מוחלטת, רק פה ושם היו נראים נצוצים של פנסי הכיס שבידי המכונאים. הצוותים של הטנקים היו עייפים עד מוות. רוח נכאים הילכה עליהם. חברים לנשק נפגעו. והם רצו להמשיך להילחם, אך לא היה להם במה.

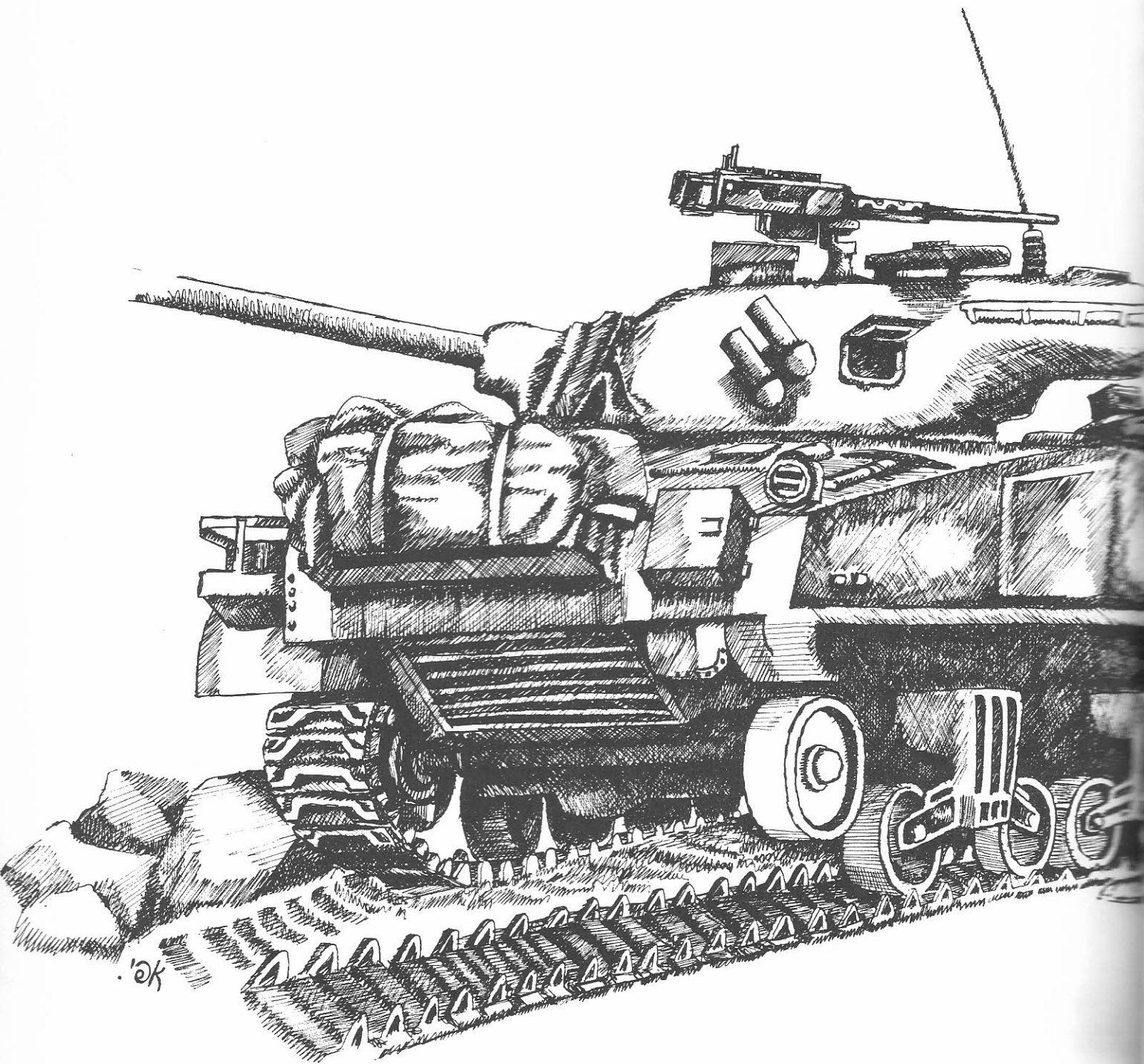
עשינו את הבלתי יאומן

המכונאים המשיכו ואילתרו. לקחו חלפים מהטנקים המושב-תים והכניסום בטנקים שהיו פגועים פחות. נתגלתה בעיה רצינית בתוף הבילום של ידיות ההיגוי והתברר שהליקוי היה בדיפרנציאל. התקלה תוקנה. המכונאים פירקו והרכיבו הנעים סופיים, מתחו שרשרות, בדקו פעולת מנועים, עשו עבודות מעבודות שונות. כשגמרו טנק אחד, מיהרו לעבור לטנק אחר. אותו זמן היו הצוותים מתדלקים ומזוודים ומחמרים את הכלים, שתוקנו ונבדקו. בשעות הבוקר המוקדמות הושלמה העבודה ו-18 טנקים עמדו הכן, לצאת לקרב. "היינו מלאי סיפוק כשזכינו לטפיחה על השכם מהסמג"ד. עשינו את הבלתי ייאמן. היינו נרגשים עד כדי דמעות כשראינו את 18 הטנקים מסתדרים בשיירה לצאת לקרב. ידענו שהטנקים כשירים, וממש מגרוטאות בנינו טנקים לחמים" — אומר קליין.

כשהאיר השחר הירשו האנשים לעצמם לחלוט מעט תה ולנגוס מעט ממנות הקרב שלהם. ובכך הסתפקו. הם הציבו לעצמם אתגר נוסף: לשקם אחד מ-4 הטנקים המושבתים. המכונאים וידאו שטנק אחד פגוע פחות מהאחרים. הם פירקו חלקים מ-3 הטנקים המושבתים והעבירו אל הטנק הפגוע. כל אותו יום עסקו בעבודה מאומצת, אם כי מהירה יותר, שכן נעשתה לאור היום. בשעות הערב הודיע קליין לקצין החימוש שיש בידיו טנק נוסף, טנק לחם.

"היתה זו עבודה מתוך אמביציה" — מסכם קליין. "ראינו בעבודה שלנו בחשיכה את המבחן האמיתי של חיל חימוש בשעת-קרב. האנשים נתנו את כל מה שהיה להם. איני מאמין שבתנאים רגילים ונוחים היינו יכולים לבצע את אותה העבודה בזמן כה קצר.

פלוגה בכור ההיתוך

ההודעות הראשונות לגיוס אנשי פלוגת שרותי החימוש הגיעו ביום הכיפורים, כאשר רצים לא היססו להיכנס בחופזה לבתי כנסת, להוציא משם את המתפללים ולזרזם להתייצב במקומות הריכוז שלהם. עם מוצאי יום הכיפורים כבר היו אנשי הפלוגה, בדרך לרמת הגולן. במעברות הירדן קידמה את פני אנשי הפלוגה הפגזה כבדה והם נסוגו לאחור, לזמן מה, אל נקודת ההתארגנות.

החל איפוא המירוץ נגד הזמן. המ"פ קבע: "לצאת לדרך וגם בטרמפים, והעיקר שלא באחר את המלחמה".

מצבם של מגויסים כאלה, כלומר אנשי-חימוש, טוב בהרבה ממגויסים אחרים, שכן בפלוגה בעלי-מקצוע מעולים היודעים כי צד להעמיד את הסדנא על רגליה תוך זמן קצר בלבד. התקרים תוקנו, הושגו מצב-

לצאת לדרך בטרמפים

ביום א' בשעות הבוקר עמלו אנשי הפלוגה להכשיר את עצמם לפעילות מבצעית. כלי-רכב המשמשים כמחסנים-ניידים נתגלו כשהם אינם כשירים לתנועה, אם משום חוסר אויר בצמיגים, מצברים שאינם טעונים ועוד. כתגבורת קיבלה הפלוגה רכב-טיולית ואוטובוס אחד.

הפלוגה הוקמה ב-1962 ומאז עברו אנשיה פרקי-חיים. שורה ארוכה של התיצבויות, שירות ממושך במילואים וכך נוצרו קשרי ידידות ואחוות-רעים, לנשק ולמקצוע. עד לפרוץ מלחמת יום-הכיפורים פעלה הפלוגה במסגרת של חטיבת שריון מהור-ללת ועטורת תהילה. ערב המלחמה נקבעה פלוגת שרותי החימוש כפלוגה קדמית.

רים טעונים ובאוטובוס הותקן מכשיר-קשר, והפכו אותו למפקדה ממונעת. ביום א' בערב נעה הפלוגה כולה לרמת הגולן. לאנשים הנעים ברכב היתה נסיעה זו מעין הפוגה, שכן הכל לא עצמו עין זה היום השני.

ביום ב' בשעות הבוקר כבר היתה הכנרת מאחורי האנשים, כשהיא זוהרת כולה מעוצמת הזריחה הבוהקת. אנשי הפלוגה מבחינים בפטריות-עשן וקולטים את הדי התותחים וההפצצות.

לאורך ציר יהודה נתקלים אנשי הסדנא ב-3 שרמנים וצנטוריון אחד. קודם מתקנים את אחד השרמנים ונעזרים בו כדי להעמיד את הצנטוריון ההפוך על רגליו. השרשרת הפרוסה מוחזרת במהירות למקומה. צוותי הטנקים שועטים קדימה. הציר פונה לתנועה. למחרת היום אוחו בולמוס התיקונים את האנשים והם נעים בשטח, מחפשים אחרי כל כלי הזקוק לתיקון מהיר או לטיפול, להניע אותו ממקומו, להפוך אותו במהירות לכלי-רכב לוחם.

תריסר גוויות בואדי

מתוך מחשבה, חלק המ"פ רס"ן איסי את אנשיו כך שפעלו באורח כמעט עצמאי בשטח. בראש המסגרים עמד סמ"ר סלע. בן 35 וכבר זרקה השיבה בשערו, ולמלחמה זו חלק רב בכך. סלע הוא איש מילואים ככל אנשי הפלוגה של איסי. בחייו האזרחיים, בעתות שלום, משמש סלע כמנהל אחזקה בביהח"ר "מאי" בנתניה, שהיא גם עיר מגוריו.

מקצועו בצבא לא שונה בהרבה מעיסוקו האזרחי ולכן השתלב בקלות בעבודה הרבה שנקראתה לו בדרכו. "היה זה תשיעי או העשירי באוקטובר", סלע לא זוכר במדויק את התאריך, אך את שחזו עיניו ביום זה לא ישכח לעולם. סלע קבל הוראה לסרוק ציר מסויים לאורך ואדי, שם, נאמר לו, מצוי טנק שלנו פגוע, שקשה לגלותו מן הדרך.

"התקדמנו לאורך ציר הנפט כאשר לפתע נתקלנו בזחל"מ נטוש". הו'זל"מ היה שלם ובמצב תקין. לא היה בו אף אחד. הזיווד היה קשור בצידו הזחל"מ שלם, כאילו הצוות ירד רק לרגע." הדבר נראה לסלע משונה. זחל"מ תקין, נטוש. "החלטנו לבדוק מה קרה שהשאירו זחל"מ בודד. חשבנו אולי תקלה טכנית אלצה את צוותו לנטשו. נגשנו וניסינו להניעו. נגיעה במתנע והזחל"מ נייער לחיים, שחרור

שהכל בסדר. לפתע אומר לו אחד מחיליו בפלוגה. "יש חיילים בואדי". לבו של סלע דלג פעימה אחת. כלי נשקו היה בזחל"מ שכן בלהט החילוץ הניחו כי הפריע לו בעבודתו. חייל אחר מכיתתו שהחזיק בנשק קרב אליו. סלע שחשש כי בואדי מסתתרים חיילי אויב שירדו מהטנקים הפגועים שהיו בסביבה, פרש את אנשיו בקשת ובזהירות החלו לרדת בואדי לכיוון בו נראו החיילים.

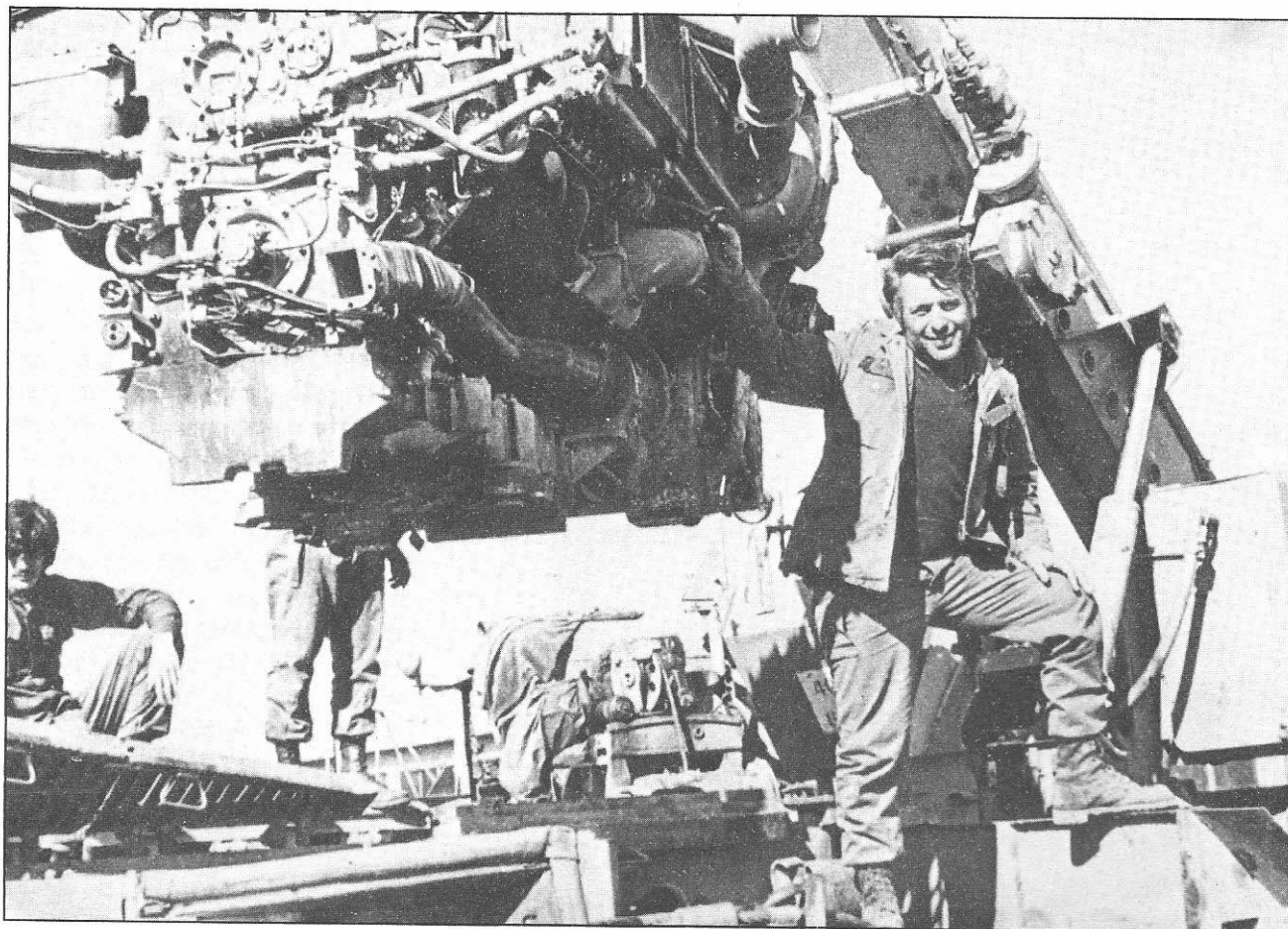
המראה נתגלה לעיניו, מדהים בפלצותו, בבת אחת. קבוצת חיילים שמנתה 12 איש שכבה בואדי בתנוחות שונות של קפאון אברים.

דבר משותף היה לכולם, ידיהם היו כפוף תות לאחור ומטליות תחובות בפייהם.

המצמד והזחל"מ נע. הכל תקין. התעלומה מתגברת. אנשיו של סלע מתפורים בשטח עורכים חפוש אך לא נמצא אדם באזור מלבדם. אחד מהחוליה מתיישב בזחל"מ ומפנה אותו לעורף שם מצוותים אותו בחוליה טכנית.

בעוד הזחל"מ עושה דרכו לעורף, המשיכו סלע ואנשיו במשימתם, הגיעו לציר שנקבע להם, ירדו לואדי והחלו לחפש את הטנק הפגוע. כעבור זמן מה נמצא הטנק והתברר כי יש צורך בטנק חילוץ כדי להעלותו מהואדי.

טנק החילוץ מגיע, הכבלים נקשרים לטנק הפגוע והעלאתו במסלול מתחילה באיטיות. סלע נע רגלית הלוך וחזור בין הטנק הנגרר ובין הטנק הגורר כדי לודא

במצב טוב והועבר לטנק שמנועו נפגע. הוחלפו שני מנגנוני-ציוד. באחד הטנקים פגע פגז במדף ובצריח. "בעזרת הגרר פתחנו פתח כדי לשחרר את הצריח".

התכנו סיכות פלדה

לאחר עבודה מאומצת, קיבל הצוות לידי את הטנק והמשיך בלחימתו. הפלוגה מפוזרת כעת על פני שטח גדול. באנשים מטפלים סגן אביעד והרס"פ ישראל. בצור מת ווסט פגשו באנשי פלוגה שנותרו, כאשר הפלוגה עלתה על מארב סורי. האנשים מסתערים על העבודה ועם בוקר לא נותר גם טנק אחד שאינו כשיר לחימה. מה. אותו זמן עובדת חוליה אחרת במגרש ריק בקונייטרה. בעבודה מאומצת שנמשכה 24 שעות רצופות ונעשתה תחת הפגזה כבדה, מוחזרים לכשירות 24 טנקים. החזרה לכשירות פירושה גם חימוש ותידלוק ודיווח ליחידות. במבצע חסר-תקדים זה ביצעו אנשי החימוש שני אילנות תורים מיוחדים במינם: זרוע גלגל-מרכוב נשרפה וגלגל המרכוב נשמט. "הרכבנו

המילה המדוייקת, הסתער על העבודה כאילו לפרוק את זעמו על כלי המתכת. מאוחר יותר הצליח לקשר בין הוחל"מ הנטוש ובין החוליה הטכנית. המ"פ רס"ן איסי ואנשיו נעו עמו לפני הפלוגה עצמה. מגלים זחל"מ נטוש ופגז של חוליה טכנית. לאחר התיקון מצוותים אותו בחולית רק"מ. לאט לאט מצטרפים אלינו זחל"מים על צוותיהם, שאיבדו את יחידותיהם. בדקנו 30 טנקים שהיו בשטח. מרביתם פגועים ואין מה לעשות. אלה נחשבים כמושבתים, לעת עתה. 12 טנקים תוקנו והוחזרו ליחידותיהם. חלפים היו חסרים, והזמן דוחק. מצפים אומנם להבאתם של חלפים לשטח ובינתיים נוטלים המכונאים חלקים שמישים מטנקים מושבתים, מצרפים אותם אחד לאחד ומשקמים טנקים פגועים. לא תמיד היו צוותים במקום ולא היה מי שידווח על תקלות. המ"פ מחליט לגשת לכל טנק ולאחר את התקלה, ללא דיווח של הצוות.

אנשי החוליות מחליפים שני הנעים סופיים. מטנק מושבת נלקח המנוע, שהיה

מקרוב ניכר היה כי הסורים התעללו בעציריהם בטרם נורו. מבט נוסף מקרוב, גרם להלם נוסף, היו אלה שמונת אנשי חוליה טכנית אנשי חימוש, כולם חיילים סדירים — ילדים בני שמונה עשרה תשע עשרה לכל היותר" נזכר סלע. פניו אינו מביעות דבר אך אצבעותיו מסגירות את סערת רוחו, כאילו הן עצמאיות מתפתלות הן זו בזו.

"בדם קר רצחו אותם הסורים" אומר סלע. כנראה הופתעו שעה שעסקו בתיקון הטנק. ארבע הנוספים הם כנראה ארבעת אנשי צוות הטנק. אנשי החוליה שכותרו בזמן עבודתם נכנעו וציפו ליחס אנושי כלפיהם, כפי שמחייבת אמנת ג'נבה. אלא שלסורים ישנה דעה אחרת כלפי אמנות בינלאומיות: הם כפתו את האנשים ול-אחר מכן ירו בהם מטוח קצר, לא לפני שטרחו להתעלל בהם.

מנוע מטנק מושבת

משהשתחרר סלע מהמראה שלעיניו דיווח מיד לפיקוד וחזר לעבודה. חזר זו לא

אומצה על ידי מושב דישון, שהשפיע רוב-טובה ורוב-תקרובת על האנשים. כן שמחו אנשי הפלוגה לקבל את תרומתם של יקבי ראשון לציון וזכרון יעקב ויקבי שטוק נתניה. המסגרים הכינו כמות ניכרת של חנוכיות מקוריות, ועדת התרבות איר-גנה מצעד-אמנים, מאנשי הפלוגה כמובן — והמסיבה נמשכה עד שעות הבוקר המוקדמות.

מועדון ובו במה ומסך להקרנה, וכן ספרייה ומגרש לכדורעף. לילה אחד נפתחו ארו-בות השמים וכל הרכוש הרב הזוה שנאסף וסודר ואורגן באהבה כה רבה, החל צף על פני המים שעלו וגאו ושטפו את הכל. כעת עסקו אנשי הפלוגה בחילוץ עצמם וחבריהם לנשק.

מסיבת החנוכה היוותה גולת הכותרת של הווי הפלוגה ואחוות הלוחמים. הפלוגה

מיסבים עם גלגל מרכוב חדש והאום הסו-גר. את האום ריתכנו אל הזרוע והטנק ממשיך עד היום בתנועה סדירה. בטנק אחר נשבר הציור המרכזי למערכת מוטות ההיגוי. "יצרנו במקומו ציור מאולתר" מספר אביעד: "הנחנו אום על רצפת הגחון ולתוך האום פנימה התכנו סיכות פלדה של רשת הסוואה כדי לקבוע את האום אל הרצפה. זאת ללא ריתוך חשמלי, שכן ריתוך כזה מחייב פריקת התחמושת מהטנק." גם טנק זה המשיך בתנועתו עד היום.

החברה חוללו נפלאות

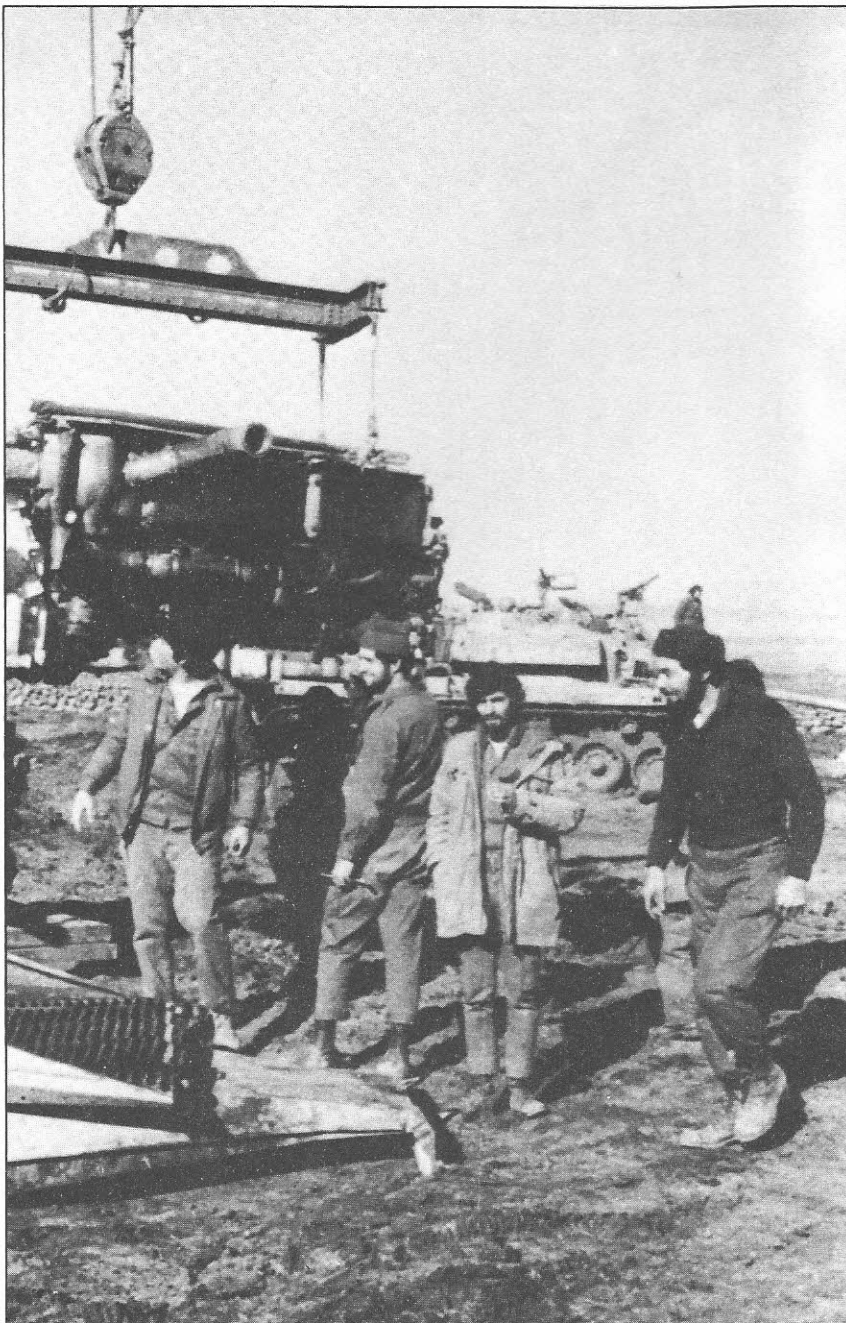
קשה היה למכונאים לעבוד, שכן חסרו להם כלים מתאימים. בתושיה בלבד ביצעו האנשים החלפת קנה תותח מטנק מושבת לטנק תקין, וזאת ממש ללא כלים: "פירקנו את מפנה הגזים בטנק המושבת, ודרך החור בקנה (המתאים למפנה הגזים) סו-בבנו את הקנה עם מנוף שנקשר לזחל"מ. לאחר שהצלחנו לסובב את הקנה, התקנו אותו בעזרת חבל בטנק התקין. מכונאי השרמן החליפו מנועים ושני דיפרנצי-אליים. המסגרים בנו מיתקן-אלונקות בנגמ"ש. אפילו שני טכנאי-הקשר רזמו-ביץ. וחבוק הפליאו לעשות."

הפלוגה היתה כה מאורגנת, עד כי תזוזות השיירה הפלוגתית, התנועות והדילוגים — היו משומנים כהלכה.

הכל נעשה במהירות-שיא וכך גם ההת-ארגנות לחניון. חולית-החילוץ של הפלו-גה ביצעה משימות רבות, נוסף לעבודה השיגרית שהיתה מוטלת עליה: האנשים גררו קרונוט-רכבת לשם התקנתם כמק-לחת לחיילים, פירקו צריפים וגררו אותם למקומות שהותוו כמקומות-מגורים, גררו גם חממות כדי שהחיילים יוכלו להתגורר בהן. הגוררים עסקו גם בחילוץ פגרי טנ-קים (טנקי טי. 34) הכשרתם כעמדות-תצפית וגריירתם ליעדם.

מסיבת חנוכה עד הבוקר

3 שבועות מפרוץ המלחמה התמקמה הפלוגה, בכפר ג'ובתא אל השב. האנשים נכנסו לגור במבנים ששימשו בית-ספר. פונו סככות לצרכי העבודה, את משטחי המגורים ציפו האנשים באבן-גרוסה, הוקם

הבלונדי עם המפתח השחור

צעיר, סגן הרדוף בן 24, גבה-קומה, בלונדי וחייכני, שידע להחזיק באנשיו בכוח איש-יטו והכל מחבבים אותו ומבקשים את קרבתו.

תגבורת טנק חילוץ

המלחמה "תפסה" את הרדוף בבית. פשוט לא קראו לו באותה המהירות שסבור היה שיקראו לו. "טילפנתי ליחידה ונאמר לי להתייצב. הגעתי ואירגנתי את האנשים, כש-מחצית המחלקה על זחלמים ואתם ארגו-הכלים, ויתר האנשים על כלי רכב אחרים"

— הוא נזכר כיום.

כשהמחלקה היתה מאורגנת, נתקבלה הוראה שיש לרדת למעוז, שהיה בקורה-הבלימה בדרום. כאן היו כמה כלים שצריך היה לטפל בהם באורח דחוף. כבר נתקעו טנקים, ותותחים מתנייעים, שפרסו זחלים ומישהו חייב היה לטפל בהם במהירות, להוציאם מן השטח שכולו דיונות-חול. כתגבורת קיבל סגן הרדוף טנק-חילוץ.

אנשי החימוש, שלקחו חלק נכבד במלחמת יום הכיפורים, אינם אנשים שמרבים לכתוב עליהם. אצלם העבודה השקטה, ללא הדרקורים והפרסומות — היא הקובעת. החיילים המשתתפים בקרב, ודאי שיש להם לספר הרבה יותר, אך אלה — ובעיקר השריונאים והתותחנים — שאל אותם היום ויאמרו לך: כל הכבוד למכונאים, לנשקים, לטכנאים בכל התחומים, שטיפולם המסור הוא שסייע לנו לשמור על מוראל גבוה, לעמוד בקרב מתוך בטחון רב עוצמה: הכלים לא יכזיבו.

באחד הראיונות שנתנו במפקדת האוגדה אמרו האנשים. "כאן עשו אנשי החימוש נפלאות; מדי בוקר עמדה לרשות האוגדה כמות של טנקים לוחמים. בסיומו של היום נותרה, לא אחת, רק מחציתם כשירה — ומקץ כל לילה שבה האוגדה ותפחה למי-מדיה הקודמים." אחד האנשים האפורים האלה, שבכל יום ואף במלחמה העקובה מדם אין נתקלים בהם, הוא קצין מילואים

המטוס החטיא את היעד

המחלקה נעה בזהירות לקראת היעד, אך כשהתקרבו האנשים אל המקום בו נתקעו הכלים, נאמר להם להמתין זמן מה, ולא להיכנס עם הטנק. עוד הוא ואנשיו מתכננים כיצד לפעול — ירדו עליהם מטוסי אויב שפתחו בתקיפה עזה. "אנחנו איננו לוחמים, וירד עלינו הלם. מיד כשהתאוששתי מההפצה, הוריתי לבחורים להתפזר בשטח. נכנסתי לטנק החילוץ שלי, תפסתי מקום ליד המקלע שבצריח ויריתי לעבר המטוס. אולי הבחין ביריות שנורו לעברו — והיריות לעבר המטוסים היו רבות — אך מטוס זה שבחר בנו למטרה — החטיא והפצה נפלה הרחק מאיתנו". בינתיים ריכז הרדוף את אנשיו, הורידם מן הציר כדי שלא ישמשו מטרה נוחה למטוסים.

חילוץ על הגשר

ההפצה מהאוויר הסתיימה והאנשים המשיכו בדרכם לעבודה שהוטלה עליהם. בדרך לתעוז ספגו הפגזות ותותחים ארוכי טווח ובנס לא נפגע איש. האנשים הגיעו אל הכלים התקועים והחלו לעסוק בחילוץ. המצרים טיווחו את התעוז והפגזים היו נופלים מסביב למחלצים. רק בעזרת 2 טנקים שנקראו לעזור, חולצו טנק צנטוריון ותותח מתנייע. טנק החילוץ השקיע מאמצים כה רבים בעבודה זו, עד שמנועו נאלם דום, שבק חיים לכל חי. ונוסף לכל — נתקע ממש על הציר שהיה מטווח על ידי הארטילריה המצרית. "נסעתי אל הטנק הדומם ופיניתי את הצוות. בדרך ספגנו פגזים ורסיסים פגעו ברכב שלנו, אך איש לא נפגע" — מספר הרדוף.

בינתיים קיבלה היחידה הודעה שבדיונות החול תקועים כלי-רכב רבים — זחלמים, משאיות טעונות תחמושת ומיכליות-מים. הנהגים פרצו אל הדיונות כדי לחפש מחסה מן ההפגזה, נטשו שם את כלי הרכב ולא יכלו לחלצם לאחר מכן. בין הפגזה להפגזה חילצו אנשי היחידה את כלי-הרכב התקועים. מקרה אחר של חילוץ תחת אש חיה על הגשר שעל התעלה. טנק "פטון" נתקע ממש באמצע הגשר וחסם את המעבר. באנו עם טנק חילוץ שלנו, ובעוד אנו מנסים להרחיק את ה"פטון" ממקומו — החל ה"אויב מפגז אותנו. אי אפשר היה להפסיק את העבודה. הכל בער סביבנו. רסיסים פגעו בגשר מכל עבריו. כופפנו את הראש וחילצנו את הטנק".

להחלץ מהמקום בשלום

הרדוף מספר שבראש וראשונה ניצבה לפניו הבעיה, כיצד לחלץ כלים תקועים במינימום של אנשים, כדי להפחית את סיכויי הפגיעה באנשיו. אותו זמן חייב היה לשקול גם כיצד לחלץ מספר רב של כלים תקועים, כדי שלא יפלו לידי האויב. "הייתי רגיל לראות את התעלה כשהיא שלוהה ודוממת ואנו

מוגנים — והיתה זו הפעם הראשונה שאנו במקום, חשופים להפצצות מן האויר ולהפגזות תותחים. המור מכל שהיינו לבדנו בשטח, לא צמודים לכוחות שלנו. המשימה שהוטלה עלינו היתה לחלץ בכל מחיר, והרגשת היותנו בודדים בשטח העיקה לא מעט. אם היו כמה טנקים לוחמים שלנו בשטח, קיבלו אלה פקודה לחזור לאחור, וכך נורו תרנו לבדנו במקום. לא מעט רגעיו אחד עברו עלינו אך ידענו שאין ברירה ואנו חייבים לחלץ את הכלים הפגועים, לחלץ נוסף לכך את עצמנו בשלום, וכך עשינו".

חלוץ מאולתר במדבר

סגן הרדוף מציין שידעונו בחילוץ לא היו מרובות שעה החל לעסוק בכך במלחמת יום הכיפורים. אולם ההכרח הוא אבי המצאה. לדעתו עשו הוא ואנשיו עבודה טובה, שבתנאים רגילים לא היו מצליחים לבצע. "לו היו שולחים אותי לחלץ טנק פגוע, קרוב לודאי שהייתי מחליט, בתנאים רגילים, שאי אפשר לחצו. במלחמה מחקנו את המונח, 'אי-אפשר', וביצענו את המלאכה תוך שימוש בכל מיני אילתורים, שמעולם לא היינו מגיעים אליהם, אלמלא הדחיפות של הרגע".

על אחד המקרים הקשים של חילוץ כלי תקוע במדבר מספר סגן הרדוף: "תותח מתנייע 175 מ"מ נתקע על דיונה המרוחקת כקילומטר מן הציר. היתה זו דיונה שגובהה כ-100 מטרים. טנק החילוץ שלנו שקע ב"חול ולא היה מסוגל לפעול. רצתי כשני קילומטרים והבאתי טנק אחר. חיברנו את 2 הטנקים ולמרות זאת לא הצלחנו להיזי את התותח המתנייע. בינתיים פרש התותח זחל, ונוסף לכך אי אפשר היה לצודד את הקנה. רצתי שוב לאחור והבאתי טנק שלישי. כעת, בשלושת הטנקים, הצלחנו בחילוץ, והבאנו את התותח המתנייע עד לכביש. שם הת"ל בשנו על הזחלים של התותח ותיקנו אותם".

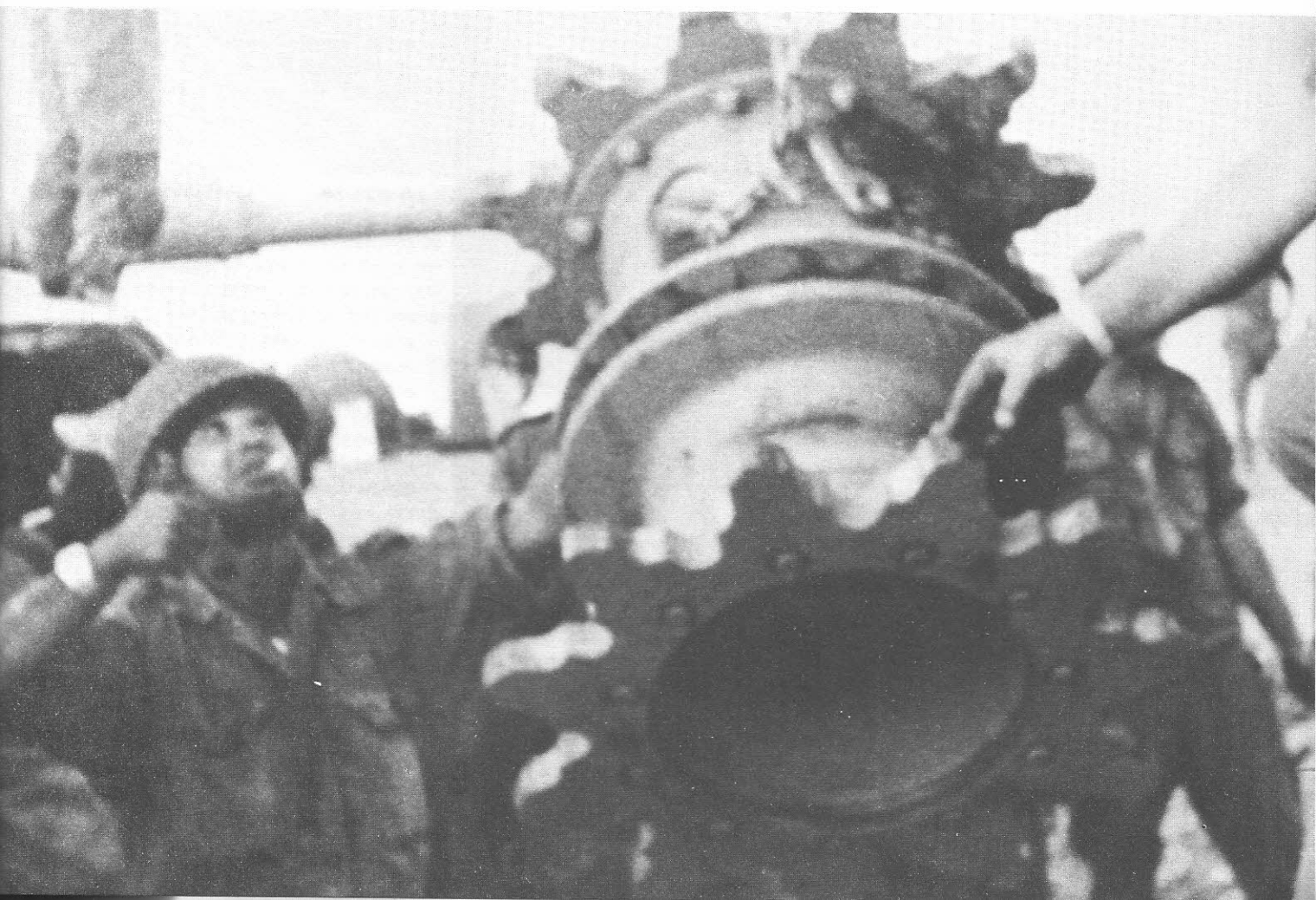
הרמוניה עם היחידות הקרביות

מאוחר יותר השתנה המצב לטובה מבחינתו של הרדוף. הוא קיבל מכונאי שרמן ותחזק את האגד הארטיילרי של האוגדה. כן טיפל בטנקים שעסקו בפינוי, בטנקי-דחפור וב"טנקי-חילוץ. את הכיתות צוות מחדש, בהתאם לכישורי האנשים ומקצועותיהם. טכנאי הצריח הפכו להיות מסגרים, והם עצמאיים כשהכיתה יצאה לעבודה מסויימת. לכיתות חלקי חילוף מתאימים, למשימות המוטלות

עליהן, ולא יותר מדי כך שהכיתה אינה מסורבלת, היא ניידת ומסוגלת לפעול כ"חידה עצמאית, גם בתנאי-קרב.

הרדוף סבור שלמד לקחים רבים במלחמה הנוכחית. לדעתו לא האמינו מפקדים ק"ר ביים, שמספר כה זעום של טכנאים עשוי להתגבר גם על בעיות מסובכות ביותר, כש"מדובר בעיקר בחילוץ. כן הוכיח שכמה מכונאים יעילים יכולים לבצע עבודה רבה של תיקון כלים והחזרתם לכשירות מבצעית. "האנשים עבדו ללא ליאות, בלי לנוח, ולא התלוננו. הגענו למצב שלא קרה שטנק עמד בדרך ולא נמצאו כמעט מיד מכונאים שעבדו ותיקנו אותו. לא היה איש שטען שהוא עייף. התוצאה: מפקדי השריון והתותחנים היו שמחים לארח את הצוותים שלנו, ואף הושיטו להם את מלוא העזרה. ההערכה הרבה שהעריכו את עבודתנו היא הפרס והתגמול שלנו".

מסכם הרדוף: הגענו להרמוניה עם היחידות הקרביות, ותודעת חיל-הימוש חדרה עמוק לתפיסתם. העבודה שביצענו היתה טובה ומהירה. השתדלנו לסייע לכולם, ככל האפשר. הצוותים אוהבים לבוא לסדנא שלנו, מתארחים אצלנו ועוזרים ליד המכונאים. שיתוף פעולה כזה, ברכה רבה בו, לנו ול"דרגים הלוחמים.

משיקום טנקים למרכז השיקום

מרכז השיקום, תל-השומר, חדר אשר כתליו ראו הרבה מכאוב, הרבה עקשנות והרבה אמונה. באחת המיטות — שריונאי שרגלו נקטעה בקרב. במיטה הסמוכה — קצין בכיר, מושל שכם, שאף רגלו נקטעה. ובמיטה השלישית — אייבי. מיטתו מוקפת ציורים, פטיפון, תקליטים, אלבומים, ספרים, — ופרוטזות. אייבי קטוע שתי רגליו ויד אחת. "אומרים לי שאני הפצוע היחיד בארץ שאיבד שלושה איברים. הרופאים רואים בי מקרה חריג, אך, אל תיבהל: השד אינו נורא כל-כך", אומר אייבי. "נכון: היו רגעים קשים של דיכדוך. אך, היתה פגישה אחת שחילצה אותי מן הדיכדוך. שכבתי במיטתי, ולפתע נכנס אדם לא-מוכר לי לחדר. 'הבט, אמר לי, 'אני איש ארגון נכי צה"ל. לפני שנים איבדתי את שתי רגלי. הסתכלתי בו: כלל לא ניתן להרגיש בנכותו. ואז ידעתי: גם אני אוכל להלך כמותו. באותו רגע חזרה אלי האמונה".

אבדנו את חשבון הימים

האמונה והאופטימיות — היא המסמלת את אייבי, אברהם שם-טוב. בן 22, יליד הודו. תושב בתי-ים. דרכו אל חילהימוש החלה עוד בנעורו, כאשר נתקבל ללימודים בישיבה הדתית-מקצועית בשפיר. שם, בצד האמונה, למד מכונאות-רכב. משם — לבית-הספר לטכנאים, במגדיאל. וכאשר גוייס לצה"ל, בשנת 1971, היתה הדרך ברורה: קורס מכונאי-טנקים — ומשם לסדנה. ביום ששי, ערב יום-הכיפורים, כבר היתה תלויה הרגשה של מתח באוויר. ואייבי, בחורה-ישיבה לשעבר, עבד כל הלילה, עם חבריו, בסדנה. בשבת, סמוך לשעת הצהריים, התארגן עם חבריו בחוליות טכניות — ששה-ששה בחוליה. החוליות יצאו דרומה — לחלץ את הטנקים הראשונים שנתקעו בחולות סיני, בדרכם לחזית. כך החלה המלחמה עבור אייבי. "עבדנו בקצב מטורף. טיפלנו בטנקים שמנועיהם שותקו. החלפנו מוקומים, גלגלי מתח, שרש-ראות. לפתע, אחר הצהריים, החלה הפגזה מצרית בלתי-פוסקת. גררנו את הטנקים למקום-מחסה, והמשכנו לתקן — ללא הפוגה. הלילה ירד ואנו המשכנו בעבודה לאור פנסים. איבדנו את חשבון השעות והימים. שוב יום ושוב לילה. אחר כך סיכמנו: שלושה ימים חלפו.

היתה לי הרגשה שאפצע

"כאשר היתה הדרך לחזית 'נקיה', קיבלנו הוראה להגיע למרכז-טיפולים קדמי — ומשם נשלחנו, מספר חוליות טכניות, אל קריהאש כדי לסייע לכוחות השריון. ושוב — עבודה ללא-הרף, יום רודף לילה ולילה רודף יום, כשהשמיים מאדימים ממטרי-הפגזים. היתה זו המלחמה הראשונה שעברנו בחיינו. במלחמה הקודמת, מלחמת ששת הימים, היינו עדיין מרביתנו תלמידים. והנה עתה — נוחתים פגזים ומתרסקים סביבנו. לפתע עברה בי מחשבה: יש לי הרגשה שאפצע. היה זה יום שבת אחר הצהריים — בדיוק כאשר היתה המלחמה בת שבוע. שבוע ללא-שינה. היינו קרובים לאפיסת-כוחות. חלק מחברי הלכו לתפוס תנומה בוחלמ"ים. אני התעכבתי, כדי לסיים תיקון בטנק. לפתע — שריקת מטוסים. מטוסים מצריים. הריקו את מטען-פצצותיהם לידינו — ונעלמו. יצאתי מן העסק בשלום — ובעצם, אט-אט הירפתה ממני אותה הרגשה שאני עתיד להיפגע.

לפתע חשכו עיני

"כאשר בוצעה הפריצה אל מעבר-לסואץ, הוטלה עלינו משימה חדשה. אירגנו אותנו ביחידות של חימוש, אספקה ורפואה — כדי לחצות את הגשרים, מערבה. בשיירת הזחל"מים אשר פניה היו מועדות לעבר הגשר — היו אנשי החימוש ראשונים. ישבנו בזחל"ם, איש-איש עם נישקו וציודו האישי, כשאנו נתונים תחת הפגזה בלתי-פוסקת. לפתע חשכו עיני. אני זוכר זאת בבירור הועפתי מן הזחל"ם, ומצאתי עצמי שכוב על הארץ. הסתכלתי סביבי וראיתי את שתי רגלי — קטועות, במרחק מה ממני. אחת מידי היתה שמוטה, רופפת. הכרתי אבדה וחזרה חליפות. קראתי לעזרה. ביקשתי מים. לפתע ניצב מולי חברי לזחל"ם, יעקב גולדברג. הוא חש לעזרתי — ותוך כדי-כך, נפצע בכף רגלו. ואני — רק מים רציתי. חשתי יובש וצימאון. יעקב הפצוע הגיע לזחל"ם, הביא מימיה והישקה אותי. הוא לא הירפה ממני. תחת מטרה-הפגזים, ניסה לעצור את הדימום ברגלי. אחר-כך סיפרו לי, כי כך חלפה שעה וחצי: בגלל האש הנוראה, לא היתה אפשרות להגיע אלי ולחלצני משם".

אני חי, אני חי!

באותם רגעים אינסופיים, נתגלה אייבי בחורה-הישיבה כאדם שאיננו חדל להאמין בכוחותיו — ובבוראו. "התפללתי. קראתי בכל כוחי לריבון-העולמים שיצילני. אמרתי פרקי-התילים — כל מה שידעתי וזכרתי. רציתי לחיות. האמנתי שאחיה. סירבתי לחשוב על הפציעה. לנגד עיני עברו מאורעות חיי. יעקב לא מש ממני. ניסה להרגיעני, ניחם אותי. וכאשר ראה מרחוק זחל"מים מתקרבים למקום — קם ממקומו ועצר אותם. מחוסר-הכרה הגעתי לרפידים. שם נותחתי. מרפידים הועברתי לתל-השומר. אני זוכר עדיין את הרגשת האושר המוזרה שאפפה אותי כאשר פקחתי את עיני והרגשתי: אני חי! אני חי!

"אחר כך באו רגעים של דיכודך וחוסר-אונים. שוב ושוב שאלתי את עצמי: איך אוכל לחיות כך? ואז בא לבקרני אותו נכה 'וותיק' של צה"ל. זה היה הרגע בו התחלתי להתאושש".

כאן בא לעזרתו של אייבי גורם נוסף: הספורטאי שבו. בעבר, היה ספורטאי מעולה, שחיין, ואף עבר קורס-מצילים. עתה, אימץ את כל כוחותיו — הגופניים והנפשיים. לאחר סידרה אינסופית של ניתוחים, היתה משאת-נפשו: לשחות!

"מודה אני לפניך"

הרופאים נעתרו לו. וכעבור שבועות ספורים, כבר היה אייבי מסוגל לשחות מרחק של מאה מטרים בבריכת מרכז-השיקום — ללא מצוף או גלגל. "מומחים שראו זאת, היו מלאי-התפעלות מן המיבצע", הוא אומר בגאווה. אייבי גם החל לנהוג במכונית, בעזרת מיתקן מיוחד. בימי שבת הוא נוסע לחזות בתחרויות כדורגל, ובמוצאי-שבתות — לקולנוע. באמצע השבוע — לתיאטרון. ומפעם לפעם — "ויש לי רגעים בהם אני מודה לאלוקים. כאשר למדתי בישיבה התפללתי — אך ראיתי בתפילה דבר של שיגרה. כיום, בכל בוקר, אני מניח תפילין על ידי האחת, חוזר ואומר: 'מודה אני לפניך... מודה אני על כל מה שאני נהנה ממנו. מן השחייה, מן הנהיגה, מן העובדה שאני חי. כך טוב לי'".

אלחם בקשיים ואתגבר עליהם

לפני ימים אחדים קיבל אייבי פרס: שעון — שי לבעל המוראל הגבוה ביותר במחלקת השיקום. חדרו מוצף מבקרים וידידים. אמו ניצבת ללא-הרף לידו. האם יש לו חברה? הייתי רוצה בחברה אשר לא הכירה אותי בעבר", הוא משיב. "שבעיניה אהיה אייבי חדש". ידידו הקרוב ביותר. הוא יעקב, החייל שהציל את חייו באותם רגעי תופת-והיגוים, בדרך לגשר שעל הסואץ. "אנו מרגישים כאחים. בכל פגישה אנו מתנשקים".

בכל בוקר, יוצא אייבי לשעור-נהיגה. לאחר מכן — טיפול פיזיותראפי ושחייה. בעתיד הלא-רחוק יותאמו לו פרוטזות. הוא מתכוון לגשת בקרוב, לבחינות-בגרות באנגלית ובמתמטיקה. השעשוע שלו: ציור. "הציור מרגיע אותי. יש לי מורה לציור — והעיסוק במיכחול מרגיע אותי".

“אינני רוצה להישאר במיטה. המיטה מסמלת עבורי את המכאוב והחולי. אני רוצה לעוף מן המיטה, לטייל, לחיות. אני רואה עצמי כאיש טכני. לא במקרה אני איש חיל-חימוש. מטרתי: לקבל תפקיד טכני בהדרכה או בפיקוח על ייצור במיפעל כלשהו. אני רוצה לחזור לפעילות דינאמית, והשתכנעתי כי אני מסוגל לכך. אני בוטח ביכולתי לשוב וללכת. אני מרגיש שאני מסוגל לעשות כל דבר. איני רואה עצמי כנכה. יש לי מטרה: אלחם בקשיים ואתגבר עליהם!”

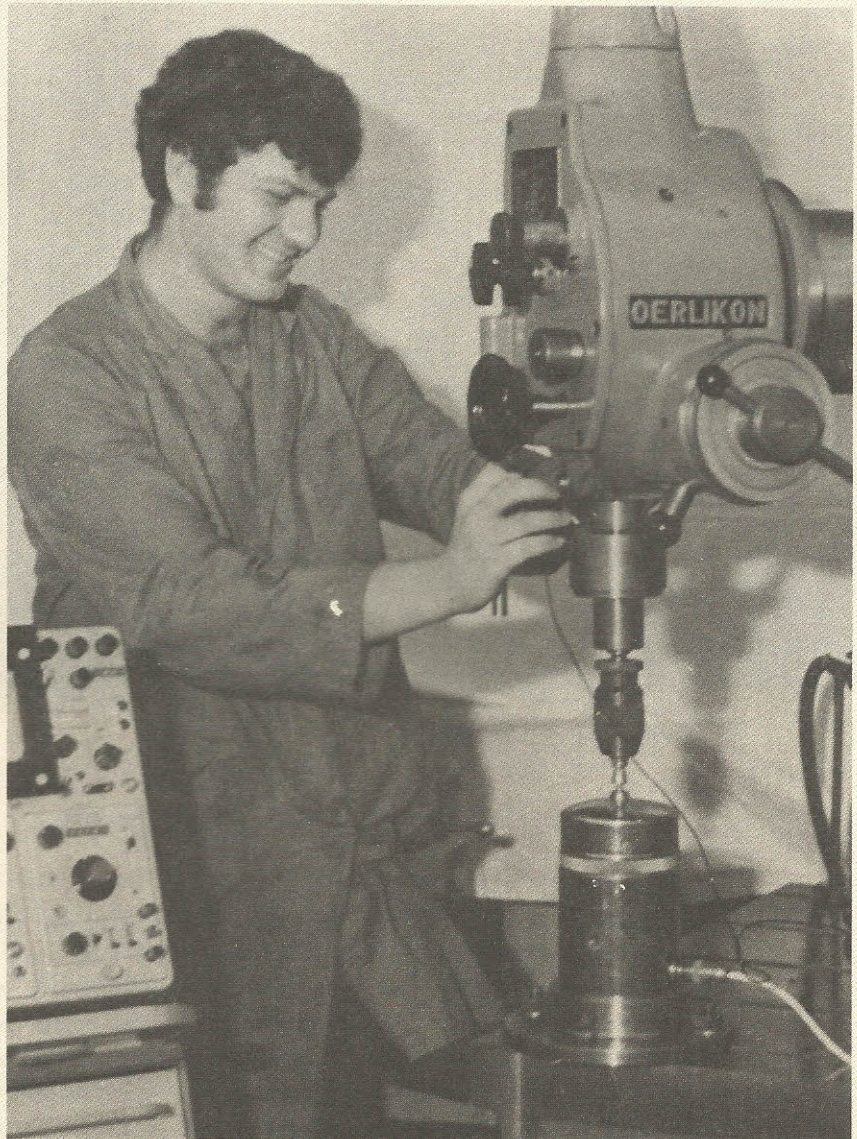
כי ג'ינג'י

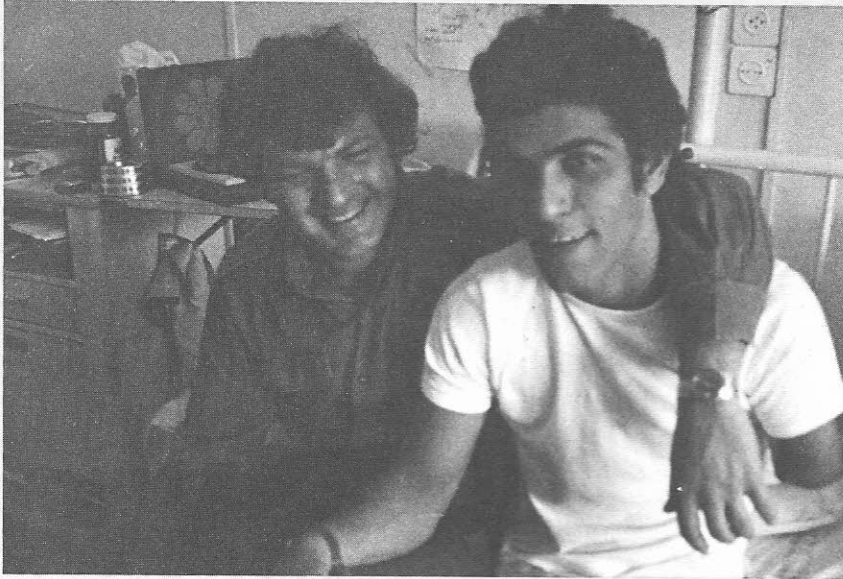
זה אופי

גבה-קומה, תכול-עיניים — וג'ינג'י, ג'ינג'י-ג'י תוסס כשמפניה, ג'ינג'י שהחיוך לעולם איננו מש מפניו, ג'ינג'י אופטימיסט מוש-בע שלעולם לא יישבר, ג'ינג'י חסון כא-לון היודע לספר בבת-צחוק גם את הח-וויות הקשות ביותר בחייו. לא, ג'ינג'י איננו צבע — זהו אופי, ויעקב גולדברג הוא ההוכחה לכך.

הועפתי מהזחל'ם

יעקב גולדברג הוא שהציל את חייו של אייבי, אברהם שם-טוב, בהפגזת-התופת של הקטיושות המצריות ליד גשרי-הסואץ. "זה היה כך", הוא מספר, "היינו מחלקה של אנשי חימוש בזחל'ם, וקיבלנו הוראה לנוע לאחד מגשרי-התעלה. כאשר הגענו סמוך לגשר, נפתחה עלינו הפגזה נוראית של קטיושות. רבע שעה ניתכו עלינו פצצות ללא הפסקה. ואז, נחתה פצצת קטיושה בתוך הזחל'ם. היו נפגעים. אני הועפתי ונחתתי במרחק של 10 מטרים. בדקתי את עצמי ומצאתי שנפגעתי ביד וברגל. ואז שמעתי קריאות לעזרה. הס-תכלתי וראיתי: אייבי שם-טוב מוטל ליד הזחל'ם, פצוע קשה, מבקש מים. 'חכה רגע', אמרתי לו, והתחלתי לזחול לעבר הזחל'ם — כשהפצצות נוחתות סביבנו בצרורות. עליתי לזחל'ם הפגוע והורדתי את המימיות מן ההרוגים. היו לי חמש מימיות, זחלתי עימן חזרה לאייבי. תוך כדי הזחילה נחתה לידי עוד פצצת-קטיושה, שוב הועפתי למרחק, כשחזרתי לעשתונותי גיליתי: כף רגלי התרסקה:

הרגל לא נקטעה

הכל פעל — עד לאותו יום-של-תופת ליד גשרי-הסואץ. עקב-רגלו של יעקב הת-רסקה. גופו היה ספוג רסיסים. בבית-החולים אמרו לו הרופאים: תחילה נטפל ברסיסים, ונניח לרגל למשך שלושה ימים. אם ירד חומך — סימן טוב. אם לאו — יהיה צורך לקטוע את כף-הרגל.

חיוך-של-משובה עולה על פניו של יעקב. "החלטתי מיד: החום יירד! ואם לא ירצה לרדת בעצמו — אעזור לו! במשך יומיים שתיתי רק משקאות קרים כקרח. לא נגעתי במשקה חם. אמרתי לעצמי: המשקאות הקרים יקררו את הגוף, והחום יירד. ואינני יודע אם הדבר היה בגלל השיטה שלי או לא — אבל, עובדה: החום ירד, הרגל לא נקטעה".

מכיסא-גלגלים עבר יעקב לקביים, ועתה הוא מהלך בקלות עד שכמעט ואינך מרגיש בכך שנפגע. לפני ימים אחדים עזב את בית ההבראה, ועתה הריקה מסיים את הטיפול הפיזיותראפי. הוא מתכוון להמשיך בלימודיו בבית-הספר להנדסאים שליד הטכניון, לימודים אותם קטעה המלחמה — ובינתיים, מקדיש את זמנו לטיפול בסטודנטים שנפגעו במלחמה ול-חבריו-לחימוש שנפצעו. "אני שואל אותם מה הם רוצים — ומה שהם מבקשים, אני משיג להם", הוא אומר בחיוך.

וחשוב מכל: פעמיים בשבוע, נוסע יעקב לבית-החולים "תל-השומר", על מנת לפגוש את אייבי.

יעקב לא האמין שאייבי יהיה. אייבי, מצידו, לא האמין שיעקב יהיה. שבועיים לאחר פציעתם, קישרו ביניהם בטלפון — וכל אחד מהם נדהם לשמע קול חברו.

אילתרנו בלי סוף

יעקב גולדברג הוא נשק במקצועו. גוייס בשבת, ביום הכיפורים — ומרגע שהגיע ליחידתו, עסק בתיקון כלי-נשק. החוזר לחיים מיקלעים שנפגעו על טנקים. "איל-תרנו בלי סוף", הוא אומר. "הרכבנו הדקים במיקלעים אשר נקרעו להם ההדקים. העברנו מיקלעים-מקבילים למעלה. הורדנו מיקלעים מטנקים שיצאו מכלל פעולה, והרכבנו אותם לטנקים שניתן היה להכשירם לקרב. אספנו חלקים ממיקלעים פגועים, ותיקנו בהם מיקלעים אחרים. היינו בתנועה — ולכל אורך הציר הורדנו מיקלעים מטנקים ותיקנו אותם. מצאנו זחלים אשר הכנה, המחברת אליו את המיקלע, התרסקה. הורדנו מטנק פגוע את הכנה, ובכוח, במכות, הרכבנו אותה לזחלים. אולי היתה זאת עבודה ברברית, אך עובדה: זה פעל.

"מצאנו 'עוזים' שרופים, פגועים, נקובים, — כלים שבכל צבא היו משליכים אותם לגרוטאות. אך אנו פרקנו, הרכבנו חלקי-חלק, בדקנו — ובמרידינו יצרנו עשרות כלים במצב מתאים לירי. הקפדתי לערוך לכל הכלים בדקת-אש בשטח — והם פעלו".

עדיין לא חשתי בכאבים עזים ולא תפסתי את משמעות הפגיעה.

תביא את המשקפיים

"המשכתי לזחול והגעתי אל אייבי. צמ-אונו הדהים אותי: הוא הריק לקירבו מימיה אחר מימיה. בינתיים סביבנו אין הפוגה, הפצצות ממשיכות לנחות, ואנו ממשיכים לספוג את הרסיסים. לפתע פונה אלי אייבי ואומר: 'יעקב, איפה המשקפיים שלך? ראיתי שנפלתי!' ענית: 'המשקפיים אינם מדאיגים אותי עכשיו. באמת לא'. אך הוא, שותת דם, מתעקש: 'לך, תביא את המשקפיים! חבל על הכסף!' — ואני מבטיח, כדי להרגיעו: כאשר תישכך ההפגזה — אלך להביא את המשקפיים שלי.

"אייבי הרגיש כי הוא עומד לאבד את הכרתו — וביקש: 'תבטיח, שאם תהיה אפשרות — נצא שנינו מן העסק הזה'. השבתי מיד: 'אני מבטיח לך, שאם אני אצא — תצא גם אתה'. 'אייבי אבד הכרתו. התבוננתי סביבי, בודד בתוך התופת — ולפתע מתקרבת 'זלדה' מרחוק. זחלתי חזרה אל אייבי. קשרתי אותו בחגורתי ובגרידה העברתיו אל תוך 'זלדה'. נסיעה מטורפת לבית-חולים שדה. ניתוח ראשוני לאייבי. הוא איבד את שתי רגליו ויד אחת, וגופו היה ספוג רסיסים. כאשר נסתים הניתוח — הוטס מיד, במסוק מיוחד, 'תל-השומר'. אותי ניתחו והטיסו ל'בילינסון'".

"סיפורי בוגי"

אותו זמן קצר לפני שיצא לביתו בחולון. כל שנותר לו לעשות היה להתקשר טלפונית לביתו ולהודיע למשפחתו כי לא יוכל לבלות במחיצתם את השבת. במקום לצאת לביתו החל לרכוז חוליות להשלמת התקונים באותם כלי הרכב שנותרו בסדנה. ביום הכיפורים בשעה 14.00 יצא עם אנשיו לליווי חטיבות בדרכן לקו.

את רס"ן אהרון תפסה הכוננות ביום שישי, לאחר שחלק ניכר מיחידתו כבר יצא לחופשת יום הכיפורים. אהרון שהינו מפקד סדנה באזור המרכז קיבל הודעה טלפונית כי עליו להשלים את תקון כלי הרכב המצויים בסדנאתו ובמקביל עליו להרכיב חוליות טכניות ולשלחם ליחידות, בעיקר לחטיבות השריון.

בראש אחת החוליות האלה הועמד רס"ר ברוך. המשימה שהוטלה עליו הייתה להרכיב מנועים אחדים בטנקים של חטיבה מסוימת שעמדה לנוע.

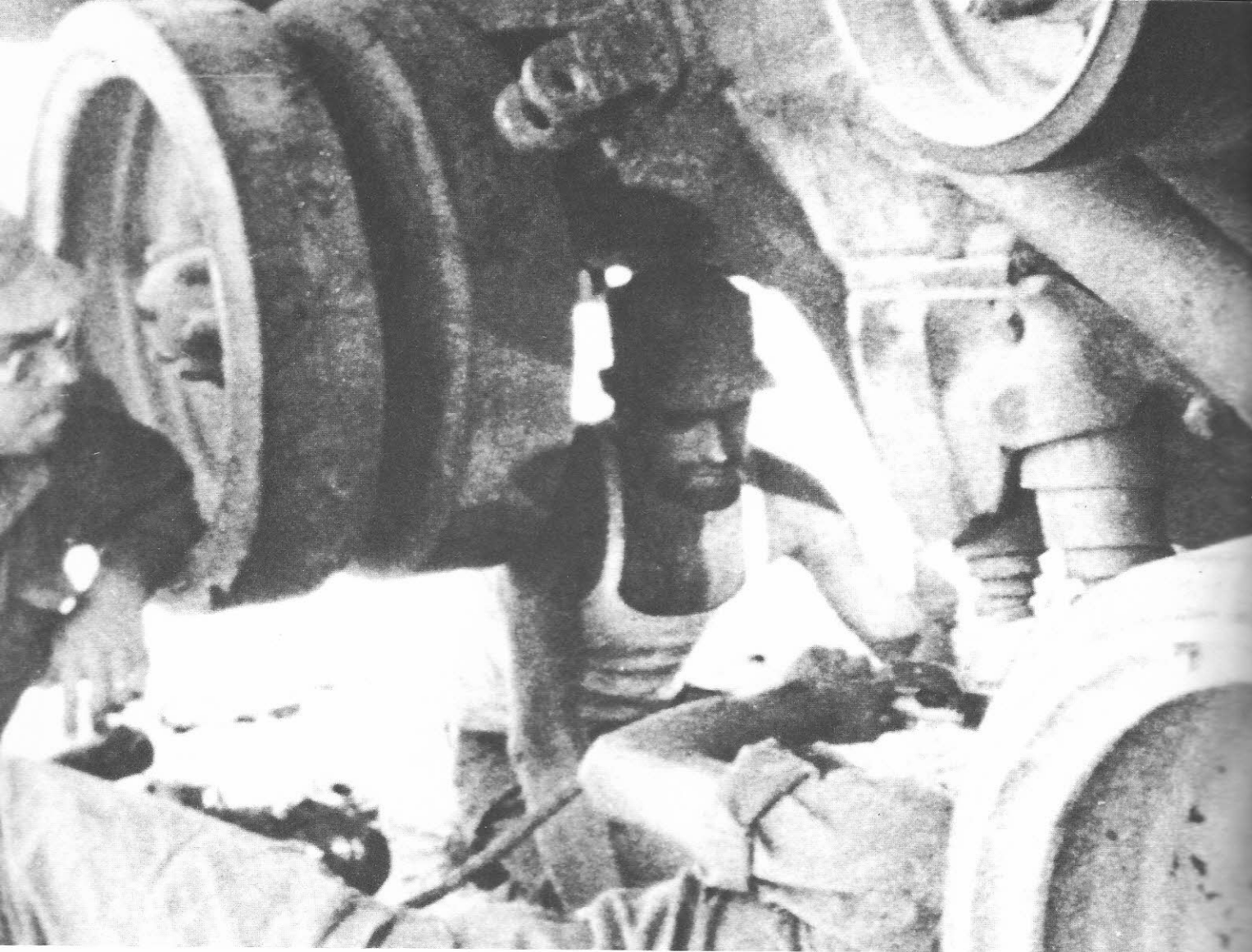
באותו יום שבת הסתובב הצוער איציק כאריה בסוגר. הודעת הכוננות נמסרה בביה"ס לקצינים עוד ביום ו'. חלק מהצוערים שהיו במקום החלו להשלח כסיוע ליחידותיהם ואלו הנותרים ואיציק ביניהם, כססו צפורניים. איציק החל לחפש דרך לעזוב

יום שבת. הששה לאוקטובר 1973. יום הכיפורים תשל"ד. בעוד רבים נמצאים בבתי הכנסת או נחים בבתיהם, כבר התנהלה פעילות קדחתנית ביחידות חימוש רבות. האתרעה על כוננות נתקבלה בפיקוד המרכז עוד ביום ה' בלילה. חטיבות שריון אחדות החלו כבר להתארגן. מחסני החירום פתחו שעריהם ושדרות טנקים החלו להערוך למסעם הארוך.

במקביל החלה ההערכות בסדנאות חיל-החימוש. מרבית הסדנאות היו בכוננות מיום שישי, ערב יום הכיפורים, בשעות הצהריים. יחידות חימוש אחרות כבר החלו בגיוס המילואים שלהן.

רס"ן יצחק היה בכוננות עוד מיום ה'. רס"ן יצחק המשרת במסגרת פקוד המרכז החל לעבור ביחידות הטנקים כבר ביום ו' ערב המלחמה. מטרתו הייתה לעמוד מקרוב ולבחון כיצד מתארגנות ומצטיידות יחידות אלה.

למחרת היום משהחלו הטנקים בתנועה ליעדם התחילו ההדעות לזרום אליו באמצעות חולית הביקורת הפיקודית. טרן יעקב, מפקד סדנה, היה בכוננות מיום ו'. ההודעה תפסה

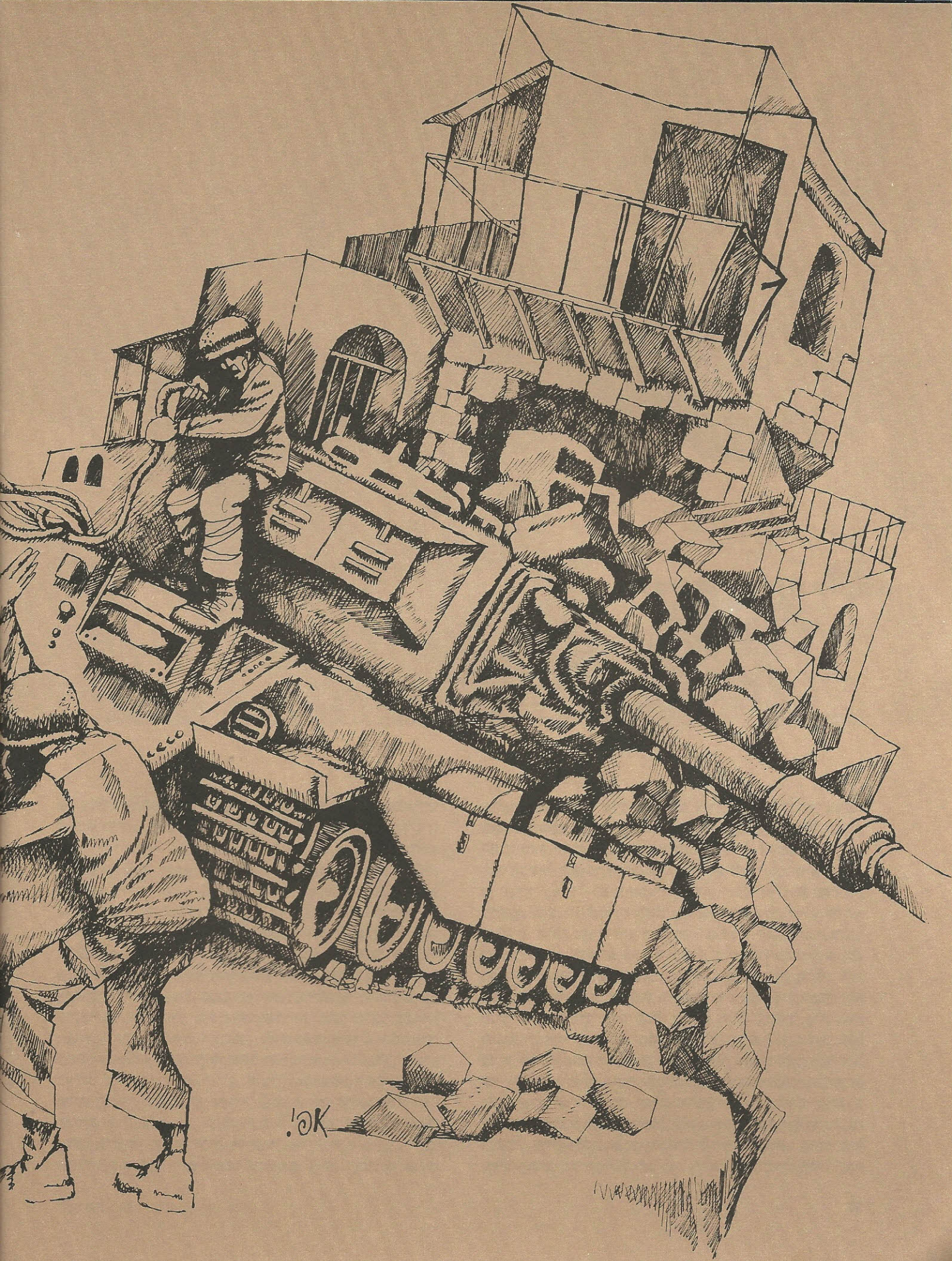

נגשות כזאת, אחר דרס כל-ירכב אזרחי (הטנקים נעו בשטח מאוכלס, בנוי ובשטחים עירוניים) וצוות הטנק הפעיל מטפים וכיבה את הדליקה בכוחות עצמו, אך יש צורך לבדוק אם הטנק כשיר להמשך הדרך. כשהגיעו דיווחים על טנקים שירדו מן הדרך, שירדו לתעלות או לואדי — כבר היו כל החוליות ערוכות ומוכנות לבעיות כאלה. כך התברר שבדרך ליריחו — הטנקים חלפו בירושלים המזרחית בדרכם לבקעה — בכפר אבו-דיס, ירד טנק מן הכביש כשלא "לקח" היטב סיבוב חד, החליק והתדרדר לעבר הואדי. בית בן קומה אחת בכפר, בית שנבנה היטב ובעל יסודות מוצקים — עצר את הטנק ולא הניח לו להתדרדר מטה מטה, לעומק גדול. המקרה קרה ביום הכיפורים אחר הצהריים, ההודעה ציינה שטנק צנטוריון פגע בבית וישנם הרוגים. צריך היה לפנות את הטנק במהירות כדי למנוע תסיסה והתמרמרות בקרב התושבים הערביים. רס"ן יצחק הגיע למקום יחד עם אנשי מקצוע, קיווה שבעזרת טנקים שחולפים בכביש יוכל לחלץ את הטנק התקוע. "כש-הגעתי, עמד צוות הטנק והמתין לי על הכביש. הטנק היה נעוץ בבנין, בעומק של 30 מטרים מן הכביש ובאמת, קשה

את הבסיס ולהגיע ליחידה חימושית שם יוכל לסייע בכישוריו כחמש צריה.

"הבית עצר את הטנק"

מיד כאשר הורו לטנקים לנוע על שרשרותיהם ובמהירות, הערכנו שתהינה תקלות בדרך וחייבים היינו להעריך לקראתן, לפתור אותן ולאפשר לטנקים לנוע קדימה יהיה אשר יהיה — מספר רס"ן יצחק, אחרי הכל נסיון של 23 שנים בצה"ל אינו דבר של מה בכך. ואמנם ברגע שהחלו להגיע הדיווחים של טנקים שנתקעו בדרך מיד יצאו החוליות הטכניות בדרכם אל מקומות התקלה. מסביר יצחק "הטנקים, מהווים מסה של 52 טונות ואלה נעו במהירות של 30 קמ"ש — כל אלה יוצרים בעיות של תנועה ואנרציה, ובשל האנרציה הזאת נוצרות בעיות כאשר טנק אינו מצליח להעצר, נע קדימה עוד כמה מטרים, ודי בכך כדי לפגוע בטנק שלפניו, והנה — שתי בעיות טכניות שצריך לפתור ומהר". החוליות הטכניות קיבלו דיווחים שטנק נדלק, כתוצאה מהת-

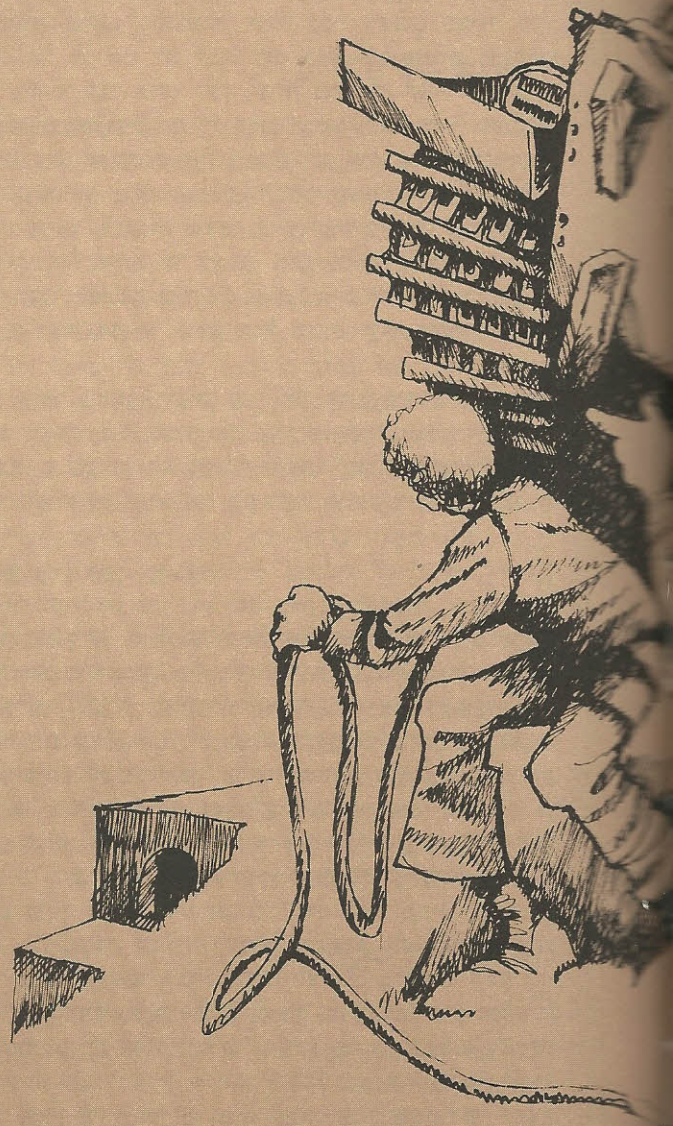
היה להאמין שהבית משמש לטנק משענת, מונע ממנו לצנוח אל הוואדי. היה אתנו משמר הגבול שמנע מן האנשים שבכפר לסגור עלינו. התברר שהטנק פגע בבית, שמרבית דייריו הספיקו לפנותו אך ילדה קטנה נפגעה, נהרגה והיא מתחת לטנק. המצב היה מתוח. המשטרה שמרה על הסדר והרגיעה את הרוחות. בעוד אנחנו מתארגנים לקראת פעולת החילוץ המסובכת”.

הכל פונה תוך שלשה ימים

ב יום הכיפורים בשעות הצהריים כבר גייס רס"ן אהרון את המילואים, והמכונאים המגויסים היוו תגבורת רצינית לטיפול בטנקים ובנשק כבד. “נאמר לי שעלי להחזיר את הטנקים לכשירות, ומיד. היו טנקים שעמדו כמעט מפורקים והמכונאים עבדו במרץ כה רב, עד כי הצוותים נתבקשו לעמוד ליד הטנקים, לקחת אותם מיד עם השלמת התיקון” — נזכר אהרון. בעוד מספר חוליות עוסקות בהשלמת התיקונים של כל כלי הרכב שהיו בסדנא (“תיקונים נקבעו ליום א' וליתר ימי השבוע. שום דבר לא בער כשתוכננו התיקונים. כעת, כאשר בער היטב — הושלמו התיקונים במהירות שלא תאומן”) החלו להגיע הצוותים של הטנקים, של תותחים מתנייעים ושל כלים אחרים. משאיות זרמו אף הן לסדנא ובעוד כלי הרכב נמסרים, לאחר השלמת התיקון, היו הצוותים מזוודים אותם, מחמשים ומתדלקים. חלק מהטנקים הועלו על מובילים. מי שלא ציפה למוביל — התניע והחל נוסע על הזחלים. 3 ימים לאחר שפרצה המלחמה שוב לא היה גם כלירכב אחד בסדנא הגדולה.

אם יקרע הכבל...

ר ס"ן יצחק, כוכור, החל להתארגן לפעולת החילוץ המסובכת. ראשית נמסרו הודעות דחופות להביא למקום ציוד-חילוץ. הגיעו כבלים ואמצעים של העברות-כוח בכבלים ולפנות ערב, במוצאי יום הכיפורים הגיע הציוד הדרוש. לא היתה ברירה, צריך היה לחסום את הכביש כדי לבצע את העבודה. בו בזמן זרמו הכוחות שלנו בדרך ליריחו, וקשה היה לנו לעבוד, כי מדי פעם חייבים היינו לפנות את הכביש. טנקים שהיו בתנועה בדרך לקו חלפו על פנינו, ולנו היתה אפשרות לגייס לעזרתנו טנקים שהתקלקלו ואנו תיקנו אותם. היצבנו את הגוררים שלנו על הכביש והורדנו לעבר הטנק את כל הכבלים שיכולנו לגייס. “אנשי הצוות של הטנק לא היו במצב שיוכלו לסייע לנו. לא סמכתי עליהם. הוריתי לבחון הטנקים שלי, שלמח צל, לשבת ליד ההגאים של הטנק. לשנינו היה ברור מה יכול לקרות, כאשר הטנק ינוע קדימה וכבל עלול להיקרע. אז היתה ההידרדרותו של הטנק עלולה להיות מושלמת, עד למעמקי הוואדי, והתוצאה — איש לא יוותר בחיים. ברור היה גם, שאם הכבל יקרע, 'גלח' הטנק שורה של בתים בכפר, יקחם עמו אל התהום” — מסביר יצחק. לאט לאט החל הטנק הנגרר להתקדם לעבר הכביש. כאשר הגיעו קצות שרשרותיו עד לפני הכביש — נוכחנו לדעת שזה לא יילך יותר. עד כאן. 2 הטנקים ששימשו לנו גוררים — מיצו את כל יכולתם. “הנענו את המנוע של הטנק הפגום,

למזלנו הצלחנו לעשות זאת והמנוע פעל. כך, כששלושת הטנקים — שני הגוררים וזה הפגוע — פועלים בתיאום מלא — הצלחנו לחלץ את הטנק העקשן. היה חושך ונעזרנו בתאורה של הכלים שהיו בשטח. כך עסקנו כ-10 שעות בחילוץ, והצלחנו".

מאוחר יותר התברר כי פרט לילדה שנהרגה, לא נפגע איש מבני הכפר. המשטרה קיימה מגעים עם זקני הכפר ועם המוכתר, סודרו עניני הפיצויים, והכל בא על מקומו בשלום.

ברוך ושמונת המזוהמים

א ולי הינך נזכר בסרט "שנים-עשר הנועזים", לפני שהמתרגמים בישראל נתנו לו שם כיד הדמיון הטובה עליהם, כולל תיקונים קלים. השם המקורי דיבר ב-12 המזוהמים והשם דבק מהר מאד במכונאים לבושי הסרבלים של רס"ר ברוך, שכעבור שלושה ימי לחימה בצירי-התנועה היו מזוהמים עד כדי כך, שהשם התאים להם, אם לא יותר מזה.

ואולם ביום השבת כאשר יצא רס"ר ברוך בראש חוליתו להתקין 4 מנועים בטנקים לא חשב בדרך כלל על הופעתו החיצונית "צריך היה להכניס ארבע מנועים ומהר". "לקחתי משאית ושמתתי בה כל מה שהיה צריך כדי להרכיב את המנועים ויצאנו עם 8 מכונאים למקום". אלה הם ה-8 שעבדו עם ברוך בימי המלחמה ללא לאות, עד שנרדמו בעמידה וגם אז רק כאשר החזיקו מפתח או מברג ביד.

ברוך והצוות הגיעו אל החטיבה ומיד התחילו לעבוד. נזכר ברוך: "היתה שם המולה לא נורמלית. באו אנשים וזיורדו טנקים ויצאו לדרך, ונראה היה שרק אנחנו חסרים להם שם. לידינו עמדו אנשי הצוותים של 4 הטנקים שהיו ללא מנוע ולחצו עלינו למהר. להכניס 4 מנועים זו עבודה נורמלית של

3 ימים. אבל הפעם, תוך זמן קצר ביותר גמרנו את העבודה. הצוותים נכנסו לטנקים ויצאו לדרך, עם השירה כולה". ביום א' יצא ברוך לסיור בצירי התנועה. הוא בראש ומאחוריו במשאית יושבים ה-8 שהיו כבר היטב היטב בדרך לקראת הכינוי שבק בהם: 8 המזוהמים, אלא שעדיין לא היו כה מזוהמים.

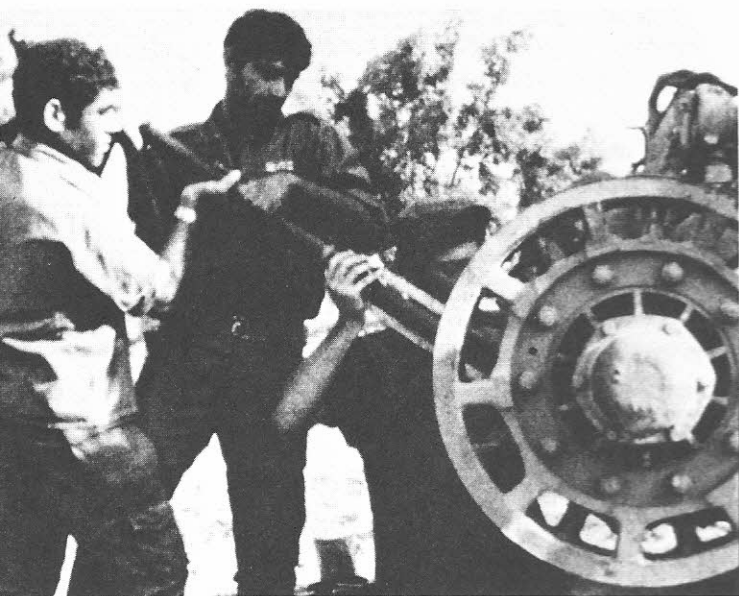
את הטנק הראשון שיצא מן התקן פגש ברוך בדרך לרמאללה. איך אומרים המכונאים? "הלכה" לו המימסרת. בדרך כלל במוסך, כאשר הטנק עומד ישר והוא מאוזן, אין בעיות. תיקון שיגרתי. כאן בדרך כשהטנק ניצב "על העוקם", יש בעיות. משחררים לוחות-פלדה כדי להגיע למימסרת, לוחצים ומותחים, ומשתדלים לעשות את הכל שדרוש רק מהר יותר. ויורדת החשיכה ולא רוצים "לסחוב" זרם מהמצברים של הטנק שמא יתקשו להניעו לאחר התיקון. אז ישנם פנסי-יד וכך עובדים. וה-8 של ברוך לא כל כך מומחים בתחילת המלחמה בענינים הטכניים של סנטוריון המשופר אבל הם לומדים מהר. התמצאו, ולא חסרה התלהבות, ממששים בחשיכה ושומעים עצות ותוך 3 שעות יושב כבר הצוות בפנים וקדימה להצטרף אל הלוחמים.

נוסעים הלאה והאנשים אולי כבר רעבים ואולי קצת עייפים אך מי שם לב לכך. עוד כמה קילומטרים ונתקלים בטנק שעומד בצד. ברוך יורד ושואל מה קרה. קרה — אומרים הטנקיסטים, שלטנק הזה "נגמרו" המעצורים. וברוך והאנשים מפרקים את המערכת של המעצורים ומבצעים בתנאי-שדה עבודה משופרת. מוציאים את התופים ומשייפים את הסנדליות (ולא היה לו לבושתו הרבה נייר-זכוכית והוא משייף את הסנדליות על הדופן של הטנק, והכל בחושך). היו לו חלקי-חילוף והוא משתמש בחדשים ואין בעיות של "רוץ למחסן או תביא הוראת-הוצאה", אלא הכל פשוט וחלק ומהר. בעיקר מהר.

לפנות בוקר כאשר רואים כבר את קרני השמש הראשונות מתניע הצוות של הטנק את הכלי, ועושים נסוי-דרך קצר והמעצורים עוצרים לא נורמלי. הצוות מודה לברוך ולאנשיו, שכבר נופלים מן הרגליים מעייפות, וממשיך במעלה הדרך.

המוביל ריחף באויר

ב יום השלישי למלחמה קיבל סרן יעקב הודעה ממשטרה צבאית שמוביל-טנקים התהפך יחד עם הטנק שגרר, במעלה בית-חורון. בכביש לטרון-רמאללה, לא הרחק ממחנה X. מסתבר שהמוביל איבד את הבלמים, הנהג לא הצליח להתגבר על הסיבוב שבכביש וצנח בואדי בעומק ניכר. הטנק, מדגם צנטוריון, נפל והתהפך והעגלה והגורר עליו. המוביל, כך ציינו מאוחר יותר עדי-ראייה — כאילו ריחף באויר שעה שסטה מן הכביש וצנח לאחר מכן ברעש גדול לעומק של כ-30 מטרים בתוך הוואדי. נהג המוביל היה לכוד בתוך תא הנהג. עזרו, כך סיפרו, הצליח לקפוץ מן המכונית בעת צניחתה. העוזר נפצע והועבר לבית חולים לטיפול. בינתיים קשה היה לדעת אם הנהג הלכוד בתאו עדיין בחיים. גג התא היה כה מחוץ עד כי אי אפשר היה להבחין בנהג שבפנים, ומאידך גיסא קשה היה להאמין שלאחר נפילה כה קשה עדיין חי הוא. למקום הגיע גרר נוסף אך גם הוא לא יכול לעשות דבר. "נסינו

את הטנק. בפנים היתה תחמושת. החומצה מן הסוללות החלה מכרסמת בנחושת של הפגזים. המצב היה מסוכן. אך צריך היה לחצו. אי אפשר היה לעשות זאת באמצעות הגררים שלנו. וטנקים לא רצינו לעכב, כדי לחלץ טנק שיצא ארעית מכשירות קרבית. המתנו עד למחרת היום ובאו 2 טרקטורים ענקיים מדגם די.9. ובעזרתם הפכנו את העגלה ואחר כך את הטנק, והעמדנו אותו תחילה על צידו.

הוצאנו את התחמושת שהיתה בו ולאט לאט משכנו והוצאנו את הטנק, שהוצב על שרשרותיו עד לשפת הוואדי. אחר כך העלינו אותו אל הכביש ומשם אל מוביל שהמתין לו. הטנק הועבר לסדנה ושם נדרשו כ-30 שעות עבודה מאומצת להחזירו לשירות. את העגלה הצליחו האנשים להחזיר לתקן. בא גורר והעבירה לתיקונים קלים, אחר העמיסו עליה טנקים והיא פעלה כשורה.

המלחמה תברח לו!

אזתו זמן כבר נעו אנשיו של ברוך, כנראה רק מכח האנרציה. כעת כבר היו מוזהמים היטב, אלא שלא ידעו עד כמה מוזהמים יהיו כאשר יחליפום, כעבור כמה ימים ללא שינה וכמעט ללא מנוחה.

כמה קילומטרים במעלה הדרך נתקלים ברוך ואנשיו בטנק שפרס זחל. זה היה גם שקוע בחול. המכונאים פרסו את הזחלים והעלו עליהם את הטנק. מפקד הטנק היה כה חסר סבלנות להצטרף אל יחידתו שקפץ למעלה התניע ורצה למהר ולנסוע בעקבות האחרים שלפניו. ברוך עוצר אותו, מסביר לו שהמעצורים חלשים, שיסע בהילוך שני, שיגיע עד ג'נין ויכנס שם לסדנא לתיקון יסודי יותר. הבחור חסר סבלנות ואינו מוכן לשמוע. המלחמה תברח לו, כך היה סבור. במקום זאת לא הרחיק לכת. ירד לתעלה והתהפך.

הדרך אצה לברוך, היה עליו לטפל בעשרות תיקוני דרך, ולא תמיד היו בידי הצוות של ברוך הכלים המתאימים לביצוע התיקון. "היינו מאתרים וכשלא היה כבל מתאים, היינו משתמשים בחבל. חסרו מפתחות או כלים מורכבים יותר —

להפוך את תא הנהג של המוביל על פיו, בעזרת הכננת והכבל, אך לא הצלחנו", מספר טרן יעקב. "החושך לא הקל עלינו את המלאכה, העלינו אור בפנסים שהיו עמנו והזמנו טנק, שאולי יצליח לרדת לוואדי ולנסות לייצב את תא הנהג של הגורר. מפקד יחידת שריון הורה לאחד מצוותי הטנקים שלו להוריד טנק ממוביל, ולהעמידו לרשותנו. ביקשנו מנהג הטנק להיכנס לשטח מסביב, להתקרב אל המוביל ולמשוך בכבל שלו את תא הנהג". הטנק החל יורד בתהום והנהג נרתע, סירב להמשיך לרדת, מה גם שהיתה בו תחמושת. "ביקשתי להניח לי לנהוג בטנק. ידעתי שיש בו תחמושת וכי מיכליו מלאים בנוזל. ניצוץ אחד — ואני עולה בסערה השמימה. אבל נכנסתי ונהגתי. סנטימטר אחר סנטימטר. זה נראה לי כמו שנה. פחדתי ומי לא היה מפתח? היתה לי הרגשה שרק אני יכול לעשות זאת ולא רציתי לסכן את אנשי. חשבנו שאולי נצליח לחלץ את הנהג, אולי הוא בחיים. אילו ידענו שמת מזמן, אולי היינו נוהגים ביתר זהירות, לא מסתכנים כפי שעשינו זאת. אך חשבנו שהוא חי וזה דחק בנו. ירדתי עם הטנק וחברנו כבל. נסעתי לאחור והפכתי את תא הנהג. כך הצלחנו לחלץ את גופתו של הנהג.

תקלות לא חסרו

כאשר ניתנה ההוראה לטנקים לנוע על שרשרותיהם, היה זה רס"ן אהרון שנדהם. "הפקודה ניתנה ואם גם היתה נוגדת את התפיסה הטכנית שלי, שכן אני יודע מה קורה לטנק כשהוא נע למרחק רב על שרשרותיו — זו היתה הפקודה ועלי לבצע. אך מי ששקל הוראה זו, שקל נכון. הדחיפות בהבאת הטנקים לחזית היתה כה גדולה, עד שצריך היה להחליט, שמי שיגיע — יגיע והעיקר היה להגיע. משום כך חייבים היינו אנו בחיל החימוש לתת את מיטב השירותים לטנקים שנעים בכבישים, להביא אותם ממש על כפות הידיים עד ליעד שלהם". בכבישים, ב-5 צירים שעליהם הופקדו אנשיו של רס"ן אהרון, נעו שרמנים בעלי מנוע דיזל, צנטוריונים שמונעים מנועי בניזין, תותחים מתנייעים "פריסטים" בעלי מנוע "קונטיננטל" בניזין, וכל חלפים, לכל הסוגים המגוונים והשונים, וכלי-עבודה והעיקר אנשים שיודעים את המלאכה ומסוגלים לעבור מסוג רכב אחד למשנהו ללא בעיות. צירי התנועה של הטנקים היו ארוכים ביותר, חלקם יצא מאיזור ירושלים, חלק אחר נע דרך מרכז הארץ אל ירושלים. אורכם של הצירים והכבישים כשהם לעצמם — הבהיר ללא קושי, שתקלות לא יחסרו ומכאן עבודתם של אנשי החוליות, ללא לאות ביום ובלילה, ויעידו על כך צוותים רבים או אפילו כולם, שאילמלא היו החוליות פרושות היכן שפרשו אותן — ספק אם הכוח היה מגיע כמעט ללא בעיות, אל היעד.

המצב היה מסוכן

משיים טרן יעקב את מבצע חילוץ המוביל מן התהום, נגש לטפל בחילוץ הטנק שהיה תחתיו. הטנק היה מונח על קרקעית הוואדי ועגלת המוביל מעליו. מצבו של הטנק בתוך הוואדי היה קשה. הדלק נשפך והציף

גם על כך התגברנו. עבדנו בתנאים שקשה לתאר. בחושך, לאור פנסיידי, בחול — וכאשר נופל בורג או אום לחול — לך עם מסגנת ורק אז תמצא אותו. אבל יותר מכל נלחמנו בעייפות וברצון לישון. החברה שלי לא ישנו איזה שלושה לילות ועבדו בלילות כבימים. את צרכיהם עשו מהר כדי לשוב ולעבוד, להוציא מה שיותר טנקים מתוקנים, שיוכלו להמשיך בדרך לחזית. בגדיי-העבודה שוב לא היה להם צבע מוגדר, אולי שחור או נכון יותר מלוכלך — כזה היה צבעם. לא החליפו בגדים ואם קראו להם, מזוהמים, היתה סיבה טובה לכך.

ביום הרביעי נעו החברה כצללים, אך כשנקרתה להם עבודה — טנק שצריך היה להפעילו כדי שימשיך לנוע — עשו זאת בקהות-חושים מוחלטת, אך עשו זאת היטב והטנק המשיך לנוע. כשנרדמו האנשים עם כלי העבודה בידיהם, בעמידה, הורה להם ברוך לנוח קמעה. כמה שעות כל אחד, כדי שלא לפגום במהלך התקין של העבודה. רק אחד החזיק מעמד ולא נרדם גם ביום הרביעי. בני, רב"ט, בן 19, המשיך לעבוד והיה האחרון שהלך לנוח.

הגרר הפגין חולשה

כאשר הרכבנו את החוליות חשבנו שהציוות יהיה קצר וגם לא התרגשנו מנושא הבעיות, חשבנו שתוך זמן קצר נפתור אותן. לא עלה בדעתנו אלו בעיות ניצבות בפנינו — מציין רס"ן אהרון. הבעיות שנתקלנו בהן התגברו והלכו. אנשי החילוץ של רס"ן אהרון המשיכו לצומת ג'נין-סנור. בדרך זו היו 3 טנקים הפוכים: אחד התהפך במרכז הכביש, השני התהפך על צריחו בתוך ואדי, השלישי נפל לתעלה. זה היה טנק שהחל את דרכו במזל-רע. היה זה הטנק ששיפצו את בלמיו והורו למפקדו לנסוע בזהירות עד לשכם, שם יכנס למוסד. המפקד, אצה לו הדרך למלחמה והנסיעה האיטית עלתה על עצביו. כשהדהיר את הטנק — לא החזיקו הבלמים מעמד והתהפך. מפקד הטנק נטל את החגור שלו, עצר טרמפ ויצא לבדו להצטרף אל הלוחמים.

צוות החילוץ ידע את מגבלותיו של הגרר שעמו, ומשום כך החל קודם כל לפנות את הטנק שהתהפך על צידו באמצע הכביש. על הכביש עמד ריחו הכבד של הבנזין שנשפך. בטנק היתה תחמושת ועדיין היה בנזין במיכלים. כאשר גוררים פלדה על הכביש, עלולים להתפרץ ניצוצות, וזה מסוכן. בא בוחן תחמושת וסייע בהוצאת התחמושת. אין זו תחושה נעימה להכנס לטנק המוטל על צידו, כשמסביב בנזין, ובפנים תחמושת ופגזים ורימונים, ודרוש ניצוץ אחד מלבד כדי שהכל יעלה בסערה השמימה. אבל, אנשי החימוש עשו זאת.

תחילה הובא למקום חול רב, והאנשים שפכו חול על הבנזין שדלף על הכביש ומסביב לטנק. בדרך כלל כדי לייצב טנק כזה ולהעמידו על שרשרותיו — דרושים שני טנקים: האחד למשיכה והשני לבלמת הנפילה. במקרה הנוכחי צריך היה לפעול עם הגרר לבד. את הכביש צריך היה לחסום לתנועה. לאחר אמצעים ובעיקר תושיה רבה, הועמד הטנק על שרשרי-תיו. בסופו של דבר המתין הצוות שלו עד לבואו של מוביל, הטנק הועלה על מוביל והועבר לטיפול בסדנא שבעורף. כעת הגיע תורו של הטנק השני, שהיה מוטל על צידו אך מעבר

לכביש. "נסינו לפעול בעזרת הגרר אך זה לא הלך. עבדנו ביום ובלילה. היה שם ילד ערבי כבן 10, שהינו במטעים של הוריו. והוא דאג לנו, הביא לנו קפה ואוכל".

העבודה נכנסה להילוך גבוה אך הגרר הפגין חולשה רבה. אי אפשר היה, גם בעזרת כבלים והעברת-כוח, להזיז את הטנק. האנשים חפרו סביבו, פינו את החול, ניסו גרירה קדימה וגרירה אחורה. שום דבר לא עזר. אחר כך נגזר פין הבטחון של ה"ריאו" והגרר יצא מכלל פעולה. הצוות תיקן זאת, אך היה ברור שכך לא ילך. משכם התקשר אהרון שישלחו לו טנק חילוץ "שרמן", וזה אורך זמן עד שהטנק מגיע. בינתיים התמקמו אנשי החוליה בקרבת מקום, מצפים לטנק החילוץ וכשהגיע — חולץ הטנק שנתקע מעבר לכביש, תיקנו אותו והוא החזר לשירות.

120 טון והטנק לא זז

לנוח, זו מילה יפה! כמעט שלא היתה מוכרת בלקסיקון הפשוט של רס"ן אהרון וחוליותיו מאז תחילת המלחמה חלפו ארבעה ימים שבהם עבדו אנשיו, למעשה, ללא הפסקה כשהם מנצלים כל הפוגה שנבעה מחוסר כלי מסויים כדי לאזור כח. משימתם כמעט הושלמה. מתוך שלשת הטנקים שהתהפכו נותר לחץ את הטנק שהיה בתוך הואדי. צריך היה, תחילה, להפוך אותו על הזחלים. הורדנו כבלים למרחק של 100 מטרים. כאשר התיישב הטנק על זחליו, ניסו לחלצו והוא היה נע כמה מטרים, הכבל היה נגזר והטנק היה שב למקומו במעמקי הואדי. זה לא היה מובן. כי הפעילו כוח-משיכה של 120 טונות ויחד עם זאת נשברה הכננת וכל פעולת החילוץ הסתיימה זמנית. למחלצים היה ברור שבלי עזרה של טנקים לא יוכלו לחלץ את הטנק התקוע. היו טנקים שבתיקונם בדרך עסקו חוליות אחרות של חימוש, ואלה עתידים היו להגיע למקום

גלגל המתח השמאלי נתלש עם צירו. מגיני המזקורם היו פזורים וחלקים קטנים אחרים נפוצו לכל עבר. היה צורך לנסות שנית לחלץ את הטנק. אך הערב ירד והחשכה השתררה מסביב. "חזרנו לסדנה, כדי להערך ולהתארגן מחדש עם כלים מיוחדים וחלקי החילוף הדרושים" אומר רס"ר ברוך. החוליה ארגנה את הציוד עוד באותו לילה. מספר איציק: "התחננתי בפני מפקדי הסדנה לצרפני אל אחת החוליות לתקון הטנקים, והצלחתי. צורפתי לחוליה שאמורה היתה לחלץ את הטנק מהתהום. התארגנו עד 2.00 בלילה, כשהקו המנחה היה להציג טיייד בכל הכלים שייאפשרו לתקן את הטנק. העמסנו על 2 כלי רכב גלגלי מתח, זרועות, חביות מים למערכת הקרור של הטנק, חלקי חילוף וכלי עבודה. עם אור ראשון יצאנו לדרך. כשהגענו למקום החלטנו, לרדת ולבדוק מה מצב הטנק. חווית הירידה זכורה לי היטב. ירדנו אחד אחד, הדרך למטה היתה קשה ומסוכנת ביותר. החלקנו ובלמנו, המדרון היה זרוע רגבי עפר ואבנים כך שקשה היה שלא להתדרדר. הנעלים התמלאו בחול וחלקי אבנים דבר שהקשה עוד יותר על בצוע המשימה. באותו רגע חשבתי איך אעלה או ארד עם ציוד כלשהו — הרי זו משימה בלתי אפשרית.

ארבע פגזים פרובלמטיים

ממבט ראשון נראה הטנק פגוע אנושות, מעוך. בבדיקה שניה מקצועית יותר, מצאנו כי יש להחליף את גלגל המתח על כל מיכלליו ולבצע תקוני מסגרות על-מנת לשחרר את הצריח התפוס. עבודת המסגרות כללה חיתוך וריתוך תאי הזיוד המעוכים שהפריעו למהלך הציוד התקין.

לשם ביצוע עבודת הרתוך היה צורך לפנות את התחמושת מתוך הטנק. מאחר שבוחן תחמושת לא היה במקום לקחתי על עצמי את הסיכון בפינוי התחמושת מן הטנק. הוצאנו בזהירות רבה את כדורי המקלע, הרימונים ופגזי התותח. עמדנו בשרשרת כפועלי בנין. אני בצריח, חברי מחוץ לצריח, כאשר הפגזים מועברים בזהירות מאחד לשני. חלק מן הפגזים היה מאוחסן בתאים שבריצפת הטנק וכדי להוציאם היה הכרח לצודד את הצריח. הציוד היה קשה ביותר. סובבתי את ידית הצדוד בשתי ידי בעוד חברי משחררים בעזרת לומים את כנפי הפח וארגזי הזיוד המקומטים אשר "תפסו" את הצריח. לבסוף נותרו 4 פגזים פרובלמטיים שנתקעו בכוורת מתחת לתותח.

ארבע הפגזים שנותרו היו פגזי נפיץ שכל פגיעה קטנה בקצה הפגז עלולה היתה לגרום להתפוצצותו. ניסינו להוציאם מהכוורת המעוכה בדרכים שונות. נשארו שניים בטנק בעוד השאר התרחקו. לאט ובהירות בעזרת לום לחצנו על כרכוב התרמיל, והוצאנו אותם אחד אחד. לאחר הבדיקה הראשונית החילוננו להוריד כלי עבודה וחלקי חילוף למטה. הורדת הכלים היתה מבצע בפני עצמו. שלשלנו חבל ארוך למטה כאשר קצהו העליון רתום לעוגן אשר נאחז באחד משני הטנקים שנותרו על הכביש. תחילה חשבנו לשלשל הכלים בעזרת החבל. אך העפר התחוח מנע זאת. במקום שארגז הכלים יחליק במדרון — נתקע בעפר. לא ראינו ברירה אלא להוריד הכלים אתנו כאשר ביד אחת אחזנו בחבל העגון, והיד השניה נושאת בציוד. כך ירדנו אחד אחד אחר השני, נושאים את החלקים

שבו כה נזקקו להם. הגיע טנק אחד ויחד עם טנק החילוף נעשו נסיונות לחלץ את הטנק שנתקע בואדי. "היינו מעלים אותו סנטימטר אחר סנטימטר, ועוד מעט היה עולה למעלה, אך כאן היתה קורית תקלה והוא היה מתדרדר בחזרה. הגיע גם טרקטור וגם בעזרתו לא יכולנו לעשות דבר. חיברתי שני טנקים בזוית מיוחדת, ולא הלך. עברו יומיים ואנו עדיין לא הצלחנו להוציאו. הטנק פשוט היה תקוע !

הכבלים נקרעו במטר האחרון

לא רק הטנק היה תקוע. גם הצוער איציק עדיין היה תקוע בבית הספר לקצינים. בנסיונותיו לצאת מהמקום קרע שמים וארץ. טלפונים רדפו טלפונים והמברקים והתחיינות התחרו זה בזה.

מושיעו היה סרן מנחם, שלשמע פנייתו של איציק אמר "מה? אתה עוד שם?" ומייד החל לטפל בהוצאתם של צוערי החימוש שנותרו במקום. הטפול נמשך פחות מ 24 שעות. מברק מידי עשה את הבלתי יאומן וצוער איציק אשר בעבר שירת כחמש-צריח מצא עצמו בדרך ליחידתו הקודמת.

מיד עם הגיעו ליחידה צורף לצוותו של ברוך ונשלח לסייע לחלץ את הטנק התקוע בואדי. המראה שנגלה לעיניו היה דרמטי. כביש עקלקל וצר, שמצידו נפערה תהום עמוקה אשר תלילותה מהכביש היתה חדה. הטנק שהיה תקוע בקרקעית התהום החל להגרר מעלה מעלה בכיוון הכביש. טנק חילוף, מכונת "רייז" חילוף ו 2 טנקים נוספים עסקו אותה עת במאמץ המשיכה מהכביש. הכל היה מסתיים בטוב, אלא שלקראת המשיכה האחרונה, ממש לפני הסוף — במטר האחרון — נקרעו הכבלים. הטנק התדרדר בקול רעש אדיר. אכזבה. צידו האחורי של הטנק נתקע בסוללת אבן. צינורות המפלט התחפרו היטב באבן לעומקה. הצריח נתפס לרוחבו של הטנק,

הכבדים תוך אחיזה בחבל. הירידה לתהום נמשכה דקות אחדות. כך הורדנו במספר "נגלות" לא מבוטלות, ארגוני כלים, לומים נוספים, בקבוקי חמצן ואציטלן. ושאר כלים. הורדת המצברים מן הכביש לטנק היוותה בעיה, גם בשל משקלם הרב וגם משום שאסור להטותם כדי למנוע נזילת החומצה המצויה בהם קשרנו חבל אל ידית המצבר ושחררנו את החבל לאט לאט, בעוד ששני אנשים החזיקו את המצבר בידם האחת ואילו בשניה הסתייעו בחבל לצורך סיוע בירידה. בעוד המכו- נאים מתחילים לפרק את מכללי גלגל המתח הפגוע עסק המסגר בחיתוך הכנפיים ותאי הזיוד שנמעכו והפריעו בעבודה. הזמן חלף לאיטו והגיעה שעת הצהריים. השמש קפחה על ראשי העובדים, אך הם היו עסוקים בהתמודדות עם הבעיה כיצד להוריד 2 חביות דלק בנות 200 ליטר כל אחת — לתדלוק הטנק. מצאנו חבל נוסף, מספר איציק, ליפפנו אותו סביב לחבית וקצוותיו קשרנו לטנק שעמד על הכביש. שלושה מאתנו אחזו בחבית והחילונו לגלגלה למטה תוך כדי התקד- מות הטנק באטיות לכיוון המדרון. מדי פעם הרמנו את החבית מעל פני הקרקע, כדי שהחבל לא ישתפשף באדמה ויקרע.

כשהטנק הגיע לשפת הכביש וכל החבל השתלשל, התברר לנו, כי החבל קצר והחבית הגיעה לגובה מטרה מעל הטנק הפגוע. החלטנו להשאיר את החבית במקומה ולנצל את הפרשי הגובה. חברנו משאבה ידנית לחבית ובעזרתה תדלקנו הטנק. בינתיים סיימו המכונאים את הכנת הטנק להרכבת גלגל מתח חדש. פרסנו את הזחל של הטנק, ומצאנו כי לשם הרכבת גלגל המתח יהיה עלינו לחפור בור מתחת לזחל. את גלגל המתח הורדנו בשיטה דומה לזו שבה השתמשנו להורדת חביות הדלק.

לפתע הצלחנו — הזחל חובר

קראת שעות אחה"צ סיימנו להרכיב את גלגל המתח ונות- רה רק הבעיה כיצד נעלה את הזחל על גלגל המתח, ונחבר את שני הקצוות.

נעשו נסיונות רבים תוך שימוש בחבלים, מוטות ברזל, היגוי קל של הטנק אך הכל לשוא. נסיונות הנפל נמשכו כשעתיים נוספות ומבלי שנחוש בכך ירד הלילה. המשכנו בעבודתנו לאור זרקורי הטנק ולפתע הצלחנו — הזחל חובר מבלי שנדע כיצד. המשכנו עתה עם מרץ מחודש וסיימנו את העבודות הצדדיות. בשעה 21.00, כאשר חשך צלמוות מסביב הנענו את הטנק. בחשכה כזו היה מסוכן להעלות את הטנק ולכן המתנו לשחר. עם אור ראשון היו במקום רס"ר ברוך וחולייתו וגם רס"ן אהרון עם צוות טנח החילוץ, מספר איציק. "קשרנו את הטנק בשני כבלים לטנקים שעמדו על הכביש התנענו גם את מנועו ובכווחת משולבים, צעד אחר צעד החל הטנק לעלות.

הטנק נחלק. "ניצחנו אותו" אומר רס"ן אהרון. גם רס"ר ברוך וחבורתו הרגישו הקלה אך עבודתם לא נסתיימה. 8 ימים ולילות היו בדרכים עד שסיימו את עבודתם ומסרו את קטע הדרך שהוקצה להם לצוות אחר, רענן יותר. הבחורים חזרו לסדנא וקיבלו לידיהם טנקים פגועים שהגיעו מהחזיתות. תוך 3 ימים הוציאו מהסדנא 14 טנקים, כאילו מעולם לא נפגעו, "כאן כבר היו לנו תנאי-עבודה וכמובן שקל יותר להתמודד עם בעיות, ולו גם בעיות מסובכות ביותר. □

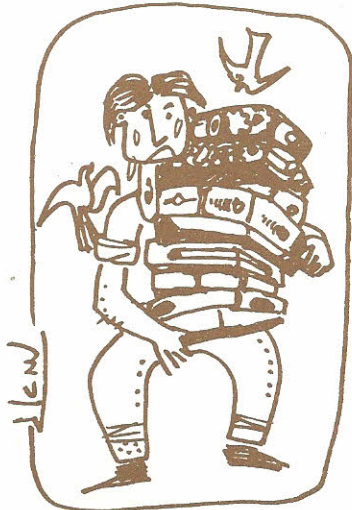

המבול צלח

דף לחיילי ועובדי המרכז

גליון מס' 2 28 אוק' 73

"אם-קחה הברזל והוא לא-פנים דלקל
 וחילים יגבר ויזרזן הזכשיר דדכמה"
 דהלות י' ה'

ועמשיז לעבו דה...

דבר המפקד

על עזרים והחסנה,

יש מספר עזרים המקילים על החיים בחחרם המקצוע שלנו ... כנת המנוע, עטיפת המכלל, המשטח להובלה והחסנה, "הכלוב" בו ארוז המתנע, הארגז הפשוט והמתקן המסובך, כל אלה חשובים, חשובים, חשובים... אורך יותר זמן ודרושים מאמצים גדולים יותר להביא, לאחסן, להעמיס, להוביל, לפרוק ולאחסן מחדש את המכלל והחלק הכבד מאשר הזמן בו עושים שמוש במכלל ובחלק לשם תיקון הכלי המקולקל ...

לכל הפעולות דעיל חשובים העזרים להגנה על החלק הרבולתו והחסנה. לכן, אנא, התייחסו כיארת לעזרי החסנה וההובלה, המלוויים את המכלל והחלק, השתמשו בהם, ובעיקר החזירו את הכושר הנמוך שהוא גם כן ממושט או "בכלוב", או על הכנה, ובקטיפה בכדי להגן על החלק בפני השחתה נוספת ...

יוזמה ותושיה, עירבנות ושימה לב לזוטות אלה ישפרו את רמת השירות של כולנו, ובהשתתפותו של כל אחד מאיתנו נצליח כנדרש...
 הנה נהרם מכשרונותינו לקיים רמת-שירות נאותה.

הייצור המקומי בתקופת המלחמה

תקופה של שלוש שבועות הינה קצרה מכדי לרתום את פוטנציאל הייצור המקומי שנותר בעורף למערכת ההספק וההצטיידות לטות ארוך. מאידך, נוכחנו שניתן לעזור בפרוטנציאל הזה לפתרון בעיות קיימות, לייצור מיידי של חפכים אבזרים או התקנים ובמיוחד בימי המלחמה הראשונים.

ראכן קיבלנו הספקת ייצור מפעלים הן 3 עד 6 ימים מיום ההזמנה. הפריטים שקיבלנו היו באיכות הדרושה, במחיר סביר וטופקו בפרק זמן קצר לאין ערוך ממשך הזמן הדרוש לייצור בימים שכתיקונם. נעשה גם ייצור של פריטים שלא יוצרו בעבר ונדרשו להצטיידות מיידי עם תחילת הלחימה.

* יחידות ההנדסה נזקקו לצרכים מצעיים להתקנים לצירוד הנדסי מסויים. כל הכמות הדרושה בועמדה לרשות היחידות הן שלוש ימים כאשר הייצור נעשה ברציפות וכלל גם עבודת לילה. ההתקנים הגיעו ליחידות עוד לפני שהיחידות נזקקו להם לשימוש מיבצעי.

* כן מסויים למקלע נדרש כדחיפות שמנעה את השגתו בכל דרך אחרת פרט לייצור מקומי. הכן הובנס מיד לייצור מקומי. בתקופת רגיעה נמשך ייצור פריט כזה כשלושה עד ארבעה חדשים. בעזרת מספר מפעלים אשר שיהפכו פעולה, תחלה הספקת הכנות הן שיטה ימים.

קיים עוד מספר רב של דוגמאות כאשר הייצור בתנאים רגילים היה נמשך פרק זמן ארוך כהרבה.

אין לשכוח שהמשק התעשייתי בתקופת המלחמה עומד בפני בעיות קשות כיוחר המבילות את פוטנציאל הייצור. בעלי המקצוע, רובם מגוייסיים. אמצעי התובלה עומדים לרשות המשק המלחמתי. רוב כחי המטחר והמחסנים סגורים. אפילו הדרושה להאפלה מקשה על עבודות הלילה. מטובר, שכל אלו לא נמנו בעד מפעלים רבים מלהארגן ולעמוד לדרושות מערכת הבסחון. ההענות והרצון לסייע לצה"ל בכל דרך אפשרית היו כבירים. יותר מזה; לא יכולנו לקבל ולהסתייע ככל אלו שפנו אלינו והציעו לנו את שרותיהם.

מתחזקות כבו הדעה והרצון לעבור יותר ויותר לייצור מקומי, ולהרחיב ולהעמיק את הייצור בארץ כך שיעמוד לשרותנו בעתות רגיעה ובעתות מלחמה, ותקטן תלותנו בגורמי-חוץ.

מזל טוב!
 לעולים בדרגות;
 רס"ר רחל,
 הסרניס אברהם, ששון ויעקב,
 ולמורים שהנציחו את ה-26 לאוקטובר
 עם הולדת בנו השני.

קוראים יקרים,

לכלכם ניתנת ההזדמנות לחרום גבלינות הכאים של "המוצלה" - מפרי עיטכם ומצלמותיכם, מכשרונותיכם ומיכלהכם. אנא, שלחו חומר (שירים, ציורים סיפורים, צילומים...) למפקדת המרכז, וציינו על המעטפה - עבור "המוצלה".

לספק נוכללים

זו תודעה

דתנו חשובה וזה מה שנתן לנו הכח להמשיך. מירב למדה בע"פ את שמות כל הפריטים המצויים במחסנה למדה את מספריהם הקטלוגיים וידעה לאתר מיד מיקום של כל פריט ופריט, ואין הדבר פשוט כפי שהוא נשמע, ומוסיפה מירב "התעניינתי כיצד מתפקדים החלקים בשדה, בציוד בו הם מותקנים הדבר יצר יותר קשר ביני ובין הפריט הקר".

חזית משותפת עם העורף

קשר, במרכז צל"מ וחלפים זו מילת מפתח. בכל שיחה עם אנשים במקום מצליחה מילה זו להשתרבב איכ" שהו. קשר. המלה על כל גווניה הרבים וצורותיה השור נות; קשר בין העובד לפריט, קשר בין העובד לבסיסו, קשר בין האדם לחברו ואפילו קשר בין המרכז והעורף האזרחי.

על קשר כזה מספר יצחק מפקד המרכז. "קרה ובזמן המלחמה חסרו לנו פריטים כמו כנות למקלעים. ענף הייצור שלנו חפש יצרן לחלקים אלה. פנינו לבתי ספר מקצועיים שנאותו לעזור לנו בייצור. גיוס התלמידים ומוריהם לעבודה יצר חזית משותפת לנו עם העורף".

דוגמה נוספת לקשר עם מסגרת עורפית נוצרה עקב המחסור במצברים. צה"ל צרך במלחמה כמויות גדולות מאוד של מצברים ומפעלי המצברים התקשו לעמוד בהזמנות. אחד המפעלים לייצור מצברים בקש ממפקדת המרכז עזרה דחופה, אחרת, כך נאמר לא יוכלו לעמוד במועד הנדרש. "שלחנו אליהם חיילים מספר, מבין חיילי הבסיס, לסיוע, ואמנם ההזמנה סופקה בזמן".

שיטה זו של סיוע דחוף בעת הצורך אינה מקובלת על המרכז. אומר מאיר סגן מפקד המרכז "רע מאוד יהיה אם, כשיטה, יאלצו לתגבר מפעלים בכח אדם בגלל שאינם עומדים במועדי ההזמנה".

היד תמיד על הדופק

כדי למנוע מצבים של חוסר פריטים דואגת מפקדת המרכז לשמור על רמת מלאי מתאימה. הזמנת פריט חדש מחו"ל אורכת כשנה וחצי ולכן יושבים אנשי המרכז תמיד עם היד על הדופק. התהליך אותנו עובר פריט הוא ארוך ומיגע. תחילה

מחסנים עצומים, קודרים וקרים. דלתות ענק נפתחות בפנינו. בפנים סדר ונקיון. שורות שורות סדורים מדפים ארוכים, עד שאינך רואה את סופם, עליהם מונחים פריטי הציוד הדרושים לצה"ל.

ציוד זו לא ההגדרה המדוייקת, גם חלפים — לטנקים על סוגיהם הרבים, לרכב לנשק ולעשרות כלים אחרים. למעלה מ-250.000 פריטי ציוד מסוגים שונים פזורים במחסנים הרבים של מרכז הצל"מ והחלפים.

שליטה בכמות זו של פריטים מחייבת מנגנון מסובך ומורכב אשר מטפל בכל הנושאים הקשורים בהספקת פריט זה או אחר לאותו כלי רכב או נשק הנוזקים לו. הספקת הפריט לידי המכונאי הנוזק לו היא השלב האחרון במערכת פעולות סבוכה עליה מפקח מחשב. כדי למנוע חסרון כלשהו, מקיימת מפקדת מרכז צל"מ וחלפים מערכת מעקב ופקוח כפולה על רמת המלאי. הנסיון הוכיח כי בעבודה זו אין לסמוך רק על המד" שב, וכי לעבודת האדם אין תחליף. גישה זו של מפקדת המרכז לנושא האנושי נתנה פירותיה בתקופת המל"חמה והתקופה שלאחריה.

העיקר בעבודה זו התודעה

חלק ניכר מכח האדם המצוי במרכז מורכב מגברים שעברו את שנות ה-50. אמנם כוחם עדיין במתניהם אך הגיל עושה את שלו וקשה להם. למרות זאת פעלה מסגרת המרכז על כל שלוחותיה, ויש לה רבות כאלה, באורח שוטף, במשך 24 שעות ביממה. האנשים התחלקו לשתי משמרות בנות 12 שעות עבודה כל אחת. עבדו 12 שעות אך שהו במקום 24 וזאת משום שהמשמרת שסיימה את עבודתה נשארה ללון בסמוך למקום העבודה. האנשים פרשו מזרנים על הרצפה הקרה במחסנים ושם ישנו כאשר גלגל מרכוב של טנק משמש להם כר.

לא רק גברים יש במרכז. גם חיילות יש, ואם עבודתם בזמן רגיעה היא עבודת פקידות או מחסנאות הרי שבזמן המלחמה הפכו לחלק מהמערכת עד שלא ניתן היה לחוש כי נשים הן. מספרת מירב, סמלת צעירות המשרתת במפקדה.

"בזמן המלחמה עבדנו יחד עם הגברים ועשינו כל עבודה שהיתה".

"היתה לנו תודעה שאנו עוזרות למאמץ הכללי, שעבר

חמה" ואומנם הסתבר שהשלוחות, חלקן מאולתרות, שהיו בקרבת שדה הקרב היו כסם חיים ליחידות החימוש בחזית, אשר צרכו חלפים בכמות ובקצה מפתיעים. יחידה כמו X הגיע לצריכה של כ-7000 פריטים.

מעשה בבחור עקשן

"אספקת מכללים ליחידות שמשה רק מרכיב אחד ברשת הפעילות של היחידות" אומר סרן אלי מהמרזא. "אחד התפקידים שלנו במלחמה היה גם איסוף ציוד בלאי ואיסוף ציוד תקין שנשאר אחרי היחידות".

לא אחת נאלצו יחידות לנוע קדימה במהירות. כדי לשחרר מהדאגה לאיסוף המכללים, ולאפשר להם להתמקד בנושא התנועה מהמקום, הקמנו צוותים מיוחדים שגנו אחרי היחידות, מצויידים במשאיות בעלות מנוף. צוותים אלה אספו את כל הציוד שנותר אחרי היחידות. הציוד מויין, חלקו הועבר כבלאלי וחלקו נדחף שנית ליחידות החימוש".

"ציוד הגיע ליחידות תוך שלושה ימים בדרך כלל, אך היו מקרים שפריט מסויים היה חסר במלאי והיה צורך להמתין לו שבוע. היה מקרה אחד של בחור עקשן מאחת החוליות הטכניות של חיל החימוש — מספר דוד. "בחור זה חיכה למנוע ישב לנו על הראש שבוע שלם ולא זז מאתנו עד שהגיע המנוע, כשהגיע לקח אותו ונסע עמו ליחידתו "אלה היו מקרים קיצוניים" אומר יצחק מפקד המרכז "עלי לאמר כי לא ידוע לנו על טנק שלא תוקן מפני שלא היו חלפים".

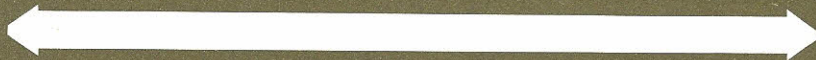
יש להזמין, אחר יש לאתרו ברגע שהוא מגיע ארצה לנמל. יש לברר באיזו אניה הוא מצוי, ובאיזה מכולה. מקפידים על הפריקה, על זיהוי הפריט, והדבקת תו הזיהוי. המחשב מוזן בנתוני הפריט כך שתוך זמן קצר ביותר אפשר לאתר את מיקום הפריט.

למשך הזמן של איתור הפריט יש חשיבות עליונה כאשר מדובר בצריכת כמויות של פריטים כפי שהיה הדבר במלחמה. למרות שמרכז צל"מ וחלפים היה מאורגן למקרה כזה זמן רב מראש היתה צריכת החלפים עצומה.

כדי לא לעמוד בפני הסתערות בזמן מלחמה, הקימה מפקדת המרכז בסיסי משנה סמוכים לקוים ואף דאגה לציידם במלאי חלפים — הדבר מונע קווי אספקה ארוכים ופגיעים. "כמו כן", אומר מאיר "פזרנו ביוזמתנו חלפים ליחידות שהיו בקוים עוד לפני המל-

מחיפה לקהיר וחזרה

הביתה לחופשה. ביום ו' שלפני המלחמה יצא בן אבו עם מיכלית-מים ריקה עד לתעוזים, חזר והביא מים ליחידה. בדרך לא חש בשום תכונה מיוחדת. כשחזר בשעות הצהריים כינס המפקד את אנשיו והודיע להם כי קרוב לודאי שתפרוץ מלחמה. היה דרג-כוננות גבוה. הכל עסקו בניקוי הנשק האישי וטיפול בו. המפקד אמר כי מי שרוצה לצום, יכול לעשות זאת. אך למעשה מבחינת המצב, מתבטל הצום ויש להמשיך בעבודה, לסיים את כל עבודות התיקונים של כלי הרכב שהיו בסדנא. צריך היה להוציא את כלי הרכב שהיו, ומשום כך המשיכו הכל בעבודה מאומצת בליל כיפור וגם למחרת היום.

ביום הכיפורים בשעה 8 בבוקר צריך היה בן אבו לצאת במכונית לרפידים, להביא משם חלפים שהיו דרושים לעבודת הסדנא. אולם הנסיעה בוטלה. במקום זאת ירד בקומנדקאר לערוך סיבוב בתעוזים, לשאול מה מצב הרכב שם ואם יש צורך בתיקונים קלים, להעמיד את הרכב במצב תקין. הוא לקח עמו חוליה טכנית שמנתה 3 אנשים ויצא לדרך. בתעוזים בדק מספר כלי-רכב, תיקן את אלה שנוזקו לתיקון. "לא חשתי בכל אוריה מיוחדת של כוננות. החברה בתעוזים ישנו, צמו, התפללו או עסקו במלאכות אחרות. לא האמנו שדוקא ביום הכיפורים תפרוץ מלחמה".

בערך בשעה 11.30 חזר בן אבו ליחידה שלו. האנשים ירדו מן הרכב אך ציוד וכלי-תיקון הושארו על המכונית. זמן מה לאחר בואו נתקבלה הודעה שיש לקחת חוליה של מתקני גנרטורים, לצאת לאחד המוצבים בתעלה ולתקן שם גנרטור שיצא מכלל שימוש. "אכלנו צ'יק-צ'אק וירדנו מיד. המפקד הודיע לנו שעלינו לחזור לפני השעה 4 אחר הצהריים. יצאנו לדרך ועדיין לא חשנו באוריה של כוננות. נסענו בכביש המיתלה עד למוצב שעל יד המזח, סיימנו את התיקון ווידאנו שהגנרטור פועל כשורה. לפני שיצאנו לדרך עלינו לתצפית ובחנו את קו המים מעברו השני. ראינו כמה קצינים מצריים משקיפים מעל מגדל התצפית שלהם. לעברנו. ירדנו מהתצפית, נכנסנו לשקם ושתינו משהו, אחר עלינו על הקומנדקאר, נסענו כמה מטרים כדי להסתובב ולצאת בכיוון לדרך, לשוב ליחידה. זה היה בשעה 13.55" — נזכר בן אבו.

על דבר אחד מצטער שלמה בן אבו, רווק בן 21, המשרת כיום בסדנה צפונית כבוזח רכב. שלמה משרת בצבא הקבע ודרגתו רב סמל. אילו היו מאמנים אותו בחיל-חימוש בנשק על כל סוגיו, יתכן שהיה יכול להיות לעזר רב יותר כשנתקע ביום הכיפורים במוצב שליד המזח בתעלה, היה נלחם טוב יותר. בהיותו מכונאי מנעוריו, כשעבד כנער במוסך "פורד" בחיפה, עבר טירונות קצרה והועבר לחיל-חימוש. "בסך הכל יריתי בתקופת האימונים אולי 20 כדור ברובה צ'כי, כמה צרורות בתת-מקלע ערוי וזה הכל. במוצב, העבירו אותי תחת-אש מצרית כבדה וצפופה קורס מזורז במקלעון ובמאג. אילו הייתי מאומן יותר — היה הדבר טוב לצה"ל וגם לי" — הוא אומר.

לאחר הטירונות הועבר בן אבו לפלוגה טכנית בסיני, שם עמדו להקים סדנא. אחרי מלחמת ההתשה היו המכונאים עוסקים במקום בתיקוני-רכב שהודמן ובן אבו היה עד להתפתחות די מהירה של המקום, עד שהביאו הוא וחבריו לסדנא המאול-תרת צינורות ממקום כלשהו, הקימו סככות וקיימו במקום גם ביקורות-רכב, טיפולים מונעים ועסקו גם בתיקונים מסוג ככים יותר. עד פרוץ הקרבות היה בן אבו בסדנא זו, שתחילתה 12 איש, שחיו במקום כמו אינדיאנים ב-2 אוהלים וקרן, עבדו בסופות-חול ובלי תנאים, בלי כלי-עבודה מתאימים".

"ראינו את המצרים משקיפים"

כאן, בסדנא זו הגיע בן אבו לדרגת סמל ראשון וזכה לראות כיצד היא מתפתחת, נוספים אנשים, נוספה חוליה שעסקה בתיקון גנרטורים, חשמלאים, חולית רק"מ ועוד. נוספו מקומות מגורים, מטבח מפואר, הוקם גם מועדון לבילוי שעות שלאחר העבודה, היה נשק במקום וגם אופטיקאי שעסק בשיפוץ משקפות. בקיצור — המקום היה תוסס, מענין ופעיל. "היינו עובדים עד שעה 10 בלילה. המפקד שלנו אמר כי אם לא עובדים עד עייפות טוטלית — חושבים על הבית וזה לא טוב".

בן אבו נזכר במפקדו, אבנר בן יוסף, שהגיע למקום כסגן, הועלה לטרן ונפל במלחמת יום הכיפורים. 4 ימים לפני המל-חמה נתקבלה הודעה על כוננות ולא התירו לחיילים לצאת

"הפגזה שלא היתה כמוה"

ממש אותו רגע יצא לעברם אחד מסמלי המעוז והודיע להם, כי יש להכניס את הקומנדקאר לעמדה ולהיכנס למוצב. "הודיעו זה עתה על כוננות-ספיגה ואין לעמוד בחוץ. לא תוכלו לחזור ליחידה" — אמר. בן אבו ואנשיו נכנסו למעוז ודקות אחדות לאחר מכן זיכו אותם המצרים בהפגזה כבדה. המלחמה התחילה.

בן אבו אינו יכול שלא להיזכר בצער על. כי לא היה מאומן יותר בכלי-נשק. "עברנו קורס מרוכז ומזורז בכלי-הנשק שהיו במוצב. תפסנו מיד את מקומם של חיילים שנהרגו או נפצעו. באחת העמדות נהרג סמל המעוז. לא ידעתי מה זאת מלחמה והנה בא לי הדבר בבת אחת. הגשנו עזרה לפצועים והיה לנו הרוג אחד. חייל אחר לקה בהלם. אחר כך, לקראת הלילה שככה האש והשתרר שקט. ב-2 לפנות בוקר הגיע למוצב טנק שלנו והוא נטל עמו את ההרוג ואת הפצוע".

בקשר הודיעו שביום א' יבואו לחלץ את האנשים מן המוצב, אולי גם לתגבר את המעוז. ביום א' החלה שוב הפגזה כבדה ושוב החלו אנשי החימוש להפעיל את המקלעון ואת המאג. "הציבו אותי להשקיף על אחד הגשרים שהקימו המצרים ולטווח אותם. וכך לחמנו יחד עם אנשי המוצב. שמרתי ממקומי על הנעשה ויריתי כשנתגלה לי משהו שיש לירות בו. ישבתי ביום ובלילה עד יום ב' בצהריים, כאשר החלה הפגזה שעוד לא ידענו כמוה. בעמדה שלי נפצעו 4 אנשים. חטפתי הדף והייתי בהלם כמעט שעתיים, בערך עד שעות הערב. בכל זאת הרגנו במצרים, ירינו בהם, רימונים. בקשר, שעדיין פעל, אמרו לנו שהנה הנה מחליפים אותנו, אך טנקים לא הגיעו ותגבורת לא באה גם היא. היו כמה מטוסים שלנו שהפציצו את ריכוזי המצרים. במוצב היו בתחילה 20 איש, בפעולה ממש נשארו

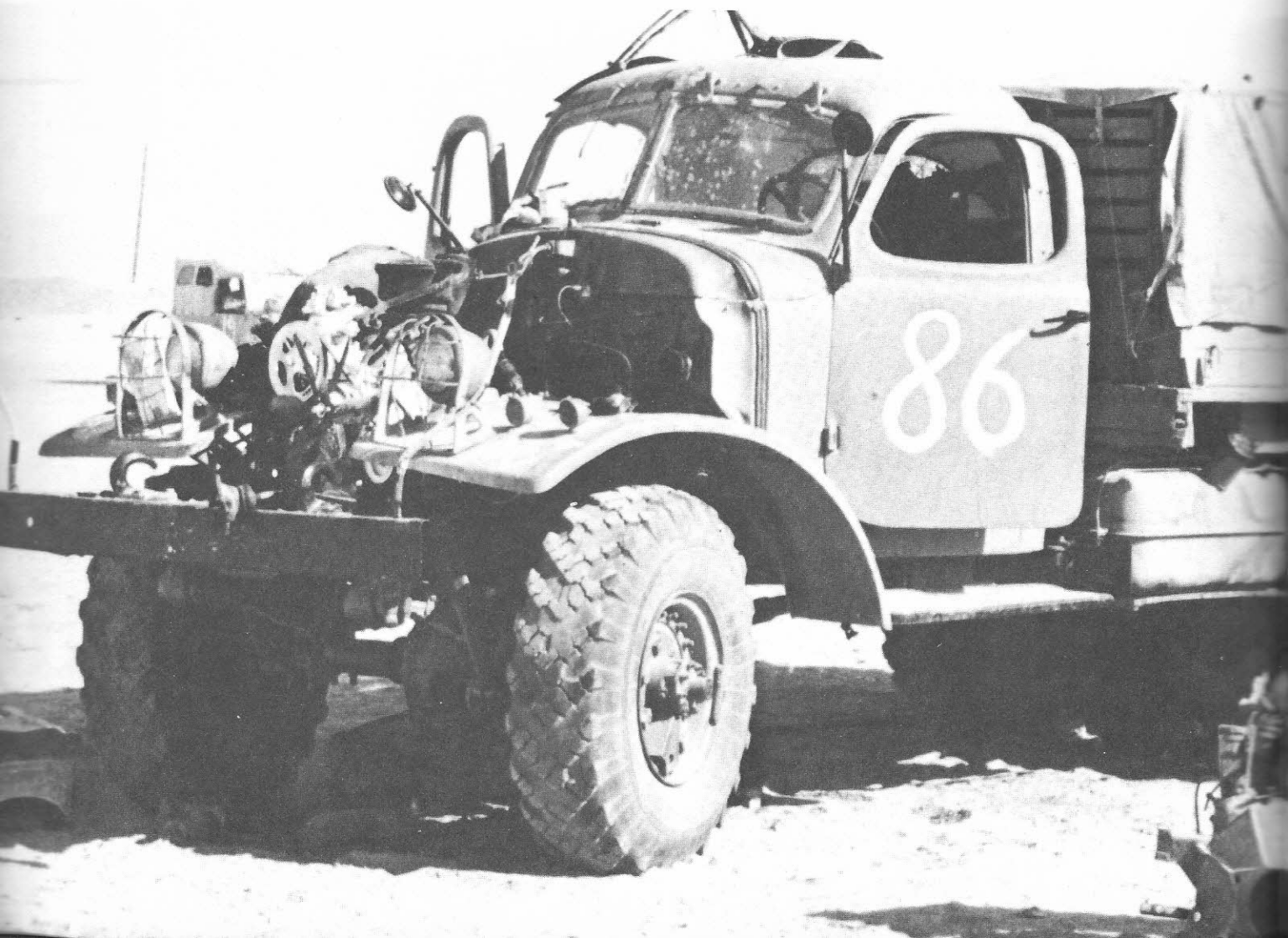
הרבה פחות. היו לנו הרוגים ופצועים. באוכל לא נגענו. מי יכול היה לאכול?"

ביום שני לפנות ערב, כשההפגזה היתה בעיצומה, נכנסו האנשים לבונקר, שכן כמה טנקים מצריים נכנסו למוצב והחיי-לים ירו פגזי בזוקות. מכשיר הקשר פעל עדיין והאנשים ביקשו תגבורת. הבטיחו שהתגבורת תבוא בלילה ולא הגיעה. האנשים המתינו עד לבוקר יום ג' ולא הגיעה תגבורת. בשעה 10 לפני הצהרים כבר אולה כמעט התחמושת בבונקר. בלילה נהרגו שניים.

"לא היתה אוירה של פחד. חכיבו. לא ידענו מה יעלה בגורלנו. חשבנו שכולנו נמות. לא האמנתי שאצא מכל זה בחיים. ישבנו בבונקר וירינו. רצינו לשמור על הבונקר עצמו. למאג נגמרה התחמושת. נותר לנו רימון-יד אחד ששמרנו אותו במקרה והמצרים יפרצו פנימה" — משחזר בן אבו את מה שעבר עליו.

התייעצנו והחלטנו להכנע

ביום ג בבוקר התחדשה ההפגזה, בן אבו שאל את סמל המעוון מה יהיה אם תגמר התחמושת והמוצב יכותר ולא תהיה ברירה יהיה צורך להיכנע, האם יכבדו המצרים את

למשרד ורשמו את פרטינו. נתנו לנו לאכול ולשתות, כאילו פינקו אותנו. אחר העלונו לאוטובוס והעבירונו לכלא קהיר.

התעללו בנו ללא סיבה

בכלא בקהיר, מספר בן אבו, החלו המכות. "הם התעללו בנו. סתם כך, ללא כל סיבה. ללא חקירות. היכו אותנו בכל הבא ביד. באזיקים, בבעיטות, במקלות. כל יום וכל לילה. הם היכו אחדים מאיתנו למוות. חודש ושבוע הייתי בשבי, יחד עם שני אנשי חולית הגנרטורים. הסוהרים היכו אותנו כשלא היה קצין בשטח. פחדנו להתלונן, ידענו שהם ינקמו בנו על כך. הם היכו אותנו עד שבועיים לפני ששיחררו אותנו. אנשי הצלב האדום באו אלינו 3 ימים בלבד לפני השיחרור".

בן אבו חזר לארץ ונתקל יחד עם חבריו לשבי בפרחים שהגישו להם חיילות, לקחו אותם לבסיס צבאי סמוך ושם התרחצו וקיבלו בגדים נקיים. ראש הממשלה באה לקבלם וגם שר הבטחון. "היה פסטיבל שלם סביבנו. צילמו אותנו בטלוויזיה וכתבו עלינו בעתונים. הרגשנו חשובים מאד שהאומה רוצה ביקרם. היה נעים לבוא הביתה בצורה כזאת. איננו רוצים ביחס מיוחד. בסך הכל עשינו את חובתנו. נלחמנו עד שלא היתה ברירה והלכנו בשבי.

הכניעה, לא יירו באנשים שבמעוז. הסמל לא ידע מה להשיב, אחר הרהור שני אמר כי המצרים יהרגו את כל האנשים. מבחוץ שמעו האנשים את החיילים המצרים שקראו להם, בערבית, להיכנע. בשעה 3 אחר הצהרים שמע אחד החיילים שבמעוז את קולו של קצין מצרי שדיבר צרפתית. כיוון שידע שפה זו, נכנס החייל שלנו בשיחה, בצרפתית, עם קצין המצרי. הקצין המצרי הבטיח, שאם האנשים במוצב ייכנעו — לא יאונה להם כל רע.

"המצב שלנו היה בכל רע. מכשיר הקשר לא פעל. התחמושת אזלה והיו לנו הרוגים ופצועים. שוחחנו ביננו והחלטנו להיכנע. המצרים השחילו לנו פנימה רימונים וכל הבונקר היה אפוף עשן כבד וסמיך. לא נותרה לנו ברירה. הבחור שדיבר צרפתית ניהל את המו"מ עם המצרים והם שוב חזרו ואמרו שלא יהר-גונו אם ניכנע".

יצאנו החוצה. היינו 15 איש כשאחדים ביננו פצועים. מי שיצא ונשקו עמו, באו אליו המצרים ולקחו ממנו את הנשק. הם בדקו אותנו. התנהגו אתנו יפה. היו בסדר. היו שם קצינים בכירים. גם רופאים. העבירו אותנו לעיר סואץ, לשבי. בדרך לבית החולים התנפל עלינו אספסוף שרצה לחסל אותנו. החיילים שליוו אותנו הגנו עלינו, היו אומרים לנו להתכופף, שלא יפגעו בנו האבנים שהאספסוף ידה בנו. לקחו אותנו

סא"ל חיים, הפך מזמן למושג בחיל החימוש, מעטים הם אנשי החייל שלא נתקלו בדמותו הכבדה במקום זה או אחר. היום הוא עסוק בחילוץ טנק שקוע בבוצ באזור הדרום ולמחרת יכול הוא לעסוק בבעיה דומה ברמת הגולן. גופו כאילו תוכנן לעבודות החילוץ. ידיו חסנות, גופו מוצק. בקיצור איש חימוש "גזעי".

דמותו בעלת השפם האדיר מוכרת ואין לו צורך להציג את עצמו. מזה 23 שנים קשור חיים בצה"ל. תחילתו לא היתה בחיל החימוש, זו הנקודה היחידה שנדלג עליה, גם חיים עצמו מתייחס לתקופה זו כאל עבר רחוק "אבל בכל זאת השריון קרוב לחימוש" אומר חיים שכן בתחילת שירותו היה "פייטר" ידוע בגייסות השריון.

דמותו של האיש האפור

חשוב להיות בצה"ל

כאשר שוחרר חיים, נוכח כי דבר מה חסר לו. שירות המילואים הראשון לאחר השחרור הבהיר לו את החסר — חיים התגייס שנית והפעם לצבא הקבע. נתמנה לסמל טכני וכעבור שנה הועבר לחיל-החימוש "ומאז אין בעיות". לא בעיניני הצבא ואף לא בבית.

"יש לי אשה שהיא מיוחדת במינה, כל מה שאני רוצה, במסגרת הצבאית — הולך, והיא לא מתערבת. בשאר הדברים — אני מפסיד. אולם היא מבינה. מעולם לא אמרה שקשה לה בבית כי לא תמיד אני מצוי בו. היא מקיימת את משק הבית, מחנכת את הילדים ואלה לא באים בטענות. היא יודעת שאני מאד אוהב את הצבא. כבר עמדתי לפני השחרור, אך כעת, יותר מאי-פעם — חשוב להישאר בצה"ל ונשארת".

לא קשה להוציא משלוותו. הוא טפוס נוקשה ומחוספס כלשהו, אבל כאשר הוא צוחק, הרי מתגלגל צחוקו העמוק מכל לבו הגדול והחם.

משהו מן הילד

חיים, הוא קודם כל אדם, דואג לחייליו כאב מסור ויותר מכך. לכן ברורה כל כך התופעה שחזרה ונשתנתה כל זמן השיחה עמו, כל אחד שנכנס מיד הכירו נגש אליו טפח על שכמו בחיבה, טפיחה הפכה לחבוק וכעבור דקה קשה היה להפריד בין השניים שישבו קורנים משמחה מספרים עוללותיהם זה לזה.

יש בו, בחיים, משהו מן הילד, תמימות ילדותית כלשהו, אמונה באדם, אמונה שעדיין לא הופרכה. מסור הוא לעבודתו ללא גבול, כאשר סבור היה, בתחילת דרכו החימושית, שהמטען המקצועי שלו אינו מספיק, הציע להכנס לפנימיה של בית הספר הטכני של חיל-האוויר וללמוד שם.

מה לחימוש בשיריון ולחיל האויר, התשובה פשוטה. אותה תקופה הותקנו בטנקי השרמן הותיקים מנועי "קונטיננטל" רדיאליים. מנוע דומה לזה היה מותקן במטוסי האמון דאז מדגם "הרוורד" ומכאן שהידע המקצועי במנוע זה מצוי היה בידי חיל האויר.

מסמל טכני — לקצונה

תשעה חדשים שהה בחברת נערים בני 16—17 ולמד את הנושאים ברצינות וביסודיות רבה כדרכו. "זה לא הפריע לי, הנערים הללו, והתנהגתי אתם כמו בבית ספר רגיל. כשהם העתיקו — העתקתי גם אני. ועזרנו האחד לרעהו. היה מענין מאד אותה תקופה" — נזכר חיים. מבית ספר זה הועבר לבסיס הדרכת שריון שם לימדו מקצור-עות שריון. ולאחר מכן שירת כסמל טכני בגדוד 82, משם לתפקיד רם יותר: מפקד מחלקת חימוש גדודית. פרצה מלחמת קדש. חיים עובר מטנק לטנק ולומד היטב את תכונותיו וכושר ביצועיו. לאחר קדש היתה הדרך לקצונה פתוחה לפניו.

להמתיק את חיי הצוות

השנים חלפו וחיים עושה דרך ארוכה עד שהוא חוזר סוף סוף לגייסות שריון כקצין אחזקה גייסי ומאז — דרך מלחמת 6 הימים מלחמת ההתשה ומלחמת יום הכפורים — הוא שם. זה אומר הרבה מאד כאשר יש לסייע לגורמים הטכניים במפקדת קצין חמוש ראשי. לכתוב הוראות, על יסוד מעקבים ומחקרים, כיצד לטפל בטנקים, איך לקלוט אותם והכל תוך שיתוף פעולה עם תורת חיל-שריון הכוללת פיתוח טנקים ושירות-נוחות — כן, מתן נוחות ליושבים בתוך הטנק, גם זו תורה ותורה חשובה מאד. המגמה של הנסיון להמתיק ולו גם במקצת את חיי הצוות

הצמוד לטנק, מניעה מוחת רבים להעלות רעיונות, לפתח ולנסות להגשימם. כך למשל נולדה, תוך כדי חיפוש דרכים לפינוי טנקים פגועים, העגלה המשמשת כיום לפינוי טנקים שנפגעו. אין צורך בטנק חילוץ. כל טנק מבצעי מעלה את הטנק הפגוע או השרוף על העגלה והוא גורר את הפגוע ואת העגלה כמובן, לכל מקום. אין זה חשוב אם הפגיעה בטנק קשה ביותר. העגלה נכנסת מתחת לטנק וכך מעלים וגוררים אותו. אחרי מלחמת ההתשה משתתף סא"ל חיים שוב יחד עם קציני מפקדת קצין חמוש ראשי בהוצאת הוראות טכניות לאנשי הגייס והפיקודים, "היתה בשנים האחרונות קליטה עצומה של טנקים ויש תקן מה צריך להיות על הטנק וכן תקנים רבים אחרים ויש לפקח שהכל יעשה כשורה. גם במחסני החרום. וישנן הוראות ברורות כמו למשל שכל צוות טנק חייב לקבל שני מקלעים. ואני לא יודע מדוע באים היום וטוענים שלא היו מקלעים. מקלעים היו, ובכמויות ניכרות במחסני החרום. הצוותים קיבלו טנקים ערומים? זה נכון. הם חימשו אותם ולא חיכו. המפקדים שאלו מה חסר — ואחר אמרו: סע - לא דיווחו שאין מקלעים. באו צוותים והסיעו את הטנקים. היו סבורים שיותר מאוחר יתארגנו. רק מקלעים לא לקחו! גם משקפות לא לקחו!".

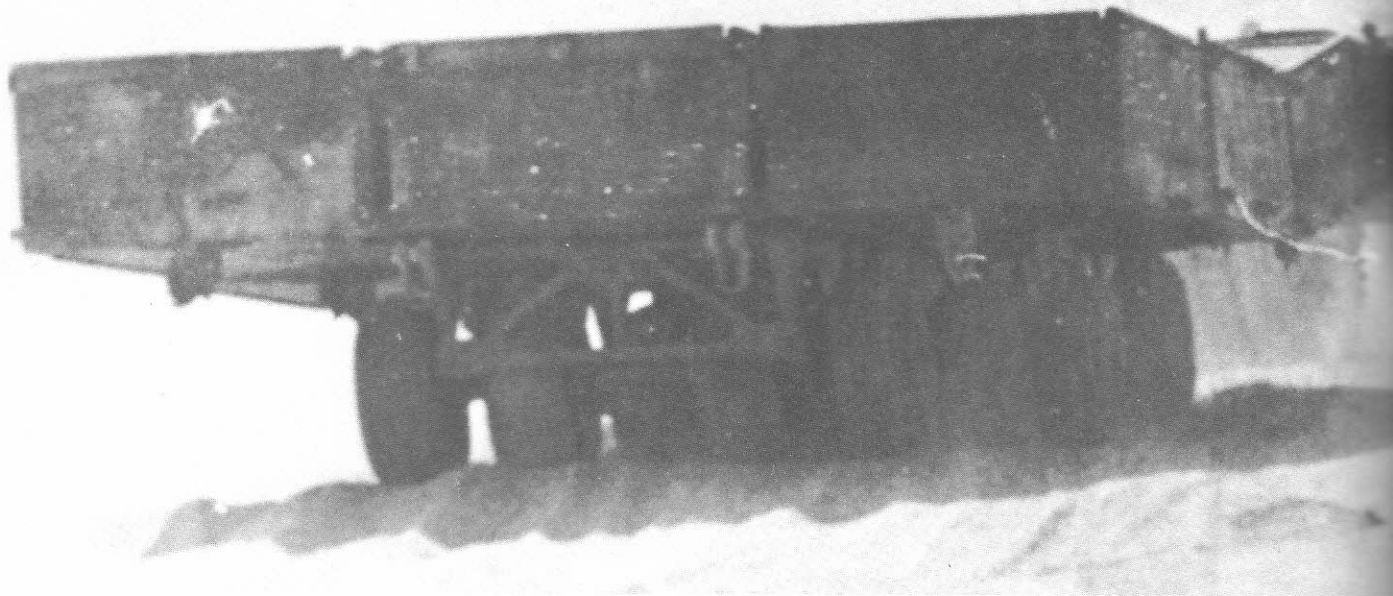
בני פתח לי את הדרך

הכוננות החלה אצל חיים עוד בראש השנה כאשר עסק בשילוח חטיבה לצפון. ביום שישי ערב יום הכיפורים היו כבר ידיעות מהימנות על ההתקפה המיצרית-סורית הצפויה להפתח ביום הכיפורים בשש לפנות ערב.

"שלחתי את החוליות הטכניות שלי לאחד הגדודים, לבדוק את הטנקים שנשארו שם. וגם למקום נוסף היו צריכות להגיע לבדוק טנקים. צוותים עדיין לא היו. החוליות הטכניות יצאו בשבת לפנות בוקר כאשר הגיעו לאזור ספגו הפצצה מהאוויר. החוליות הטכניות נשארו אומנם במקום, אך לא הספיקו לעשות דבר. קבעתי עם הבחורים מיפגש ב X והם הגיעו לשם ביום א'. היתי בדרכים. אירגנתי שיירות של טנקים ועסקתי גם בפינוי הצירים מטנקים שנתקעו. תיקנו כלים ושלחנו אותם קדימה. לפי הנחיות של קצין החימוש הגייסי פעלנו בשטח וחילקנו את הצירים. 96 טנקים החזרנו לכשירות בימים

האלה. האנשים שלנו עבדו 24 שעות ביממה, בקושי נתנו להם לנוח קצת. 17 איש היינו ועבדנו עד כלות הנשמה". בעת שהצליחה היתה צריכה להתבצע, היה חיים מופקד על הגשרים שהיו צריכים להגיע לתעלה. "ואתה יודע מה" הוא אומר "הצנחנים נעו לפנינו מטהרים את הדרך, חשופים ללא הגנת השריון ובני היה ביניהם, צנחן, הוא שפתח לי את הדרך לתעלה כשבאתי עם הגשרים. כרגע נמצא בנו בבית החולים הדסה לאחר שנפצע בקרבות אלו.

בשקט על הסיפון ומטפל במנוע. משסיים הזיז את הטנק מטרים אחדים. הטנק עוד לא נעצר ופגז בקול רעם אדיר במקום בו עמד הטנק דקה קודם לכן.

ארבע במקום עשרים וארבע

סא"ל חיים היה אחראי לכך שהרפסודות תגענה לתעלה. זו בעיה לא פשוטה. אלה כלים כבדים מגושמים שטנקים גוררים אותם וכמובן לא חסרות בעיות, אבל האם היתה לנו ברירה? גררנו את הדוברות ובעת סיבוב נקרעה אוזן הגרירה ואי אפשר היה להמשיך ולגרור. החלפנו טנקים וזה עיכב כמובן את התנועה. הכבישים הצרים עיכבו עוד יותר. רכב רב היה תקוע בצידו הדרכים. כולם נעו על ציר אחד ציר-עכביש והכל זרם דרכו: אספקה, תחמושת, טנקים ומה לא. ואתה לך והעבר את הגשרים. הגענו באיחור. איחור של 24 שעות לפחות. אני הייתי אחראי מבחינה טכנית. תוך נסיון לפתור בעיות כשהן מתעוררות, כולל קריעת הגשר, והכל תחת הפגזה. מפעילי הציוד טענו שכדי לתקן את הגשר דרושות 24 שעות. אני התחייבתי לאלוף הפיקוד שתוך 4 שעות נתקן אותו. טעיתי בהערכתו ב-15 דקות. תוך ארבע שעות ורבע היה הגשר מתוקן.

סא"ל חיים הוא, בעל נסיון, וכאשר הוא אומר כי "המלחמה הזאת הוכיחה הרבה מאד לאנשי השריון, נצבר ידע רב. פעם היו אומרים — אין כיבוש בלי חימוש — היום זה נכון עוד יותר". האמינו לו.

כאשר מדבר חיים על בנו, מתמלאות עיניו דוק של לחלוחית, אך רק לזמן קצר, מיד הוא מתקשח ומצית סיגריה, בידיים רוטטות, על מנת לכסות את סערת רוחו.

התפללנו שהפגזים לא יפגעו בנו

כפי שצינו קודם, לא קשה להוציא את חיים משלוות רוחו, אבל להוציא ממנו משהו על פעולתו במלחמה זו קריעת ים-סוף.

נטלנו איפה, אחד החיילים ששירת יחד עמו במלחמה, על מנת שיספר לנו מעט על האיש.

"לגבי דידי", אומר סמל יצחק, חיים הוא אליל!

האין זו קביעה קצת חפזה? "לא" עונה הוא בלהט האופייני לו "לו היית נמצא יחד אתו באותם מצבים בהם נמצאתי אני היית גם אתה הופך למעריצו".

"למשל? אתה רוצה דוגמה?" בבקשה, טנק החילוץ שלנו נתקע בגלל תקלה טכנית במנוע. הדבר היה על גבעה חשופה לא רחוק מהעיר סואץ. כדי להגיע למנוע נאלצנו להעלות את המנוף. רק התחלנו בעבודה ומיד התחילו ל"טפטף" עלינו פגזים. הפגיעות קרבו והלכו ומצבנו החמיר מרגע לרגע.

נכנסנו לתוך הטנק והתחלנו להתפלל שהפגזים לא יפגעו בנו. באמצע ההפגזה, כאילו הפגזים כלל לא מתעופפים באויר מופיע חיים "מה הענינים"? הוא שואל. ומשקיבל את התשובה עלה לטנק העלה את המנוף הרים את מכסה המנוע ותוך דקה אתר את התקלה. כולנו עמדנו בחוץ רועדים מפחד והוא יושב

תקון טעות

קורא יקר!

בעת הכנת הכתבות לחוברת זו, חלה טעות בניסוח משפט הפתיחה למאמר "במרכזי השיקום העבודה כרגיל" (עמוד 66).

הנוסח הנכון למשפט הפתיחה צריך להיות:-
"במרכזי השיקום של מטכ"ל/אג"א, משקמים טנקים, מכשירים אופטיים וארטלריה בד בבד עם נשק, רכב, נגמ"שים וזחל"מים".

העורך !

במרכזי השיקום העבודה כרגיל

"כל אחד חשוב"

המאפיין את העבודה בסדנה היה העומס הרב. לא רק קומץ אנשים משך בחוטים ונשא על כתפיו את המעמסה הכבדה הזו. נכון הוא כי אילולא הם "העסק" לא היה זו אומר אוריאל, מפקד המרכז. אך למעשה תרמו כולם. לומר את האמת אלו שעובדים כאן, עבודת קבע רואים משימתם כדבר חשוב ביותר למדינה, ולא רק מפני שהמשכורת היא כך או אחרת. מפני שיש להם עניין עם טנקים. וטנקים זה חשוב למדינה. זה יוצר אצלם מוטיבציה. אנשים ראו את בית הקברות של הטנקים הפגועים זה עורר בהם מוטיבציה. אנשים עבדו בלילות כדבר מובן מאליה. שכבו על מטרונים לצד הטנקים. צוותים נשלחו לשדה ופעלו כחיילים לכל דבר.

מוטיבציה של מבוגרים

שאלנו את מפקד המרכז — אוריאל מה בעצם אתה דורש מאנשיך?

אני דורש אחריות, רמת-איכות, קצב עבודה כך הוא אומר לנו בשקט. הוא אינו מתרגש. רגיל לחבורות של מבקרים מכל הסוגים המתפעלים מהבסיס. נכון, התעשייה הצבאית והתעשייה האווירית, בשמע קולם באמצעי התקשורת, כאן בשמע יותר קול העבודה, קול הרצינות וקול המוטיבציה. מוטיבציה, מה זאת מוטיבציה במקום גדול כאשר האדם משתחק בין אלפי העובדים והמכונות? מוטיבציה זה כאשר אתה יודע שהטנק שיצא מכאן — ויצאו רבים רבים — מוסיף עוצמה לצה"ל.

טנק משוקם שיצא מכאן יחליף את זה שנפגע. זוהי מוטיבציה של אנשים מבוגרים, של אנשי מילואים ששבתו מעסקיהם ושל קצינים "המוכנים לשרת רק כאן".

מרכזי שיקום יש לו לחיל החימוש, במרכזים אלה משקמים טנקים, מכשירים אופטיים וארטילריה בד בבד עם נשק, רכב, נגמשים וזחלמי"ם. במסגרות אלה מועסקים אלפי עובדים. חלק ניכר מהם אזרחים עובדי צה"ל.

כשאתה מבקר בבסיסים התרשמותך היא מהגודל, מההיקף של הפעילות, מאוירת הפעלתנות במקום. קצב העבודה הנראה לעיני המבקר הוא מדהים, נראה כמתיש אך אוריאל מפקד מרכז השיקום לטנקים אומר "העבודה, שום דבר מיוחד", אנו רגילים בכך ומאמינים בעובדינו שיוכלו לעמוד בקצב זה".

"תכנית חירום לשיקום טנקים"

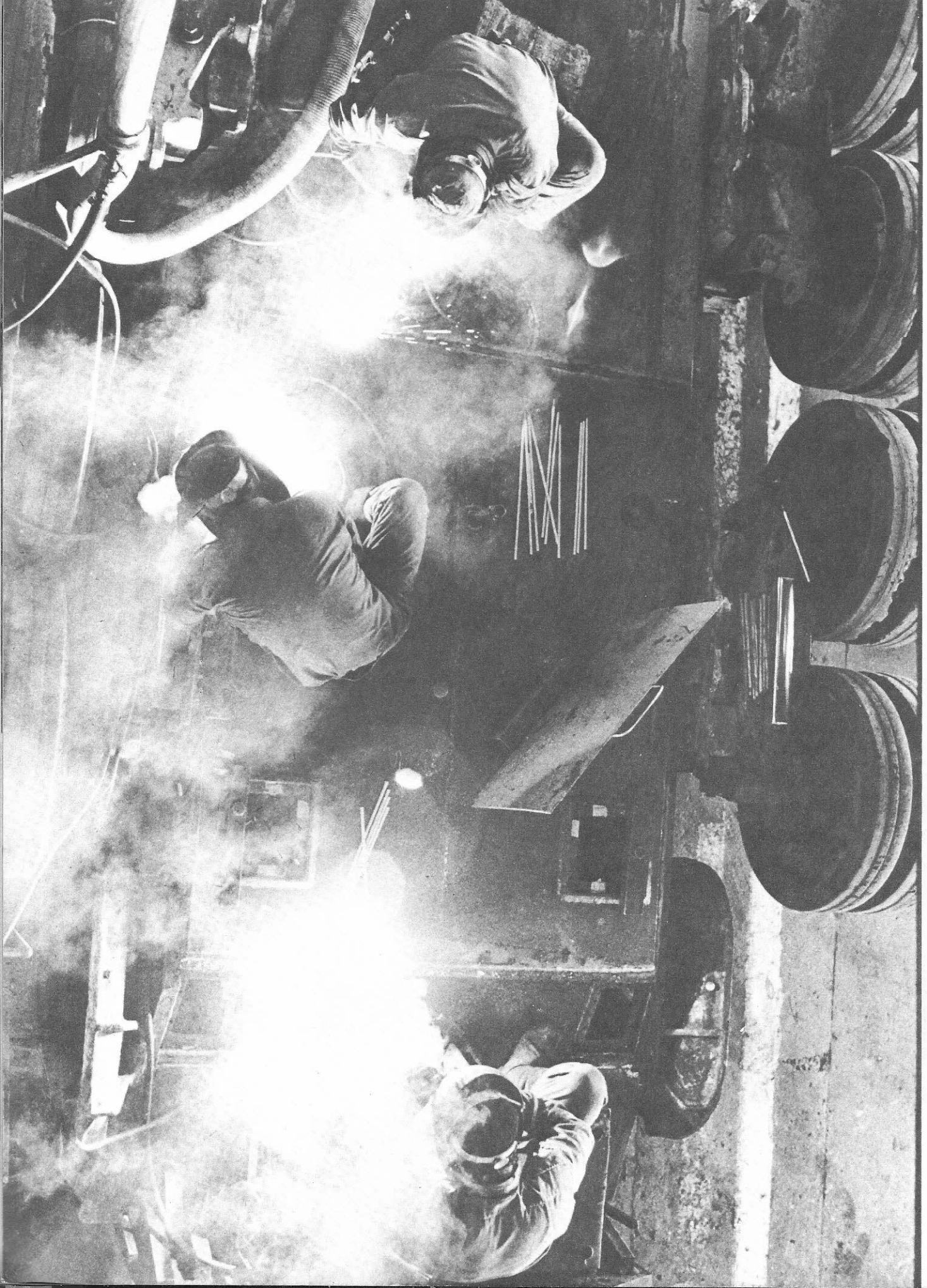
סדנה. רעש, המולה, טנקים, עשן, אבק. כבישי האספלט מחוספסים בסימן שרשראות טנקים. צלליות אפורות ממתכת ממלאות את חלל הסדנה. מפקד אותה סדנה גדולה ואימתנית הוא דווקא אזרח צנוע בן 50 דינמי ככספית, גרבינר שמו. בשבת בבוקר הגיע לסדנה. "התארגנו מבחינת ריכוז ציוד כלים חליפים ואנשים. בשעה 14.00 הזעקתי את הסגל הבכיר שלי מנהלי עבודה, מנהלי מחלקות — וערכנו תוכנית חירום. ביום א' כאשר הגיעו העובדים האזרחים לסדנה התברר כי חלק ניכר מהם כבר גוייס בשבת לצה"ל. לפיכך זימנו כמות אנשי מילואים שימלאו את החסר. מהלך העבודה היה מאולתר ותוכנן ל-24 שעות יום ולילה.

לאחר שלושה ימי עבודה הגיעו כלים "דפוקים" בכמויות לא מעטות. הגברנו את קצב העבודה למדהים וממש בלתי אפשרי. לעולם לא הייתי מאמין שאפשר אי פעם לעבוד ולהספיק בקצב רצחני כזה. כל כלי פגוע שהגיע, עליתי עליו ובדקתי. חשבתי על איזה אילתור אפשרי על מנת להוציא את הכלי תקין במהירות האפשרית. לשם כך היה צורך באילתור ודמיון רב. שידכנו צריח מטנק פגוע עם תותח מטנק אחר והעיקר להוציא עוד טנק תקין לחזית."

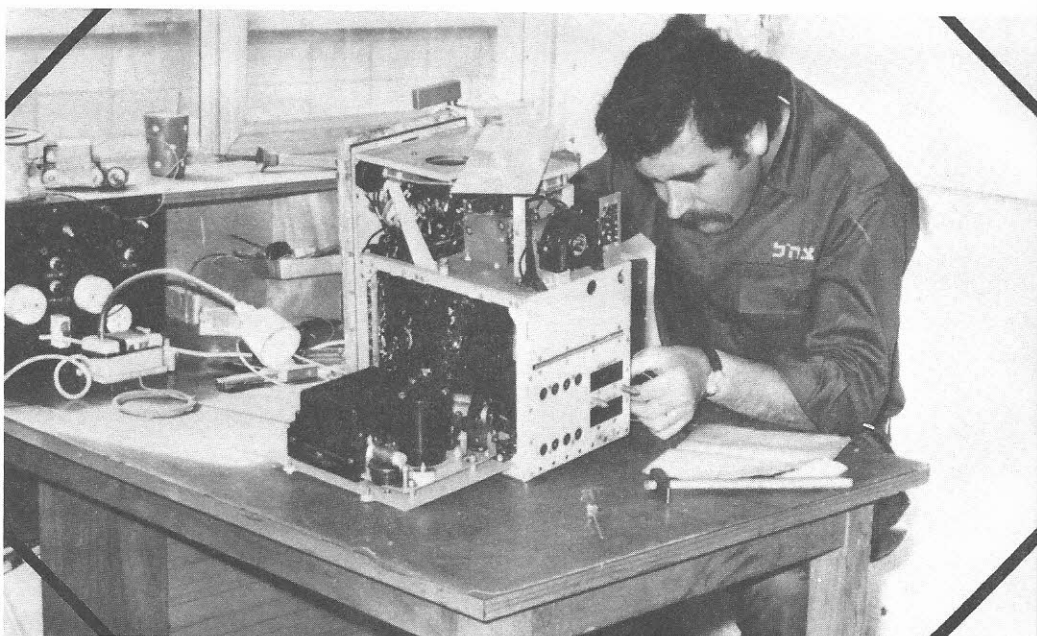
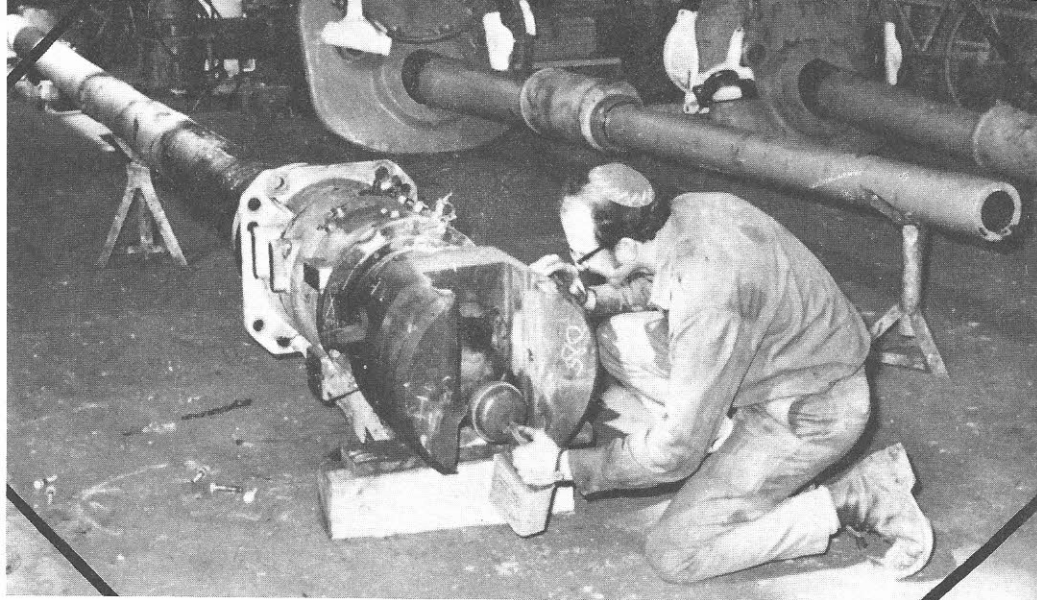
מעשה בתיק שחור

"זכור לי מקרה". מספר גרבינר "שנכנסתי לטנק פגוע אחד מיני רבים שהגיע מהחזית. הטנק היה מאותה חטיבה ששמרת בה בני.

באותם ימים לא קיבלתי כל ידיעה ממנו. כל טנק שעליתי והתבוננתי בו פנימה העביר בי צמרמורת. לפתע תפס את מבטי תיק שחור ששכב על דופן הצריח, תיק הדומה בדייק גמרץ לאותו תיק שקניתי לבני ערב המלחמה. ליבי הלם בחזקה הלם אחזני, פתחתי את התיק כששתי ידי רועדות. על פי סימן פנימי התברר לי שתיק זה אינו של בני — רווח לי."

פעילות של
יום יום
במרכז השיקום

אנשי החימוש

(2)

במשך שבעה עשר ימים ניהל צה"ל מלחמה עיקשת ועקובה מדם. צבאות סוריה ומצרים הוכו קשות ואף עלה בידינו לפרוץ אל אדמות האויב, להשמיד רבים מכוחותיו ולהשתלט על הדרכים המוליכות אל בירותיו. משנוכחו אויבינו כי קרובה תבוסתם בשדה הקרב, פנו לזירה המדינית ותבעו הפסקת האש.

כוונת אויבינו ומחות הפסקת האש טרם ברורים, אך ההפרות הגסות של הפסקת האש ביומיים הראשונים לקיר מה די בהם כדי להזהיר ולהתריע על הכוננות הנדרשת. חובה עלינו, על כן, לנצל הפסקת אש זו כמיטב יכולתנו לקראת ההתפתחויות הבאות.

עד כה רכזתם את עקר מאמצים ותושייתכם להחזרת כלי נשק וציוד הלחימה, שנפגעו בקרב, לכשירותם המבצעית ולידי הגייסות הלוחמים. עבודתכם הבלתי נלאית, מסורית תכם הבלתי מעורערת וחרוף הנפש בו בצעתם תפקידכם תרמו רבות לשיפור מאזן החימוש באירת הקרבות והיו לעזר בידי הלוחמים להטות הכף לטובתנו במאבק עם אויבינו.

יחד עם זאת אל לכם לשכוח, כי תנופת הלחימה ועוצמת הקרבות מנעו מהצוותים הלוחמים ומכם להקדיש זמן ולטפל בציוד הלחימה בצורה יזומה. טנקים, כלי רכב ונשק וכל ציוד מכני אחר זקוקים מטבע בריאתם לסיכה, שימון, נקוי, חיזוק ברגים, כוונונים ותקונים שונים. במיוחד נכון הדבר לאחר העבודה הממושכת והמאומצת שעברו הכלים

בעת הלחימה. טפולים אלו, שהנם לחם חוקכם בזמן שלום, הם שהקנו לציוד הלחימה את אורך נשימתו עד כה. כדי לשמור על הכוננות והכשירות של ציוד הלחימה שלנו חובה על כל אחד מאתנו לעשות כל מאמץ ולנצל כל רגע פנוי בעת הפסקת האש וגם במצב לחימה, לביצוע יזום של בדיקות וטיפולים.

פנינו לשלום, וכדברי הפתגם הרומאי העתיק: "יהרוצה בשלום — יכון למלחמה", חובה על כולנו לפעול להרמת הכוננות והכשירות של ציוד הלחימה ולהקנות לו אורך נשימה נוסף למקרה שידרש.

אלעזר ברק - תאיל
קצין חימוש ראשי

„עבורינו, המלחמה

טרם נסתיימה”

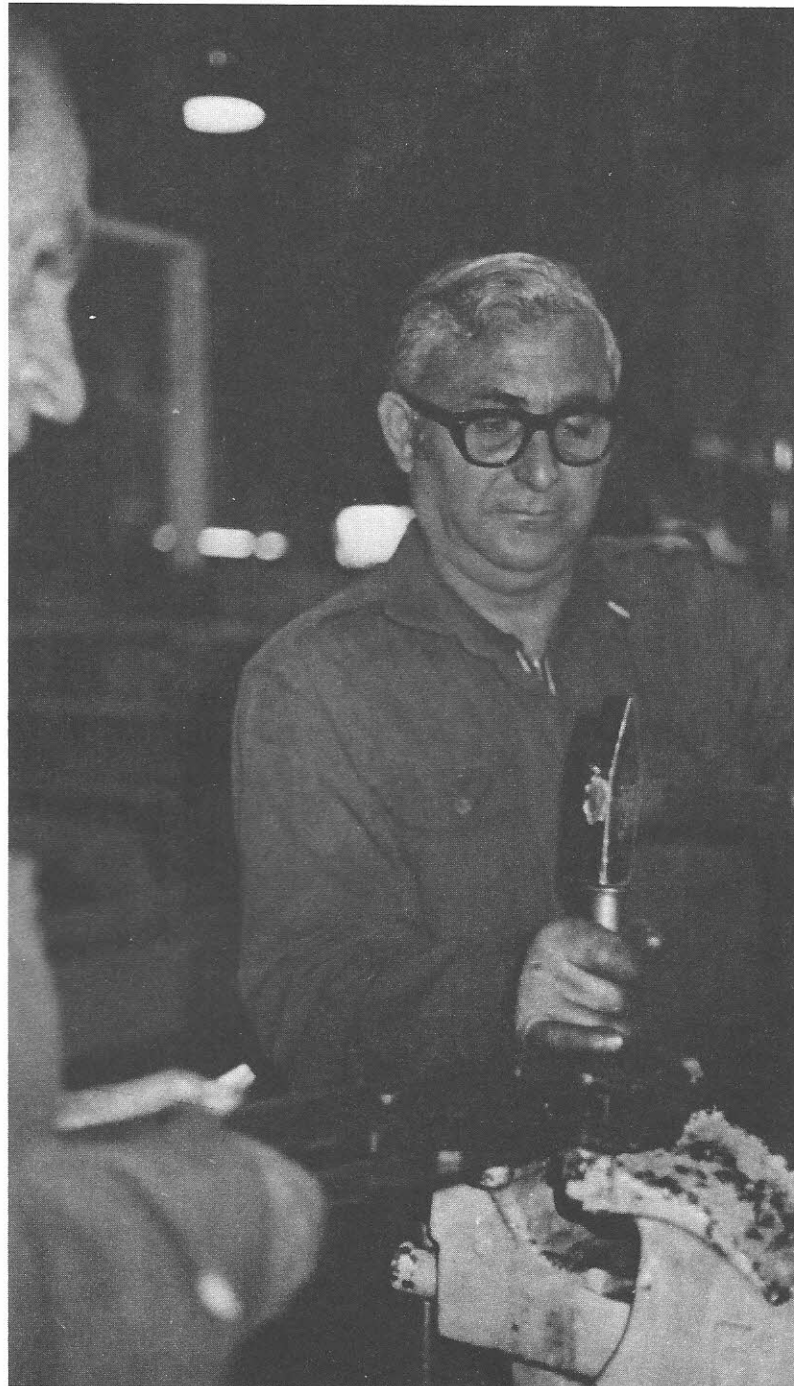
“עבורנו המלחמה טרם נסתיימה” אומר, צבי, מפקד מרכז לשיקום רכב ונשק. “עלינו להחזיר במהירות את הכלים לכשירות” מחרה אחריו אפרים סגנו.

שעות מרובות ישבנו בלשכתו של צבי. הטלפון לא צלצל, מכשיר הקשר לא זימזם ומברקים בהולים לא הגיעו. לא הפריעו לנו. משונה. בסיס כה גדול ולשכת המפקד נטולת רעשים. “כל יום אני יושב כאן במשך היום, ובלילה “שורץ במטכ”ל” אומר לנו צבי ואז הבנו כי הכל דופק. רצינו כמעט לשאול מתי אתה ישן? “אך הוא עצר בעדנו והוסיף בחיך” במשך זמן רב, כמעט שלא ישנתי, כיום אפשר לישון קצת”.

נרגענו.

בקשנו מאפרים שילווח אותנו בבסיס. במקום כזה ללא ליווי של אחד המכירו מזה 12 שנים אפשר ללכת לאיבוד. הרגשנו צביטה בלב שכאשר ראינו את השדה הגדול המאחסן רכב מרוטש ופגוע, רכב קרב שהוביל גייסות עד שנדם. זחלמ”ים ששעטו עשרות בשנים בגזרות הקרב הרבות עוד ממלחמת העולם השנייה “מעדכן אותנו” אפרים. מבט על עמק הגרוטאות מעורר אותך על בלהות המלחמה ואדם רגיש ודאי יסיט את מבטו מהעמק הזה. אבל אינך צריך ללכת רחוק כדי לראות את הניגוד. את העוצמה. כאן, כמטחוי עין, עומדים זחלמ”ים משוקמים, מבריקים ומצוחצחים. חבל שזחלמ”ים ונגמש”ים כאלו, עלולים להגיע לכאן כאשר הם מרוטשים. ואנו מאמינים לשמחה, מפקד בית המלאכה לשיקום הזחלמ”ים האומר “אין זמן להתפלסף כל כלי המגיע לכאן משוקם לחלוטין. שמחה, מכיר את הזחל”ים משרותו הארוך ביחידות חימוש בשדה ויודע את מעלותיו וחשיבותו של כל כלי. במלחמה יצאו מהסכנה הזו מאות זחלמ”ים ונגמש”ים משוקמים והעומדים ברמת הבטיחות והאיכות שנקבעו בצה”ל. קצב רצחני, של עשרים וארבע שעות ביממה ללא הפוגה איפשר לשמחה וצוותו לעמוד במשימה זו.

“כל זחל”מ היוצא מכאן מהווה תרומה עצומה למערך הלוחם” אומר לנו עובד מבוגר המנגב אגלי זיעה ממצחו. “אסור לנו לעכב את הכלים הללו זה יהיה על הלב שלנו והמצפון שלנו” מחרה אחריו בחור צעיר שאינו נראה בין דוברי הציונות שהורגלנו להם. “המלחמה הזו היתה הגדולה בחריפותה מבחינת הריסת “כלים” אמר לנו מפקד המרכז צבי שחיוק את דבריו בעדותו של קולונל זר שביקר בארץ וכתב “עברתי את הקרבות הגדולים בעולם, האכזריים ביותר והקשים ביותר, אבל הרס כזה של כלים טרם ראיתי”. חלק מהזחלמ”ים והנגמש”ים חזרו לכאן תוך כדי המלחמה פעמים ספורות, קיבלו “טיפול רפואי” ומיד חזרו לקרב. אף כלי לא קיבל “חופשת מחלה” או “נופש”.

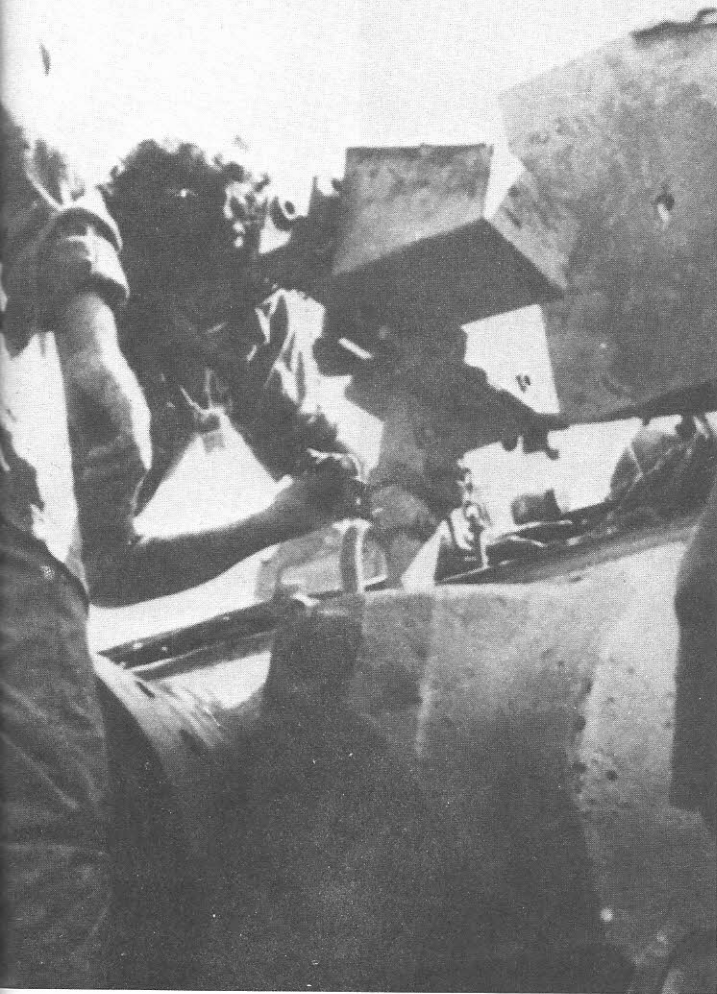
הנשק הגיע לחזית

משה, הוא מפקד בית המלאכה לשיקום נשק-קל, נחטא לאמת אם לא נרהיב עליו את הדיבור. ראשית משום שהוא מהותי-קים במקום "אני כבר זקן" הוא אומר בקול נמרץ ומהיר כצעיר עול ימים. כולו כספית, מהיר תנועה ודיבור כיאה לאדם העוסק בטיפול בנשק-קל היורה צרורות מהירים. משה, אינו מוכן ליטול על עצמו את כל התשבחות שמטיל עליו מפקד הבסיס, והוא סוחף אותנו לעבר עובדיו הרכונים על שולחנות העבודה שלהם.

"תסתכל עליו טוב זה זיגי לדר" הוא אומר לנו "הבחור הזה לא נורמלי הטלתי עליו משימות בלתי אפשריות והוא מלא הכל הכל" וזיגי מחייך אלינו עם שן הזהב שלו ואומר בהת-נצלות "מה לעשות מלחמה, חייבים לעבוד". כמויות עצומות של נשק יצאו מכאן. כמויות שהגיעו לחזית חזרו ושוב הגיעו. אנו מאמינים למשה שאומר "מה לא נתן לנו ליפול מהרגלים — האחריות — אדוני. כן, האחריות ידענו שהנשק הזה יציל חיילים שהנשק הזה חייב להגיע לחזית". ואיזה נשק — אסור לנו לפרט, אך נאמר שסוגים רבים ומשונים עברו את ידיהם

המיומנות של הנשקים שחלקם הגדול עדיין יושב כאן ממלחמת השחרור.

הגיע לכאן נשק שמעולם לא הכירו אותו, אך הוא לא נזנח. הוא צורף מיד למערך הלוחם לאחר שיקום יסודי. "קבלתי משימה לתקן מיד כ-300 בזוקות, נשק שאינני מכיר" אומר לנו זיגי לדר "מיד מיינתי אותו, למדתי מהר על הכלי ובתוך שעות ספורות יצאו הבזוקות לקרב". כמוהו רבים, שעות על גבי שעות, שכחו שקיים בעולם שעון ועבדו בקצב. כיצד התגברו? "אני מוכן לעבוד אפילו היום 20 שעות ביממה, כי אני נותן זה למדינה" אומר לנו בנימין סורוקה עולה חדש, המרגיש שעבודתו תורמת לבטחון המדינה אליה דרש לעלות. "לפני שבוע עזב אותי מתנדב בן 72 שעבד כמו נמר" אומר לנו שמחה, מפקד בית המלאכה לשיקום וחלמ"ים. "הוא היה מעוניין להשאר, אך חלה והרופא אסר עליו להמשיך בעבודה". אל תתרגשו! בבסיס זה עובד אדם בגיל 82. כן, לא טעינו יש לו תעודות המעידות על-כך. ולמרות גילו הוא עובד. ודוקא בקצב המתאים לצעירים. זוהי הרוח בבסיס, וכמוהו ככל אנשי הבסיס.

טבילת האש של רב"ט אריה

מצויידים כהלכה. למחרת, ישובים באוטובוס, בדרכם דרומה, הותקפו לפתע על ידי מטוסי "מיג". קפצו מן האוטובוס ושכבו לצד הדרך. ההתקפה נפסקה כשם שהחלה וכעבור שעות אחדות היו ברפידים. "ביקשנו להילחם ואמרו לנו: חכו קצת. לא היו לי עצבים לחכות, וביוזמתי הגענו לסדנה דרומית, סמוך לקרהאש. שם חיכינו, בסדנה, לעבודה. הטנק הראשון שקיבלתי היה פגוע בקנה. לא היה בידי מפתח לשובב את הקנה על-מנת להחליפו. לקחתי חבל, כרכתי סביב הקנה חזק, סובבתי בכוח — וזהו. הטנק השני שקיבלתי 'קיבל פגז בצריח' — אך הפגז לא חדר פנימה. מעוצמת הפגיעה, היה הצריח 'תקוע' בצד, ולא ניתן היה לצודד אותו. פתחתי את הפתח שבתוכו נמצאים המיסבים עליהם נע הצריח. הוצאתי במברג את המיסבים השבורים והרגשתי שהציוד החל להשתפר. המשכתי עד כמה שאפשר היה — ואז החזרתי את הטנק לצוות ואמרתי: 'הציוד לא 'חלק' לגמרי; אך בסך-הכל — הטנק כשר למלחמה'. כעבור ימים אחדים פגשתי בצוות באחד הצמתים, ושאלתי הראשונה היתה: 'איך הטנק?' — והלוחמים

"אני איש גדוד"

"עבדנו בימים ובלילות. לא הסתפקתי בענייני צריח, עזרתי גם למכונאים ולחשמלאים — כי בעצם, ידעתי לעשות הכל. אני איש גדוד! עד שכעבור ימים אחדים נשלחה החוליה שלנו לסדנה אחרת, גם היא לא-רחוקה מקו התעלה. שם היו טנקי 'מ-60' — 'פטון' חדש — ואני לא עברתי הסבה לטנקים אלה. אך, למדתי במקום — תוך-כדי טיפול בטנקים שנגררו אלינו לסדנה. נכנסנו לכל טנק

מאז גוייס לצה"ל — היה לו, לאריה, מאבק רצוף אחד: להיות קרוב יותר אל קרהאש.

"רציתי להיות קרבי, 'פייטר'", הוא אומר.

בבסיס-קליטה-ומיון התנדב לצנחנים — ולא נתקבל. תחת זאת, הוצב הצעיר, יליד תל-אביב וחניך תנועת הצופים, לחיל-חימוש.

ביקש להיות מוצב בפלוגת-טנקים סמוך לתעלת-סואץ. תחת זאת, הוצב לקורס טכנאי-צריח וכאשר סיים — הוצב לסדנה. "שם עסקתי בעבודות שיגרתיות: החלפת קנים, הוצאת צריחים, טיפול מונע, מיכללים הידראוליים".

חלפה שנה — ורב"ט אריה לא וויתר: הגיש בקשות-ראיון בזר-אחר-זו ותבע "תפקיד קרבי יותר: להיות בחוליה טכנית בגדוד קרבי". הפעם נעטרו לו — והוא הוצב לגדוד קרבי, על שפת התעלה, בעיצומה של מלחמת ההתשה. שם עבר את "טבילת האש" הרצינית הראשונה שלו. "עשיתי את עבודתי בגדוד, והרגשתי כי יש ערך לעבודה. אני זוכר: פעם, כאשר הרמתי צריח, התאסף כל הגדוד וראה איך אני מבצע זאת. אז הרגשתי נהדר", אומר הוא עתה.

תם השרות בצה"ל. רב"ט אריה השתחרר, וגם בחייו האזרחיים מצא לעצמו תפקיד יוצא-דופן: הוא ירד לעיר-הנפט באבורודס, ועבד שם בהפקת "הזהב השחור".

רגע של סיפוק

ביום-כיפור, כאשר פרצה המלחמה, היה בבית. אחר הצהריים כבר היה במקום-המיפגש של הגדוד — ברפיח. בערב היו הוא וחבריו

באוגות ועבדנו, עד שהטנק היה כשיר לפעולה. כל טנק שיצא מכלל שימוש — פורק, וחלקיו שימשו כחלקי-חילוף לטנקים הפגועים. בלילות עבדנו עד חצות, ואחר-כך חטפנו תנומה קלה.

אל תדאג יאספו אותנו

"בוקר אחד קיבלנו הוראה לנוע לעבר התעלה, שם 'נתקע' טנק. חוליה בת ששה אנשים עבדה עליו, אך לא הצליחה להתגבר על התקלה. נסענו, ששה חיילים מצויידים בארגז כלים, על זחל'ם והגענו למקום. כל הדרך היינו תחת הפגזה כבדה. כאשר הגענו — מצאנו ארבעה חיילים מן החוליה הראשונה עובדים בתוך הטנק, ושניים עובדים בחוץ. לפתע ניגש אלי אחד החיילים מן החוליה הראשונה ואמר לי: 'הבורג לא נפתח — בוא עזור לי'. ביקשתי ממנו את המפתח. הכנסתי את ראשי וחלק גופי הקדמי אל תוך הטנק — ואז נפל פגז במרחק שלושה מטר מאתנו. ראיתי הבהק, נעשה לי שחור בעיניים והרגשתי שנפגעת ברגליים. החבר שלידי נפצע אף הוא. עפתי על החול, ולפני שאיבדתי את ההכרה הספקתי לומר לליאון: 'אל תדאג, יאספו אותנו'. ואז נפל פגז שני ורסיסיו פגעו בפני. כאשר איבדתי את ההכרה, היה זה יום חמישי. התעוררתי בשבת, בבית החולים 'בילינסון', פגוע בפני וברגלי. 'הרגע הקשה ביותר עבורי, היה כאשר מסרו לי שארבעה אנשים מן החוליה שלי נהרגו. היינו כמו אחים. הידיעה נמסרה לי בבית-החולים, שלושה שבועות לאחר שהדבר אירע. לעומת זאת הרגעים המרגשים ביותר במלחמה היו, כאשר למרות כל הקשיים והבעיות הצלחנו להוציא עוד טנק לחזית.

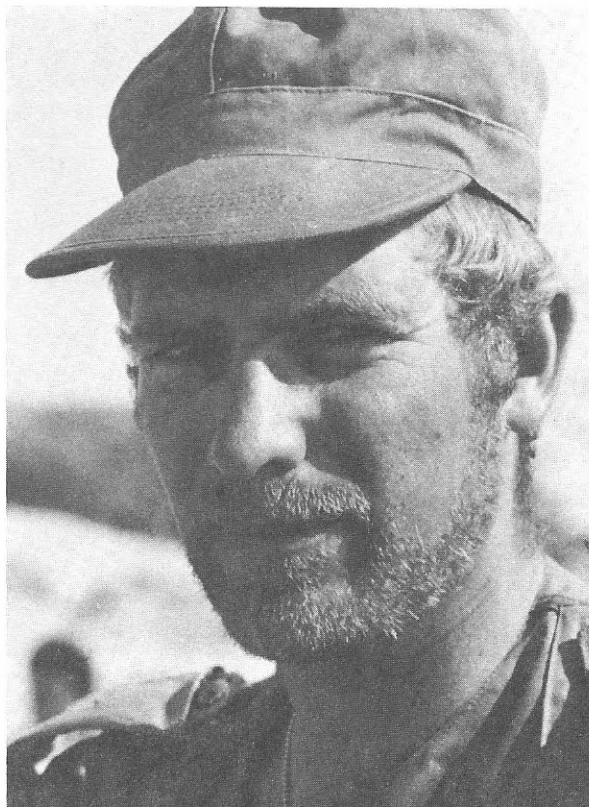
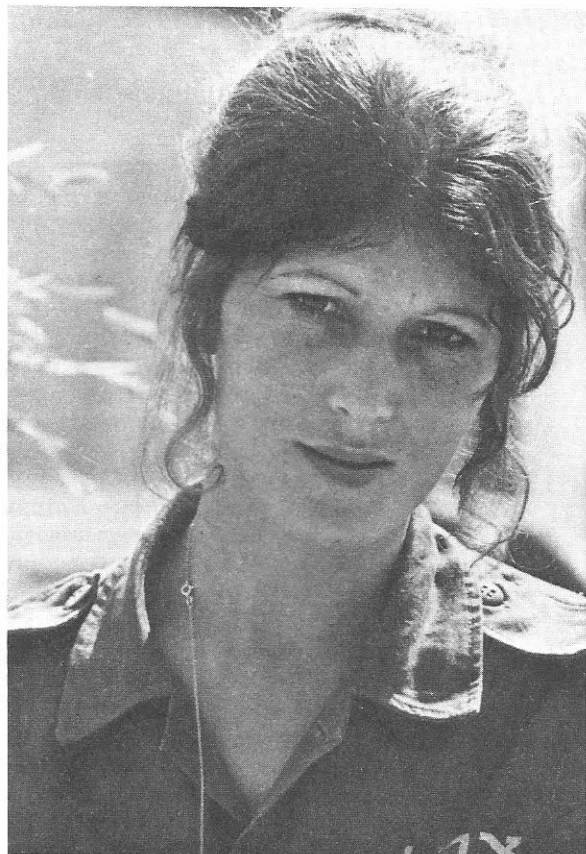
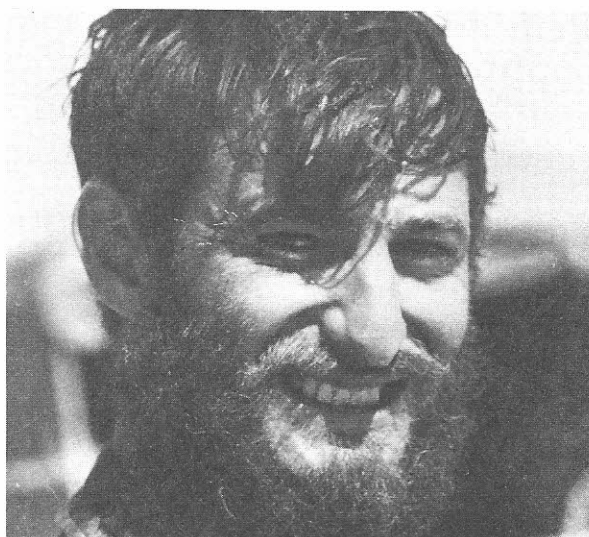
דמויות של יום חול

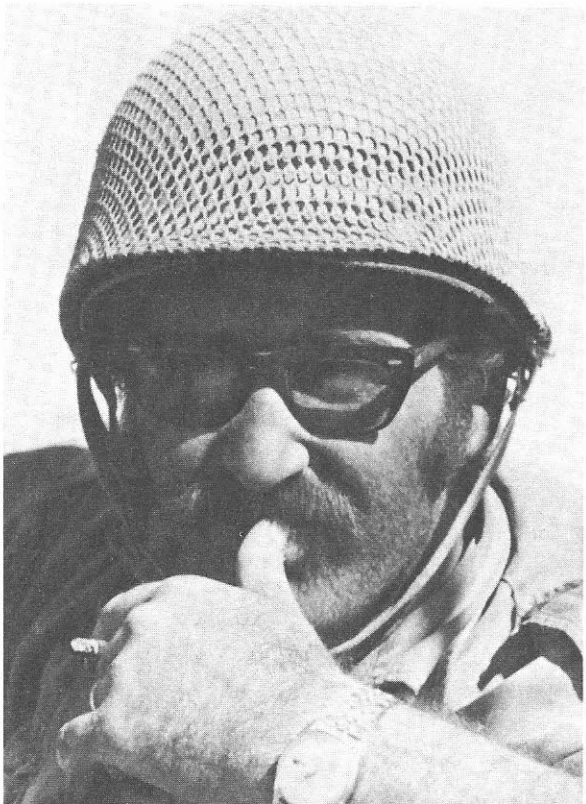
לראשם לא קשרו עטרת
הם נטולי זהר והילה
לא כתבו עליהם כותרת
ובניצחון — להם לא חלקו תהילה.

בלהט האש ובשאון הקרב
ידם המיומנת ידעה נשק לתקו,
ולפשפש בטנק, בתוך קרביו
ואת התותח הפגוע לאכז.

מכוסים פית בעובי זרת
והאוזן בגריו סתומה
דמעת בנוזין מעינם נוטפת
וכל גופם בצבע אדמה.

אז, תנו גם להם כבוד
והשאירו בסיפור, עבורם פינה חמה
כי הדבר ידוע ואינו סוד
הם לחמו בכלים שנצחו במלחמה.

"אנשי החיל"

הקמנו צוות חדש

המלחמה קטעה את העבודה במפעל שכל העובדים גוייסו. לא ראינו דרך אחרת להמשיך ביצור לבד מלהירתם בעצמנו. דאגנו לאישור ממשרד הבטחון, קבלנו הסכמת בעל המפעל שהיה מגוייס ופשוט, "פלשנו" למפעל, הפשלנו שרוליים, עבדנו עבודה "שחורה" וסיימנו את הסידרה בת 65 היחידות כולה תוך חודש ימים. משונה היה לראות צבא, קצינים ומהנדסים בעבודת יצור אפורה, פיסית במפעל אזרחי. הבעיה היתה לארגן שיטת עבודה שתהיה מקובלת על כולנו. אף אחד מאיתנו לא הכיר את רזי המפעל. ביומיים הראשונים התנהלה העבודה בזהירות תוך כרי גישוש, עד שהחבר'ה תפסו את הפרינציפ. תוך יום יומיים היוו החבר'ה במפעל צוות מגובש לכל דבר. לאחר מכן לא יכולת לחוש, אילו המדים הירור קים על גופם — שבמפעל עובד צוות חדש.

"לעבוד! לא רק לתכנן"

"היפשתי כל הזמן את ההודמנות לעבוד פיסית ולהפשיל שרוליים ולא רק לשבת ע"י השולחן כמהנדס מכונות" אמר לי בסיפוק סרן צבי ממקחש"ר. צבי ירד לסיני ודאג לגלות את הידע המקצועי שטמון בו כמומחה לטנקי חילוץ. חברו סרן קלמן, חובש כיפה, אף הוא ממקחש"ר, מנומש, פניו מתכסים בארשת רצינית, נוטה לחשוב, לשקול מילותיו, "ציפיתי לקריאה מהשדה אך משהיא בוששה לבוא, החלטנו "להתלבש" על נושא שמהווה עקב אכילס במהלך המלחמה — המדובר בגרורי סיכה. אומר סרן קלמן "שירדתי לסיני וראיתי כמו עיני ביחידות השונות את הציוד שיצרנו והרכבנו תוך כדי מלחמה במרכז השיקום ובמפעל האזרחי — זה נתן לנו תחושה שעשינו משהו במלחמה זו".

השעה היתה שעת לילה מאוחרת, לאחר יום-עבודה מפרך — ולפתע הובא אל מלאכי טנק מדגם "מ-60", שהיה חסר-מנוע. מלאכי לא הכיר את דגם הטנק הזה, וגם לא היה בידי מנוע מתאים עבורו. היה לו מנוע של "פטון" רגיל. אך, ההחלטה היתה נחושה: עד שיאיר הבוקר — יסע הטנק מתוקן, ושלם. "התהליך של הסבת מנוע 'פטון' רגיל על מנת ש-

הסבת מנוע בטנק

תחת אש מצרית כבדה, למד רב"ט מלאכי מכונאי בן 26, נושא מיוחד במינו:

המכשירנים "פשוטו" על הטנקים

פית בריצה שפופה לאורך תעלה שעומקה 20 ס"מ הוצאתי אולר והתחלתי לתקן. באומרו "אולר" הוא עדיין נרתע מעצם הרעיון אבל אין ברירה. מלחמה. "מהנדס בשטח, בטחון מקצועי בשטח", כך בכל אופן הרגיש ראובן כאשר פנו אליו בכל בעייה מקצועית. ירדתי ללמד רק נושא אחד — התאהבו בי ולימדתי ארבעה נושאים" הוא מוסיף. מד הטוח משמש "עיניים" לטנק, מד-טוח פגוע מוציא מכלל אפקטיביות את הטנק ומכשירן לעולם לא יתן למד-טוח להשאר פגוע. זהו חוק, והדברים הגיעו עד כדי כך, שאיש מילואים נאלץ לקדוח חורים במכשיר ולהכשירו במהירות לפעולה. אז מה, שאלתי את ראובן, "קדה, קדה", "משוגע" הוא אומר בחיוך; "זו אחריות בלתי-רגילה".

מיהו מכשירן?

דבר נוסף שהוטל עליו היה ללמד את החיילים הפעלת הציוד האופטי שנפל בחלקנו שלל וכמומחה לנושא רצו למסור לו את הציוד למזכרת. "לא לקחת" הוא מתנצל, הכל הועבר ליחידה לאיסוף שלל. "ראובן" שאלתי לבסוף, כיצד תגדיר מכשירן? "מכשירן הוא טיפוס שקט, דייקן, מסור ומשוגע למעבדה ולמכשירים והדברים הגיעו עד כדי כך שהמכשירנים בדקו כל טנק פעמים אחדות, שמא יצא לקרב עם ציוד אופטי פגוע. יכולת לראות כמו להקות דבורים הם "פושטים" על הטנקים ומטפלים במהירות במכשירים".

לסרן ראובן יש דיבור איטי, שקט, מהורהר, בקיצור עייף. אולי זו תכונתו ואין לעשות דבר ואולי השנים הרבות שהשקיע במעבדות האופטיות של חיל החימוש העמוס פריטים עדינים ויקרים השרו עליו רוח עייפות.

אין לו לראובן סיפורים פיקנטיים מהמלחמה "לא אמרו לי לאסוף ולזכור אותם" הוא אומר בשקט בחיוך. אבל אנו מאמינים לו, כיצד אפשר לאסוף סיפורים פיקנטיים, כאשר רובך וכולך נתון בעבודה מאומצת המחייבת דייקנות מקסימלית והאויב משום-מה, "לא מתחשב" שמכשירן מצוי ביחידה.

לתקן מד-טוח באולר

להדיוטות שביננו אין סיפוריו אומרים רבות, אך אם תספרם לחבורת מכשירנים יפקחו עליך זוג עיניים משתאות ויאמרו "מה, הוא משוגע, לתקן מד-טוח באמצעות אולר? שגעון. נכון, המלחמה יצרה הרבה "משוגעים" כאלו שנאלצו לגלות תושיה טכנית תוך כדי קרב וראובן היה אחד מהם. "ירדתי לדרום והמג"ד הודיע לי כי כוונת אופטיה המצויה בתצפית פגועה. "טוב", הוא אומר בקולו העייף נגשתי לתצ-

יומם וליל

כננת שמשקלה טונה

לעומת קלמן שלא קבל קריאה מהשדה ונאלץ ליוזם פעילות, מספר סרן צבי:

"קיבלנו הודעה שטנקי החילוץ שהורדנו לסיני עושים בעיות". אחד הכלים מבין השניים נועד להחליף צריחים, ולכן זה היה כלי יקר המציאות. התברר שהתקלות בכלים נבעו מחוסר ידע בתיפעול. ראשית כשהגענו, תדרכנו את המפעילים והסברתי להם כי על-מנת שהכלי יפעל כראוי יש לדאוג להעמידו בצורה מפולסת, הסברנו עוד מה המיגבלות ובאילו תנאים רצוי להפעילו. בבלווה עמד הכלי השני האב-טיפוס. התברר כי בשל חוסר ידע בהפעלה נהרסה כננת החילוץ שמשקלה למעלה מטונה. התעוררה בעיה כיצד מתגברים על תיקון כננת כה כבדה.

לאחר בדיקה הסתבר כי לא נוכל לתקן את הכננת ונצטרך להחליפה.

חורנו למפקדה הצטיידנו בכלים הכרחיים, בניתי גם מפתח מיוחד לפירוק המנוע ההידראולי, בגלל חוסר מפתח מיוחד. התארגנו כדרוש וחזרנו לבלווה.

באותה עת כבר הורדנו כננת חדשה. התחלנו לעבוד בעזרת רכב חילוץ, נעזרנו בפנסיו ועבדנו בזהירות שהאור לא יתגלה למרחוק, שכן אסור היה להעלות אור מחשש פגיעה. לאחר עבודה במשך כל הלילה הצלחנו להכין את הכננת הקודמת לשליפה.

עם אור ראשון, החלנו בהרכבת הכננת החדשה ונר-כהנו כי אינה זהה לקודמתה. גאלצנו לאלתר בה כיפוף מיוחד ולאחר מאמצים מרובים הצלחנו להת-אימה למקומה.

מאוחר יותר פעלה כננת זו כשורה ושמשה לחילוץ עשרות טנקים.

רגעים בהם החשיכה והעייפות נטו להכריע. הכלים החליקו לאיפעם מבעד לאצבעות. כפות-הידיים נת-כסו שריטות ופצעים.

"שבע שעות נמשכה המלאכה — ואז היה המנוע במקומו. הטנק הותנע ונסע ללא בעיות. ואם היה לי רגע של הרגשה נפלאה — זה היה הרגע: כאשר חזר הטנק אל הקו — כשאני תיקנתי אותו".

יתאים ל-'60 הוא תהליך מסובך ביותר. הדבר קשה כפליים כשעליך ללמוד את הענין תחת אש האויב. וכאשר אסרו עליך להדליק אור — קשה המלאכה פי כמה וכמה. אך, חשבתי והגעתי למסקנה שאני מסוגל לפתור את הבעיה, הוא מספר. "הדלקתי פנס-כיס זעיר, והתחלתי לעבוד על המנוע. עבדתי לאט-לאט. התבוננתי ולמדתי, ואז התחלתי לפרק. היו

כנה חדשה בתוך יממה

"קצין חימוש נחשב לכהן כאשר עליו לפעול בתנאי קרב תוך מיצוי מהיר של תושיה טכנית" אמר לנו קצין בכיר בחיל. אם כך הרי שסגן מקסי יכול להתהדר בתואר — ובגאווה.

מקסי לא מתהדר הוא מספר בפשטות כאילו המלחמה חלפה מעליו, כאילו שדבר מיוחד לא אירע. "ביום א' נתקבל דיווח במפקדה כי נתגלו תקלות בתפעול מקלעי הטנקים, לא יכולנו לעמוד על אופי התקלה במדוייק — בעקבות דיווח טלפוני — אך שיערנו כי הבעיה נעוצה בכנות המקלע. החלטנו מיד על תכנון כנה חדשה". ובל יראה הדבר קל בעיניכם בתנאי לחימה ליטול עוז ולעשות שינויים מחייב הדבר בטחון מוחלט בהצלחת המשימה הטכנית. "ואכן בתוך 24 שעות הוכנה כנה חדשה והותקנה מיד על הטנקים".

"הגענו לשטח ונתברר כי נוכח תנאי הלחימה הקשים צצו בעיות חדשות עם המקלעים, קחש"ר שהיה בשטח החליט על ייצור דגם נוסף לבסיס הכנה. הבסיס הותקן תוך כדי הקרבות והצליח לסלק את הבעיות". קשה בתחילה לעכל את דבריו של מקסי. מסביב משתוללת הפגזה, באויר טילי "פרוג" מצריים ועל הקרקע — בקור רוח — יושבת חבורה ומחליטה על שינויים בבסיסי המקלעים שעל הטנקים הלוחמים. מקסי חש לפתע את משמעות דבריו שנאמרו ככה בפשטות ומוסיף "יש מפקד שמחליט על מהלכי קרב בנוטלו את הסיכונים הכרוכים בכך, לכן תבין כי גם קצין חימוש חייב לעמוד, לפעמים, בפני החלטות הנוטלות עמן סיכון מסויים".

ייצור מזורז

"מדוע נתגלו התקלות רק בעת הקרב"? אנו שואלים. "הם נתגלו הרבה יותר מוקדם" אומר מקסי ומוסיף "עוד לפני המלחמה נתנו בחיל החימוש את הדעת על התקלות העלולות לצוץ בתפעול המקלעים, המק"ב בילים", אולם לא די בנתינת הדעת והחלו מיד לחשוב על שיפוצים ותיקונים. משום מה, זכה נושא זה לעדיפות ועם פרוץ המלחמה הסתיים שלב הפתוח ולרשות החיל עמדו שלושה דגמי ייצור של כנות. ייצור מזורז של כנות בעזרת מספר יצרנים הביאו לכך, שהמלחמה לא הפתיעה את החיל במחסור הכנות. מיד עם גילוי התקלה הותקנו כנות חדשות. ולא לה שחושבים כי הטנקים "עמדו בשקט בתור" נכונה אכזבה.

העבודה נעשתה בתוך כדי המלחמה כאשר הטנקים אינם שובתים ממלאכתם. החוליה הטכנית, התרוצצה בין הטנקים ותוך כדי עבודה מהירה עסקו בהתקנת הכנות. עד כמה להוטים היו אנשי החימוש לסיים את מלאכתם מוסיף סגן מקסי "בדרך לשדה התעופה — בתוך הרכב — עסקנו בתיקון כנות נוספות וגם בתוך המטוס עסקנו בכך".

לכסף יש ערך

ואם איש חימוש יורד לקרב הוא אינו יכול לוותר על בדיקה כוללת — אף אם היא לא נתבקשה ובנוסף להתקנת הכנות, מעיפים מבט לכאן ולכאן ומוסיפים תיקון קטן שיפוז מהיר וכדומה. "רק במכולת מקב" לים מה שמבקשים, אנחנו נותנים יותר ככה זה בטבע של חימוש" אומר מקסי.

ברמה מגלה החוליה מחסור בערכות מדידים למק" לעים. מה עושים? מצלצלים לאפסנאות? לא. שולחים מברקים? לא. מתלוננים אצל קצין החימוש? לא. פשוט מאוד, נוטלים מטבע בן 10 אג' המתאים למ שימה זו וקדימה לדרך. אז מי אומר שלכסף אין ערך.

19/10/33
1930
אנשי חיל חימוש עושים נפלאות בתיקון טנקים שנפגעו, לרוב תוך כדי הפגזה

אנשי חיל חימוש עושים נפלאות בתיקון טנקים שנפגעו, לרוב תוך כדי הפגזה

יום ו' 26.10.33 — ל' תשרי תשל"ד

סרן משה היה פצוע קשה, בשתי רגליו, אך מבעד לגלי הכאב, וההכרה המיטשטשת מפעם לפעם, חזר ודרש, כי תועבר הודעה למפקדו. רק כאשר רשם מי שרשם, בחטיפה ובעפרון על פיסת נייר, את הדברים שביקש, נרגע ומעין חנוך ריחף על פניו החיוורים. "לא הייתי מסוגל לבצע את המשימה עקב פציעה", פותחת ההודעה, ששורותיה הספורות מדווחות על פרטי העבודה שאמור היה להוציא אל הפועל. "הייתי צריך לאסוף שלוש משאיות... ולא הספקתי".

הם "מרפאים" את הכלים

מאת משה דור

מעריב

מסתתר ואם אני עובד... ולפעמים היו גם מארבים. וזה אפילו יותר לאינעים. "לא נעים", "לא קל" — הגדרות מאופקות מאוד, שהדמיון יכול לעשות להן ממשות. אבל "בתנאים כאלה התפקה עולה", מעידים יונה כהן ויוסף אלזב, שהוא מכונאי-רכב, "כי האנשים עושים אז את המאכסימום. אנו יודעים שכל טאנק זה כוח-אש, או אנהנו נותנים כל מה שיש לנו".

תיקוני לילה

"לאחד הכלים היתה בעייה בצריה, שלא איפה שרה לו לירות", אומר לי רפאל בן-חמו, כשהוא בורר את מליו בהרגשת אי-נוחות גלויה-לעין. לא קל לו "להתראיין", אבל אולי העובדה שזמן קצר קודם-לכן "בלינו" בצוותא משך-אזעקה מפני התקפת אוויר, קילומטרים מספר מן הקו הקדמי בגיזרה המרכזית של סיני, יצרה — עלי-אף הכל — איזו אהדה כלפי העתונאי הסקרן. "היינו צריכים לגשת אליו בזמן התקפת האויב. ברגע שיכולנו, כשנוצרה רגיעה, גררנו את הכלי אחורה וכי צענו את התיקונים. גם בדקנו אותו משאר הבחינות. ברגע שסיימנו, הוא חזר למשימת שלו".

מספרים מדהימים

מה פירוש "מאכסימום" — על זאת כבר הסיפקתי לעמוד. פירושו עבודה מטורפת, עשרים וארבע שעות ביממה, שזמניה-מנוחה-היהשנה שבמרוצתן מצטמצמים והולכים למינימום שקשה לשערו. מעידות על כך העיניים הדלורקות, זיפי הזקן, אותה תבערה פנימית שאתה חש בה בעליל. "התחלנו להוציא את המנוע מתוך הטאנק". מספר יוסף אלזב, "כשפתחו בהפגזה עלינו. הפגינו אותנו כחצי שעה, בלי הפסק, ואז ראינו שאין לנו ברירה, כיוון שהרכב מוכרח לצאת לעבודה, והתחלנו לעבוד עליו תחת אש. אתה מבין, כל רכב הוא חיוני, הוא יכול להציל חיי אדם". אני מעיין — כאן, ובסדנאות קרובות אחרות של חיל-החימוש — במספרי כלי-הרכב שחוקנו והוחזרו לשירות פעיל, אם טאנקים ואם זחל"מים, ואם פריטי נשק שנפגעו ושופצו, והמספרים הללו מדהימים גם מי שאין לו כל הבנה בכגון דא, הם מדברים בעד עצמם, וב-יובש סיפורותיהם מזמרים תהילתו של האדם הישראלי-לכל עדותיו ושבתיה, עריו ועיירור-תיו, מושביו וקיבוציו — שבעיתות מצוק הוא מתעלה לפסגות לא-ישוערו. די אם אציין, כי ברמה הוחזרו ל"עבודה" אחוז ניכר מן הטאנקים שלנו שנפגעו. "עבדנו ללא הפוגה, יום ולילה", מספר סרן

"הכלי" הוא, במקרה זה, טנק, ו"אחורה" פירושו סדנת החימוש, אך רפאל והבריו נת-נסו גם בתיקון "כלים" שעלו על מוקשים והיה צורך "להחזירם למוטב" תחת אש. "בהתחלה הרגישו האנשים לא נוח", הוא אומר לי, ועיניו העייפות מחייכות, "מכיוון שלא היו רגילים לזה. אבל אחרי-כך התרגלו והמשיכו לעבוד. אנהנו עובדים עם קסדות ועם נשק, וגם אפודות מגן, וזה מקשה על העבודה. ובלילה, מוכרחים לעבוד בלי אור. וזה קשה עוד יותר. אז עובדים על-ידי מישוש ועל-ידי ההבנה שקיימת בינינו". "אנהנו מכירים את החלקים טוב כלי-כך", מסייע לו המכונאי יונה כהן, "שאנו יודעים לאן מתאים כל חלק. גם בחושך. כאשר יורים עלינו, אנו משתדלים להיזהר. אם הטאנק תקוע בקווים, אנו משתדלים להתפור בשטח, כדי לא להיות קרובים זה לזה. אם יש מעוז על ידנו — נכנסים למעוז, ואם זה בשטח הפתוח — חלק משתטחים להיזהר. החלק נכנסים לטאנק. ואם יש צורך, עובדים גם בהפגזה. הרי הפגז יכול ליפול עלי אם אני

סרן משה הוא איש חיל-החימוש. הוא נפצע בקרבות הגולן, בשעה שטרה בחילוץ כלי-רכב שלנו שנפגעו באש האויב. אילו ניתנה בידי האפשרות להעלות על הכתב את כל מה שראיתי ושמעתי מעלילותיהם של אנשי החיל הזה, בצפון ובדרום, לא היתה היריעה מספיקת. הרי זו הרואיקה באפור, שעיקרה צמידות מירבית אל הכוחות הלוחמים, — בכל כוח, החל מדרג פלוגתי, מצויה יחידת-חימוש — וכשם שאמר לי אחד הקצינים בסיני, "בצבא האמריקני מקבל כל חייל שנפצע את לב הארגמן" אצלנו היה חיל-החימוש מתקשה למצוא מקום ללבבות רבים כלי-כך. גם מבחינת נפגעיו וגם מבחינת פעילותו בשטח". כי אנשי-חימוש עוסקים, בהיבעת, בחילוץ וב-תיקון. החיל נכנס לפעולה מיד עם פרוץ הקרבות, ולא בהתאם לדוקטרינה, שקודם מטהרים את השטח ואז פותחים האנשים בעבודה בלי סכנת היפגעות. "וכשצריך לתקן טנק פגוע בחושך, עליפי מישוש, — זה לא סימפאטי".

יעקב, מפקד פלוגת הימוש אי-שם בחזית הדרום, "פירקנו זחל"מים שנפגעו במארבים ושיקמנו אותם מחדש. עבדנו על דרך האיל"תור, ברציפות, תחת התקפות אוויר והפגזות, כשהלק מהאנשים הייב לתפוס עמדות-הגנה היקפיות נגד פשיטות קומאנדו בהליקופטרים, — ואל שתכח, לא היה לנו נשק-לחימה אלא הגנה בלבד. שהרי איננו יחידה לוחמת. ביום אחד החזרנו לפעולה 37 זחל"מים. האנשים נפלו מרגליהם, — והמשיכו לעבוד. והם ברור במ אנשי מילואים, שהמקצוע אינו מוכר להם, אבל הם עשו מאמץ בלתי-אנושי — הגרעין של המקצוענים ואלה שבחיים האזרחיים עוסי-קים במלאכות שונות לגמרי.

סיכה "כפוייה"

איש שיח הוא, בחייו האזרחיים, מנהל מחר לקת אספקה של חברה גדולה. "אילו היתה לי הסדנה הזאת בתל-אביב", הוא צוחק, "הייתי נעשה, תוך שנה, למיליונר". בינתיים הוא ואנשיו מחוללים פלאות. בסרבלי העבודה, מוכתמים בשמן מכונות, פניהם מפוריחות, הם משפצים ומשקמים, ובתוך זמן קצר עדי-לא-ייראמנו הם הופכים את מצבות-המלחמה האילמות — שחלק מהן מקפל, בין דפנותיו השרופות, מעללי גבורה שעוד יסופרו בתולדות ישראל — לכלי-מבאקמחודש. זאת ועוד: רק רווח להם קמעה, החלו "מורידים" מן הכביש כל רכב העובר בו וכופים עליו סיכה, "כיוון שבלי טיפול, ייתקע הכלי לאחר כך וכך קילומטרים".

הוא מבקש סליחה ומפסיק לדבר. הגיע אמבר לאנס הזקוק לתיקון דחוף, ועוד סרן יעקב נותן דעתו על הבעייה החדשה, מסתער עליו קציני-חימוש של אחת היחידות, "אנחנו בתור זה. אני מוכרח שתעשה לי החלפת מנוע בגיפ הזה! יעקב, בחייך!" יעקב מרגיע אותו: "אל תדאג. יהיה בסדר. אני שם על הגיפ שני ציפורי-טרף!"

ו"ציפורי הטרף" הבלתי-מגולחים, אדומי-העפעפים, כבר עטים על הגיפ. "יהיה בר סדר!"

עמודי עשן שחור מיתמרים מאצל התעלה. בנהמה מחריש-איוון עוברים מעל לראשינו שני מטוסי מיראז'. "אלה שלנו", אומר לי יעקב, "אבל כבר קרה לנו, שעבר מיראז', ואנחנו חשבנו שהוא שלנו, ונפגנו לו בדיים, לשלום — אבל זה היה מיראז' לובי".

הטנק תוקן 4 פעמים...

"לאחר המלחמה יירשמו הישגי החיל בהיט-טוריה של המלחמות", אומר לי קציני-חימוש ותיק, "במקום אחד כמעט הוכפל מספר הטנקים הפעילים שלנו בשעת קרב: כל הטנקי מספר שעות מבוטל באופן יחסי. אירע לנו, שטאנק אחד תוקן ארבע פעמים במרוצת אותו קרב עצמו. כדבר הזה לא קרה לנו במלחמות קודמות. ועליך לזכור: הרכב העומד לרשותם הוא רכב 'רד' שבו אין הצוות מוגן. גם כאן נתגלה כושר אילתור של אנשים — הם הוריי-דו נשק ומכשירי-קשר מכלי-רכב שנהרסו טוטאלית, וכך נשמר קשר בין החוליות. במקר רים רבים אירע שחיל החימוש היווה את הקור הראשון — כאשר השריון התקדם, וטאנק נפגע, הגיעו אליו אנשי החימוש לתקנו. תוך כדי כך הגיעה הוראת נסיגה, — הכוח נסוג, ואנשי החימוש נשארו בשטח, על כל התוצאות האפשריות".

הוא מסביר לי, כי בגלל האופי המיוחד של המלחמה נאלץ חיל-החימוש לפעול בצורה מאולתרת גם במה שמכונה דרג מטכ"לי. בדרך-כלל תיקונים של החלפת צריח בטאנק מתבצעים במקום מואר, עם מנוף מתאים, המ-סוגל להרים צריח שמשקלו 15 טונות, בתנאי-נקיון. זוהי עבודה מורכבת הנעשית בדרג

בכיר, אך המלחמה חייבת הערכות חדשה בנושא זה: "הורדנו צריחים על-גבי מובילים אל השטח, ובשרה הוחלפו צריחים על-ידי מנוף. זהו הישג כפול — גם ביצוע עבודה שלא בהתאם לתנאי השטח, וגם עבודה שבו-עה במחצית הזמן הנדרשת בימים תקינם. החבריא עבדו כמו שדים".

ה"שדים" הללו — ראיתי אותם בעבודתם, והלא נוסף על כל אלה, מוטלת על חיל החי-מוש גם תחזוקתם של "כלים לא-סטנדר-דארטיים": של טראקטורים ודחפורים ושל... גשרי-צלחה. בפרשה זו האחרונה נרשמו סיר פורים לרוב, וכאשר תגיע העת לגלותם, נעמוד כולנו תוהים ומשתוממים.

המשאים "משכה" הפגזה

בצפון לא היו בעיות עם גשרי צליחה, שכא-שר מנסים "למתוח" אותם על-פני תעלות, מתעוררות בעיות פתאומיות, שיש לפתור אותן בלב הגיהנום — ואנשי-החימוש הם הפותרים אותן — אבל סרן כספי, המזוקן וממוצער-הקו-מה, מספר בקילו העמיק כיצד, "בערב, כאשר עבדנו על ציר קוניטרה-דמשק, קיבלנו הוד-עה שכמה קילומטרים לפנינו נתקעה משאית עמוסת תחמושת והאיזור מופגז, ויש חשש שהיא תתפוצץ על מיטענה. לקחנו משאית 'ריאו' ויצאנו לשטח לחלצה. לא ידענו בבירור מה התקלה, אלא רק שהיא תקועה בשטח. נכ-נסנו לצומת שבו אמורה היתה המשאית להימ-צא תחת הפגזה כבדה, ולהפתעתנו לא מצא-נו. הסתר שחטעינו, ווכינו איפוא בהפגזות-חינם. לא הצלחנו להתחמק ממנה לכל אורך הציר. כנראה טיווחו אותנו, וככל שהתקדמנו, נעו הפגזים מסביבנו. מאוחר יותר הוברר לנו הטעם: רכב ה'ריאו' החדש יחסית אינו מוכר

לסורים, והם נהגו להפגין כל מקום שמשאית מסוג זה נכנסה אליו. ההפגזה עקבה, אם כן, אחרינו עד שהגענו לשטח פתוח שבו לא היה לנו אפילו מקום לשכב, היינו אובדי עצות, עד שאחד חכם גילה משאית אחרת, ואנו רצנו אליה ובעזרתה חמקנו משם".

סרן מאיר השחרר ומלא-הגוף מספר לנו חוויות נוספות מחזית הצפון, וביניהן כיצד עסקו אנשיו בתיקון טאנק נטוש, שפגז נתקע בבית-הבליעה שלו, וסופו של מעשה שאנשי החימוש טרחו לא רק בעבודה "הטכנית" שלהם, אלא גם פיננו פצועים תחת אש הזקה, "ומה החשוב לציין הוא, ש'החברה' שלי כנר-אה התרגלו להפצצות ולהפגזות. כל הזמן שאני התרוצצתי עם הפצועים, המשיכו הם בעבודה כאילו ההפגזה לא היתה מיועדת להם, למרות שהשטח היה פתוח, בלי מחסה. כאשר חזרתי מהנסיעה השנייה, כבר השלימו את התיקון — העליתי אחד מהם על הטאנק ופני-ניתי אותו לאחור".

מספרים בשמו של קציני-רפואה ראשי, הדוק-טור תת-אלוף משה קורדובה, שאמר לקציני חימוש ראשי, הדוקטור תת-אלוף אלעזר ברק, כי "שני החילות הטכניים שלנו יש להם הע-בודה הרבה ביותר בריפוי — אנחנו מרפאים אנשים, ואתם מרפאים כלים".

אני מספר חידוד זה למכונאי הצעיר, אי-שם בדרום, שעתה זה נחלץ ויצא מתחת לחול"ם, שאותות הקרב ניכרו בו היטב, מחוץ ומבית, ופניו היו שחורות מפיה, משמן ומיגיעה. הוא צמצם כלפי עיניים, שהיו בהירות להפליא בתוך "האיפור", ולאחר ששקל קמעה בדעתו, אמר לאיטו: "כן, הוא צודק, — אבל אם אנחנו נרפא את הכלים ונחזיר אותם במהירות הגדולה ביותר לבריאות חמש-חמש, אולי לא יהיה צורך לרפא כל-יך הרבה אנשים".

צייד הטנקים הפגועים

כתב: אשר רייך

קרבות הבלימה בגולן, שהתחוללו לכל אורח הקו, לא מנעו מחוליה טכנית זעירה, המורכבת על טהרת עובדי צה"ל מלבצע את משימתה: איתור טנקים פגועים תוך כדי הקרב, דיווח מהיר ליחידת הסדנא ותיוקן מזורז של כלים שנתקעו פתאום מסביבות טכניות. בלהט העבודה ובתהפוכות הקרב מצאה את עצמה החוליה לפתע בין הכוחות הסוריים, בשעות הערב, וכמעט והגישה ב"טעות, שירות טכני לטנקים של האוייב.

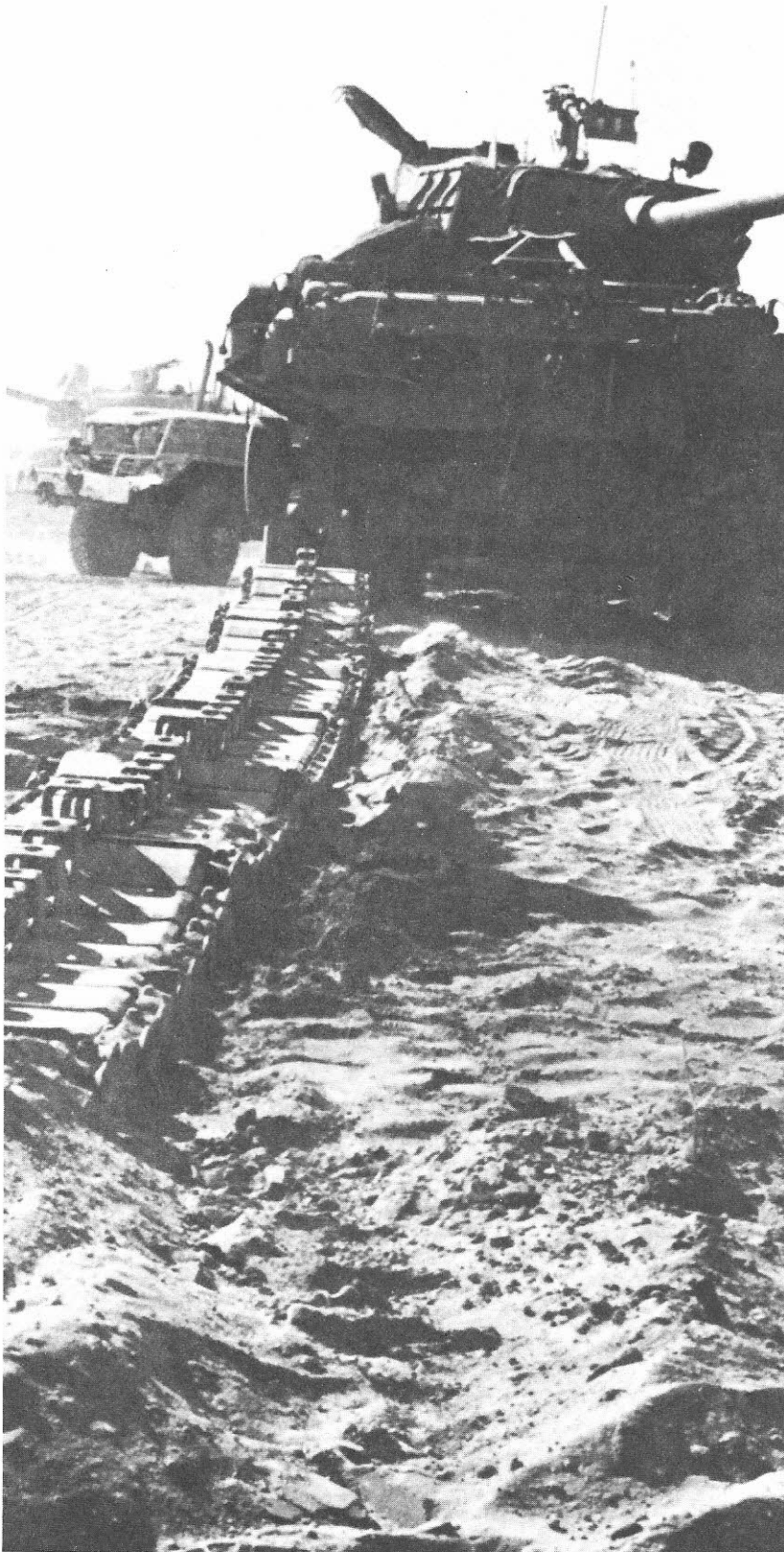
מספר על כך אברהם מזרחי, עובד צה"ל מזה 13 שנה, המשמש כוחן טנקים במפקדת קציין חימוש ראשי: "יצאנו לקו הראשון כדי לבדוק כמה טנקים שלא פעלו מסיבות טכניות. עבדנו במהירות תחת אש קשה ורצופה. חילצנו את הכלים והם הצטרפו מיד למערכה. הפגזה קשה ירדה עלינו ואחד הפגזים פגע בריכוז המרים דליקים, שהיה לידי. היד הימנית שלי הת" את היד. היה כבר ערב ומצאנו מחסה כדי לנוח מעט ולהסתתר מההפגזה. לאחר שעה קלה, כשיצאנו מהמקום, כבר היה חושך. ראינו מרחוק צלליות טנקים ומיהרנו לבדוק אותם. כשהתקרבונו מעט, שמענו קולות דיבור בערבית והבנו, שאנחנו נמצאים בשטח שנכבש ע"י הסורים. כוחותיהם היו מאחורינו ומלפנינו. לרגעים מעטים היינו מבולבלים ומפחדים. אך התאוששנו. פנינו אחרנית לטנדר שלנו ולקחנו רברס בפולגו, תוך שאנו מתמרנים באש שנורתה לעברנו".

למרות שהצליחו להימלט מהשטח — זיגב בהם טנק סורי, שהיה בעמדה קדמית והבחין במנוסתם לעבר כוחות צה"ל. מזרחי נפגע ברכו, נחבש ונשלח לאישפוז לבית-החולים, אך סירב להישאר במקום וביקש להישלח חזרה לחולייתו. "למרות אזהרות הרופא, כי יהיו לי הסתבכויות עם הרגל — מחייך מז' רחי, שעדיין סובל מצליעה קלה — ברחתי מבית-החולים. היישר לרמה".

הכינוי "צייד הטנקים הפגועים" דבק באברהם מזרחי עוד במלחמת ששת הימים. אז היתה חולייתו עסוקה במירוץ אחר גדודי הטנקים של צה"ל, ששעטו בקצב שריון רצחני לעבר התעלה. שלא ככפעם זו — במלחמה האחרונה, כאשר משימתם היתה לדבריו, "לדחוף כלים קדימה" — פשוטו כמשמעו; לתקן כלים במהירות מירבית, כדי שניתן יהיה לאיישם מיידית ללהימה באוייב, שפרץ את קווי הפסקת האש והתקדם לשטחנו.

בתוך המלחמה ותחת אש כבדה נסע "צייד הטנקים הפגועים" לאורך צירי הקרבות, מנסה לאתר טנקים פגועים בתוך מהומת הקרב, כשהוא מדווח במכשיר הקשר לחוליית הסדנא לבוא למקום. זאת במקרים שטנקים היו פגועים ולא ניתן לתקנם מיידית במשך זמן קצר. "רבים הם הטנקים — מסביר לנו מזרחי — שנתקעים לפתע מסיבה טכנית כלשהי בעי צומו של קרב וכאן החוליה שלי, הנמצאת בשטח, פועלת לחלץ את הטנק מתקלתו כדי לאפשר לצוותו להמשיך בלהימה".

מתוך במחנה

המערך האנושי של כל המנגנון הזה הוא מורכב מתשתית של חיל-סודר, ומכמות גדולה של אנשי מילואים. הללו השתלבו היטב אלה באלה. בלורית מכסיפה או קרחת מבהיקה הם העדים היחידים להבדלי הגיל.

מעניין לציין כי בין אנשי המילואים ישנם רבים שבחייהם האזרחיים הם פקידים; בעלי חנויות או בעלי מקצועות חופשיים, ואף-על-פי-כן ממלאים את תפקידם באופן מעולה.

אל מפקדתו של גדי נכנסים קצינים ובידיהם דיווחים על מיקומם של כלים שיש לפנותם אל סדנאות ב'עורף'. (הסדנאות מצויות בעורף, רק לעומת קרהחזית. הכל יחסי).

הם שייכים לצוותות מיוחדים שהוקמו ל- צורך איתור כל הטנקים הפגועים, וסיווגם לפי מהירות תיקונם.

בראשם עומדים קציני מילואים בכירים, מבוגרים, שהתנדבו כדי לתרום את חלקם למאמץ המלחמתי. מתמקחים על מובילים הנושאים את הטנקים, יש לחלקם בצדק ובכדאיות.

אחד הקצינים מנסה לשכנע את גדי לתת לו שני מובילים.

"הטנקים במצב מצויין", הוא אומר, "עוד הערב יוכלו להגיע לחזית". גדי מקציב לו שני מובילים והקצין יוצא מאושר.

השלל זורם

מ פנים גם טנקים של האויב, שנעזבו בשטח. חלק גדול במצב כה טוב שיש רק לצובעו בצבעי צה"ל, ל- ספררו ולשולחו אל הקו הקדמי.

"זה ניצול מירבי של כל העומד לרשר תנו", מסביר גדי. מאידך, ישנם אזרחים וחיילים רבים, המוציאים מהטנקים כל מיני 'מוזרות' כגון שעונים וטלסקופים על ידי כך הם הורסים אותם. "אנא", מבקש גדי "התריעו על כך. אולי יבין הצבור ולא יפגע בשלל".

בפתח החדר עומד גבר מוזקן ומעוגל למדי. "קרן, קרן, ספר לה, יכתבו עליך בעתון", פונים אליו. "אין לי מה לספר. עזבו אותי. איני אוהב צלמים ועתונאים". אני מספיקה לצלם, והוא מתחמק מן החדר. מספרים לי: "רס"ר קרן היה בחולית חיי מוש קדמית כשהחלו להופיע מטוסי אויב ולהמטיר פצצות. "הוא התרגז נורא". אומרים לי, "איך הם מעיזים להפריע לו" במקרה עמד ליד מקלע. בחמת זעם כווננו אל עבר השמיים וירה. לתדהמתו ולתד- המת החיילים קלע "בול" ומטוס סוחוי נראה נופל מאש מקלעו.

קרן נחשב לגבור היום. אך אל לנו לש- כוח את אלפי הגבורים האחרים. שמעשה גבורתם היחיד הוא עבודת שיגרה פשוטה, כביכול שערכה לא יסולא בפז.

מהירות מורבית

כ די לאפשר לכוחות הקדמיים לעבוד ביעילות מורבית ולספק לכוחות המבצעיים יותר כלים במהירות גדולה 'שואבים' מהם את הטנקים הטעונים תיקונים קצת יותר עמוקים, ובכך מאפשרים להם לטפל בטנקים הפגועים קל ולהכ- ניסם מחדש לשדה המערכה במהירות מיר- בית. גם התיקונים בעורף נעשים במהירות, ותוך זמן קצר חוזרים מרבית הכלים לקו הקדמי.

האדם הוא הפלדה

כתבה: עליזה אורבך

הארץ אוק' 73

ח יל החימוש הוא היל אפור ואגור נימי. אין הוא אפוף הילה וזוהר כחילות אחרים, שחזקה על כולם כי בלעדיהם לא יתכן, משום כך אולי קשה במיוחד מלאכתו של החייל בחיל זה. בימות שלום תפקידו לספק שירות ולדאוג למצב תקין של הציוד הצבאי. לשם כך יש סדנאות קבע והחיילים, חלקם רוכשים את הידע המקצועי שלהם תוך כדי שרותם הצבאי, וחלקם בוגרי בתי- ספר מקצועיים מיישמים את השכלתם המקצועית בזמן השירות.

אך אין עתות מלחמה דומות לעתות של שלום. קחו למשל את סא"ל גדי, מפקד מערך אחזקה קדמי ברמה. הוא קיבל תפקיד, שאינו קיים בימים רגילים. עליו לפקח על החזקת הציוד של כל המערך הקדמי ברמה (הכולל טנקים, רכב, נשק, תותחים וכיוצא בזה). לדאוג לתיקונו בכל היחידות הלוח- מות, לספק חלפים, ולסייע בחילוף ובפינוי ציוד שנפגע והתקלקל.

צמודים ללוחמים

מ ערך החימוש מתחלק לדרגים מספר: הדרג הראשון צמוד לכוחות הלוח- חות הלוחמים. זה חוד-החנית של היל החימוש. אנשיו נבחרים לפי בחי- נה אישית ומקצועית כאחד, שכן עליהם להגיש עזרה מידית תחת אש לכלים פגור- עים, בלי לאבד את קור רוחם, ובלי שיהיו תחת ידם כל מכשירי העזר. הרבה תלוי, לכן, בכושר האיתור המידי שלהם. לשם הבהרת הדברים מוציאים אותי אנשי שיחי לשטח. אישם, ליד אחת הגבעות, מצויה יחידת-סדנא. פגזים נופלים בדרך. מקום יחיד ומקום בשטח סוריה, אך הגי- פילה אינה רחוקה כל עיקר, וענני האבק המתאבכים אל-על עם כל פגז מתפורים באיטיות מרובה. איש אינו מתרגש. מור- גלים בכך. אולם לפני שבוע היה המצב אחר. מפרט: קשה לתאר, אך בשבוע ה- ראשון לא ישנו כלל, למרבית האנשים היתה זו טבילת-אש ראשונה על כל הכרוך בה. הכל עברו בקצב רצחני יחד. צוותי הטנקים נעזרו בחימוש להטענת תותחיהם ואלה משהתפנו, עסקו בתפקידם המקצועי — תיקונים. כי בשלב הבזימה היה כל טנק נוסף בעל ערך בלי-תואר. מקץ שבוע נרגע המצב ואנו עובדים בתנאים 'רגילים'. צוותות קדמיים אלו נתמכים על-ידי כוחות המרוחקים ק"מ אחדים, ואלה מהווים חול- יית קישור ראשונה בין הכוח הבסיסי לבין החוליה הצמודה לכווח הלוחם. בסיסים, ש- חלקם ניידים וחלקם ניידיים, תומכים את הכוחות הללו ומזרימים קדימה, בהתאם לצורך, חלפים וכוח-אדם לפעולות מיוחדות ועוזר מקצועי.

דם ושמן מכונות

אתה פשוט צריך לאהוב את החברים שלך, שנמצאים עכשיו בקוֹהחזית, לא הרחק ממך; ועומדים שם בידיים ריקות, מפני שהכלי שלהם נמצא אצלך בתיקון. אתה יודע, שכל רגע של מיזמו מיותר בסדנא שלך מסכן את חייהם. נקודה.

★

החברה האלה עשו את המלחמה הזאת, בכך אין כל ספק, זאת יאמר לך כל שריונר, שאיבד את הכלי שלו בסערת המלחמה וקיבל אותו חזרה עוד באותו היום. מפקדי סדנא קריי־מזג יאמרו לך, שזוהי בעצם המקצועיות של אנשיהם, העדיפות הטכנית שלהם. ידי־הזהב שלהם. יכול להיות, אבל כשאתה משוחח איתם בהפסקות האוכל החטופות, מסתבר לך פתאום שזהו אולי הצבא היחידי, שגם לגראז'ניקים שלו יש מוטיבאציה.

בעלי מקצוע טכני מתקשים בדרך כלל להתבטא. כשהם עושים זאת, המלים יוצאות להם מחוספסות; וצריך למרוח עליהן הרבה מאוד גריז, כדי שייתחלקו איכשהו. "זה עניין פשוט מאוד" — אמר לי בחור אחד, שפניו היו מוכתמים בשמן־מכונות — "אתה רואה את הטנק הזה אם תסתכל בו היטב, תראה ערימה של גרוטאות. הוא יכול לעמוד כמו פגר בצירי הציר, והם יעברו על פניו ויגיעו עד תל־אביב בלי בעיות בכלל. מה עושה את גלי־הגרוטאות הזה לטנק? בדיוק אותו הדבר, שעושה גל של עור ועצמות לבן־אדם. הנשמה, הביבי, הנשמה. אני מחזיר לגרוטאות האלה את הנשמה..." ממש את הנשמה...

★

בצירי סיני, בדרכים המאובקות המוליכות אל תעלת־סואץ, בין שבירי מכונת המלחמה, נשאר פה ושם גם שרידיהן של סדנות הימוש. באמנת־ז'נבה אין סעיף, האוסר על הפגזת בתי־חולים לטנקים. בחול הרך נספגו והתערבו זה בזה דם ושמן מכונות. ברית משונה בין שני נוזלים, ששטפו בעורק החיים של המלחמה הארורה הזאת.

אהרון בכר

מתוך ידיעות אחרונות

אם להשוות את מכונת־המלחמה לתזמורת, סדנאות החימוש הן כלי־ההקשה שלה. במלחמה הזאת, אולי יותר מכל אלה שקדמו לה, הן הכתיבו את קצב האש בקוֹהחזית; ואם להתבטא בצורה אכזרית, אבל מציאותית מאוד, קצב האש קובע את גורל המערכה. כל השאר הן מלים יפות.

כדי לנצח במלחמת שריון, עליך לרכו את מירב הכלים בנקודת־התורפה הרופפת ביותר של הצד השני. אם אין לך מספיק כלים כדי לעשות זאת, הפסדת במשחק. אין פה שום חוכמות. כל אחד יודע, שמספר הכלים העומד לרשות צה"ל מוגבל, וכל אחד יודע שרבים מהם נפגעו בצורה זו או אחרת ביומיים הראשונים של המלחמה הזאת. כדי להעמיד אותם שוב בקוֹהאש, אי־אפשר היה לצפות לרכבת האווירית מארצות־הברית, מפני שעד שזו היתה יוצאת לדרכה, כבר לא היה לה אולי לאן להגיע.

★

את הכלים האלה החזירו לקוֹהאש חבר'ה פשוטים. אפורים כשק, בלי שום יומרות של גיבורים. המעשה הפשוט הזה החזיר לצה"ל, תוך פרק זמן קצר מאוד, את עוצמת האש האפקטיבית, כדי לעמוד בקרבות־הבלימה ולצאת למיתקפת־הנגד.

הם עטו על הטנקים הפגועים קשות וטיפלו באבריהם המרוי־סקים, כאילו היו הדבר היקר ביותר, שעבר אי־פעם מתחת ידיהם, שני טנקים פגועים קשה — האחד בצריח והשני באיזור השרי־שראות — הפכו תוך פחות מיממה לטנק כשיר אחד, שהודחל לאיטו אל קוֹהאש, כאילו יצא זה עתה מן המחסן. קצב העבודה הכתיב למעשה, את קצב המלחמה.

★

תחת אש אתה פועל באינרציה של הפקודה המדרבנת אותך, בהשראת הדוגמא האישית של מפקדך. אבל בסדנת־החימוש קשה מאוד, כמעט בלתי־אפשרי, לשקם תותח פגוע מפני שזאת פקודה. התותח עשוי מפלדה, ופלדה אינה נשמעת לפקודות. מה לעשות

"להספיק יותר" — בפחות זמן

אנשי חיל-החימוש של צה"ל עושים לילות כימים בתיקון ובשיפוץ כלי-שיריון ישראלים — וטנקים שנילקחו שלל. בימי שלום, הם החיילים האפורים המלווים כצל את רכב הפלדה של צה"ל, משפצים ומתקנים כל פגע בציוד השיריון, או מכניסים לכשירות ביצועית את הציוד שבעורף. במלחמה זו, הנחשבת בעיני רבים כ"מלחמת שיריון" מייחסים רבים מן הלוחמים את הנצחון הצבאי, במידה רבה, גם לחיילים האפורים — חייליו של חיל החימוש.

ידיעות אחרונות

מאת: אלה ברקת

את הציוד ללוחמה בתנאים הגיאוגרפיים של איורנו.

בטנקים מסוימים של האוייב נראים טלאים של ריתוך — שנוצרו על ידי הוספת מכשירי קשר. באחרים נמצאו מקלעים חדישים. ב"ט. 55 מסויים, נמצא "ספר הטנק" בצרפתית, והרישום האחרון נעשה ב"5.10.73. ליד הכר תרת "טיפול" נכתב בצרפתית (הטנק היה שייך ליחידה מרוקאנית): "יצאה למטרה". לא תמיד הספיקו הסורים לחזק את ההראות ברסית, ולעיתים מכסה על ההוראות — ראות — בערבית. ספרות ההוראה בטנקים הסוריים מופיעה ב"4 שפות: רוסית, ערבית, אנגלית וצרפתית.

בסיכמו של דבר, אחד הגורמים המרשימים ביותר את המבקר אצל אנשי החימוש, היא רוח-הנצות הנפלאה. הם עובדים בשקט, ביום ובלילה, כולם כאיש אחד.

הם יודעים שמלחמה זו היא הקשה מכולם "וזה רק אומר שצריך לעבוד יותר טוב, יותר חזק ויותר מהר".

ראובן משבח את האחרים: "הרבה כאן לא היו בעלי מקצוע ולא עברו כמה ימים ופתאום כל אחד — מכונאי! טכנאי צריח, קשר, חש"ר מלאי. אנשים שלא היה להם שום מושג בתיחזוק טנקים — נעשו מכונאים לכל דבר! לא להאמין למה שמסוגל העם הזה!"

טנקים עם משור

מאז הפסקת האש, הם עובדים בעיקר על השלל, מתקנים, משפצים, משנים מערכות קשר והיגוי, מבצעים הסבות לתפעולו של הטנק על-ידי השיריונאי הישראלי. "בציוד החדש של האוייב" אומר רס"ן שמואליק, "מורגשת המגמה להקל על החייל בקרב. יש תוספות לגילוי מוקשים. מערכות היגוי הידראוליות ועוד פרטים טכניים שלאזרחים רבים הם לא יאמרו דבר. מעניין לציין, שטנקים רבים של הערבים הגיעו לידיהם רק עכשיו: הטנק כולל ציוד ללוחמה ביערות, עם משור וכל היתר, וברור מאד שמרוב חיפ"ר וזן לא הספיקו הסורים והמצרים — להסב

מלחמה זו, שבאה על כולנו במפתיע — הפריעה גם את אנשי החימוש. אבל עם פרוץ הקרבות, הם הודרו להציב יחידות חימוש לחיל-השיריון שנילחם בחזית הדרום. "פתאום נוצר המצב שחיל החימוש תיקן טנקים ממש בקו החזית!", מסביר איש מפקדת הגייסות, רס"ן שמואל. "חיילי המילואים של החימוש, הם המגויסים הראשונים והאחרונים שמתחר"ררים", מוסיף רס"ן צביקה ממיפקדת החיל. במלחמת יום הכיפורים העקובה מדם, סבל גם חיל-החימוש אבדות בקנה מידה קרבי.

שלל צבעים

עתונאי מלחמה ותיקים מחו"ל, ששהו ועדיין שוהים בישראל, הקדישו לאנשי החימוש כתר בות רבות. "קצב העבודה שלנו מדהים אותם והם מסתכלים עלינו כעל לא-גורמאליים!", מחיך רס"ן שמואל.

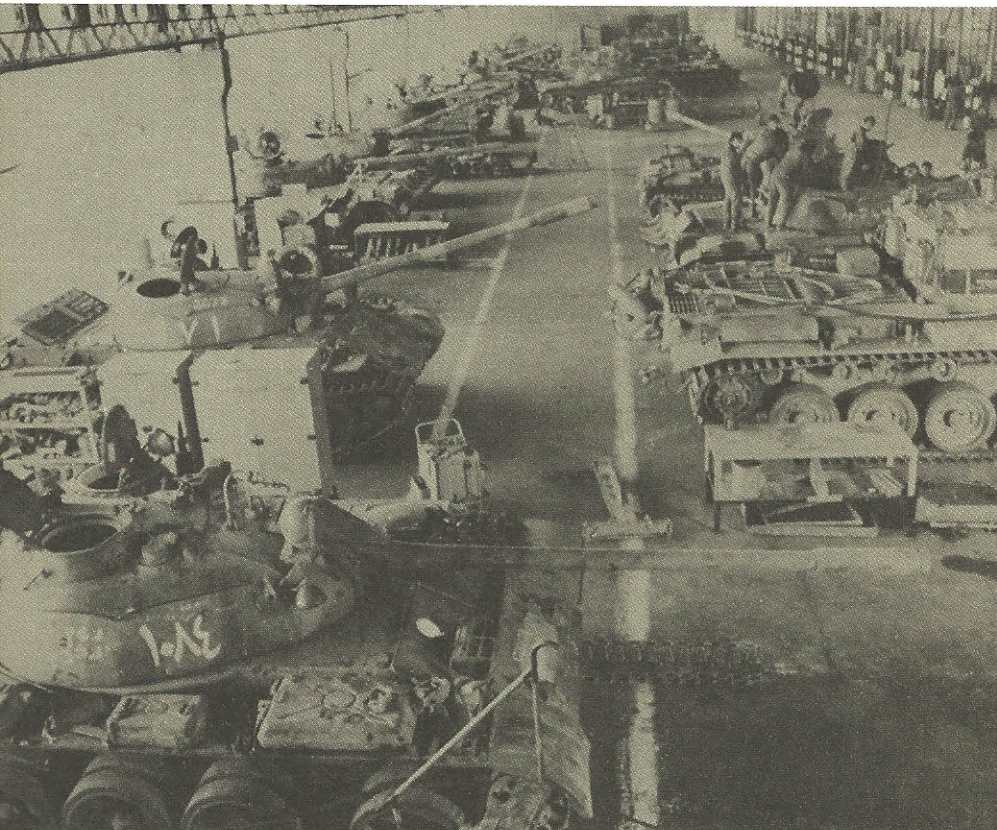
"בשלושת הימים הראשונים למלחמה, "שכחו" החיילים לישון. מרדכי סיפר לי בפשטות: "אנחנו צריכים להספיק כמה שיותר בכמה שפחות זמן. אז אוכלים בשיא-המהירות בימים הראשונים, למשל, אכלנו מנות קרב, למרות שחדר האוכל בבסיס פעל כל הזמן. וזאת — כדי לחסוך בזמן. כל אחד מקבל עבודה ומר בצע אותה, לא חושב בכלל על שינה — וזהו".

בסדנא הענקית, שוקקת העבודה ללא הרף, טנקים ישראליים, שהוחזרו כבר למצב תקין — עומדים בצד טנקים סובייטיים, שנילקחו שלל בחזיתות מצרים וסוריה. במרחק לא רב מהם — ציוד רכש חדיש, שהוטס ב"רכבת האווירית" מארה"ב. לעתים ניבדלים הטנקים רק בצבעים: מנומרים צהוב-חום כבצבאות ערב, ואף ירוקים-בהירים כמו בצבא הסובייטי, שהוכנסו לקרב בטרם עלה בידי הערבים לצבעם בצבעים אחרים.

על חלק מן הטנקים כתובות לבנות, בעברית: "בטן ריקה" פירושה "הכל בסדר, בדקנו — אין נשק — אפשר לגשת לעבודה", "תחמושת בבטן" מחייבת גישה זהירה ובדיקה קפדנית — למניעת סכנה.

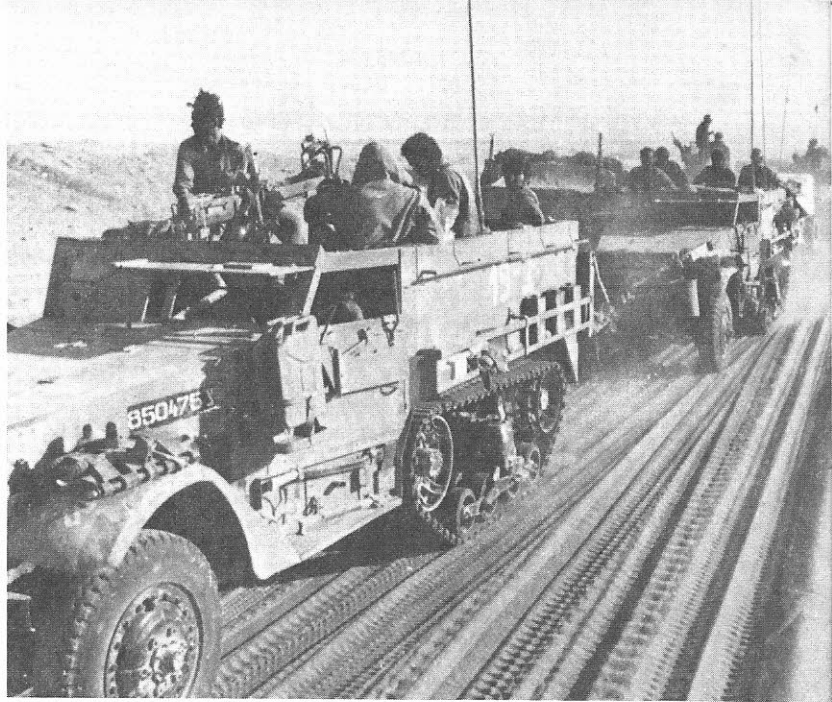
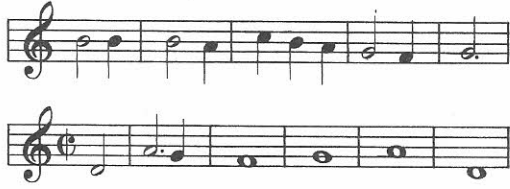
כשהגיע השלל — רק הוגבר קצב העבודה. חיילי מילואים רבים "קפצו" הביתה. רק פעם אחת "לכמה שעות" מאז יום הכיפורים ועד היום.

הסמל הטכני ראובן לובש את מדי המילואים כבר ארבעים יום. שבוע לפני המלחמה בא לשרות מילואים רגיל של 24 ימים ו"נתקע". כשהגיעו הטנקים הראשונים של השלל, הר-גיש ש"ההיסטוריה חוזרת". במלחמת ששת הימים שירת בשירות חובה, כמכונאי, והיה בן תריסר הישראלים הראשונים שעברו על ציוד שלל, הפעם הרגיש כ"מקצועי". מנהל העבודה, עקיבא, אומר על ראובן: "הוא תפס ממש את העניינים בידיים, הסביר ועזר לכל הלא-מקצועיים. כששלחת אותו לישון — פשוט סירב. אם היו לנו חיילי-מילואים כאלה בשרות קבע — צה"ל היה מרוויח המון!".

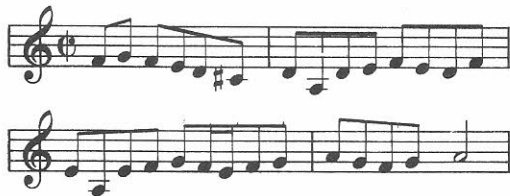
יום א' 7.10.73

השכם בבקר, עוד לא הקיצה החמה,
ואנו ערוכים ומוכנים למלחמה.
מתונים, רגועים, אף צעד חפז,
פשוט ממתנינים למילה „זוז”!

יום ב' 8.10.73

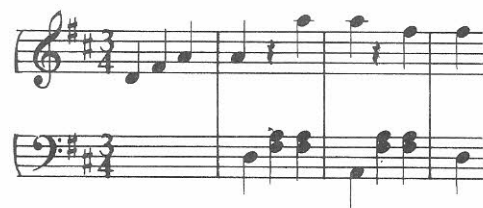
הצומת רוחשת כקן נמלים
כלי-רכב, זחל"מים, תותחים ומנופים.
שועטים במהירות לכיוון מקום הקרב,
לא מתמהמהים כי זמנם אינו רב.

יום ד' 10.10.73

עבדנו כה הרבה עם מתקן הריתוך,
עד כי הבקר התקלקל מנגנון החיתוך.
בקבוק החמצן ריק ואף האציטלן מתרוקן
לכן היום נשבית – ריתוך האוטוגן.

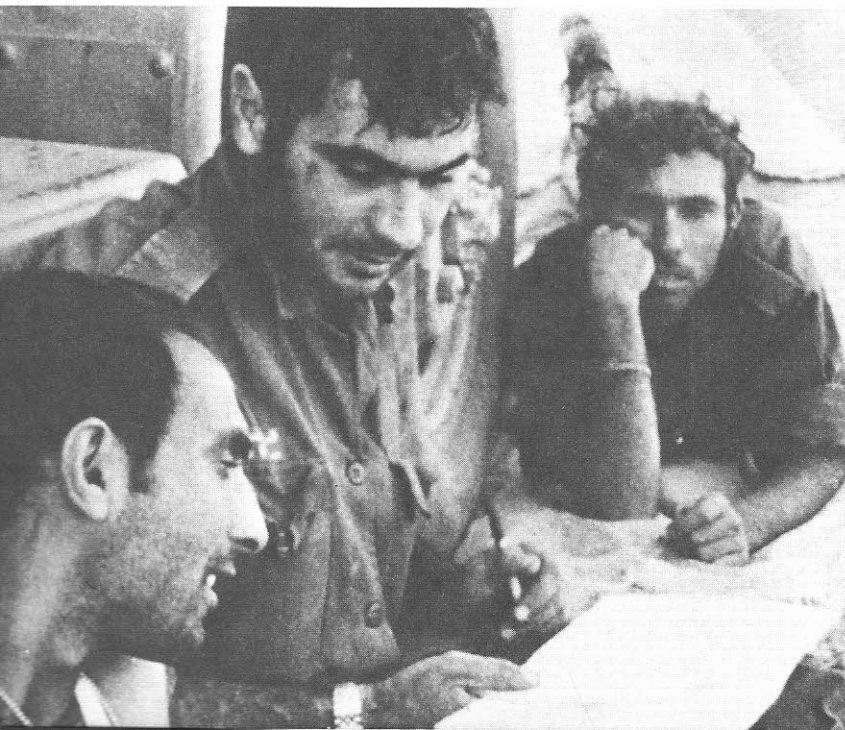

יום שבת 13.10.73
 לא אבוש, פשוט אודה
 הבוקר היתה הפתעה — מקלחת שדה!
 ואחר הצהרים יש עוד הפתעה
 להקת בידור אצלנו מופיעה!

חימוש בחרוזים

נאט: צדקה ניסים

יום ה' 18.10.73
 גם אם איני מאמין בניסים
 כיצד אסביר נפילת פגזים
 רק מטר מגופי — ולא נפגעתי מרסיסים
 כנראה יש אלוהים בשמים
 גם בארץ זרה, כמו ארץ מצרים.

דף לחייל החימוש

מרץ 1974

מפקדת קצין חימוש ראשי

אדר תשל"ד

(3) אנשי החימוש

יום חיל-החימוש, החל בסוף חודש פברואר, עבר עלינו השנה בהשאי, מבלי שנוכל לציינו ולחגוג אותו, כפי שנהגנו בימים כתיקונם.

כוונת צה"ל ויחידותיו, פריסת הכוחות ותעסוקת אנשי החימוש מנעו זאת מאתנו.

אמנם פנינו מועדות לתקופת רגיעה וחזרה לבסיסי הקבע, אך לגבינו, אנשי החימוש, טרם נסתיימה המלחמה, אם כי אופיה השתנה. אלפי כלי המלחמה בעזרתם עמד צה"ל במבחן, נשחקו בשדה הקרב ובפעילות שלאחר המלחמה.

החזרתם לכשירות, הפחת חיים חדשים בתוכם, שיאפשרו להם אורך נשימה למלחמה נוספת, אם תקרה, הנה צו חיוני.

הנני סמוך ובטוח, כי גם עתה בעת רגיעה תוכיחו יכולת טכנית ותושיה, כפי שהוכחתם במלחמה, ומעל לכל, עצמה נפשית להמשיך ולעסוק במלאכת הקודש במסירות ובנאמנות למרות הקשיים.

מאמצים בעבר אפשרו לאמצעי הלחימה להמשיך ולפי עול בשדה הקרב ונטעו בלב מפעיליהם את האמון בהם.

הידיעה שידים מקצועיות ומיומנות ממשיות ללא לאות לטפל בצידו לחימה, תלווה כל חייל בצה"ל בהרגשת בטיחות למידת כוונתו ביום פקודה.

ברצוני להביע את הערכתי והוקרתי לכל אותם אנשי החימוש במילואים שסיימו תפקידם והשתחררו או מצויים על סף השחרור. לאחר התקופה הקשה והארוכה שעברה עלינו, נקוה אני שכל אחד מהמשוחררים ימצא מחדש את דרכו בחיי האזרחים ויתרום בכך לשגשוג כלכלת המדינה ורווחת משפחתו.

אלעזר ברק - תל
קצין חימוש ראשי

